

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΑΝΑΤΡΟΦΗ — ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ — ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ
ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ — ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΕΤΟΣ Δ' — 1901

[Τυπεται δραχ. 7]

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
18 — ΟΔΟΣ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ — 19
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΕΙ

Γνωρίζω μία γωνιά κρυφή,
μιά χώρα αγαπημένη
του παραδείσου είν' αδελφή
κάτω στη γη ριγμένη.

Εκεί τὰ ρόδι' ανθοβολούν
κι' αγάλια-αγάλια ανοίγουν,
σαν χείλη που κρυρογελούν
όταν με χείλη σμίγουν.

Εκεί τὸ σύννεφο περνά,
ροδόφυλλο που τρέχει,
και διαμαντάκια αληθινά
κάτω στὸ χῶμα βρέχει.

Εκεί κι' ὁ νοῦς δὲν ἔμπορῆ
νὰ βάλῃ μαῦρες ἔννοιες,
γιατ' είν' ἡ μέρα φωτερή
κι' οἱ νύκτες ἀσημένιες.

Εκ' εἶνε τ' ἄστρα πικρὰ πολλὰ
κι' ἥλιος ποτὲ δὲν λείπει,
ἐκ' ἡ χαρὰ ροδογελά,
ἐκεῖ γελά κι' ἡ λύπη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο ηλεκτρισμός και τὰ δένδρα.

Μία μεγάλη λευφόρος εἰς τὰς Ηρυξέλλας εἶναι δένδροφυτευμένη με καστανάς, και πλησίον τῶν δένδρων τῆς μιᾶς πλευρᾶς διέρχονται τὰ σύρματα τοῦ ἡλεκτρικοῦ τροχιοδρόμου. Αἱ κασταναὶ τῆς πλευρᾶς ἐκείνης ρίπτουν τὰ φύλλα των τὸν Αὐγούστου και ἰσχυρῶς φουσκώνουν και ἀνθίζουν πάλιν τὸν Ὀκτώβριον, ἐνῶ αἱ κασταναὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς ρίπτουν τὰ φύλλα των κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους και ἀνθίζουν τὴν ἐπομένην ἀνοιξιν. Οἱ ἐπιστήμονες τῶν Ηρυξέλλων ὑποθέτουν ὅτι τὸ ἡλεκτρικὸν σύρμα διερχόμενον ὑπογείως ἐπενεργεῖ εἰς τὰς ρίζας τῶν δένδρων και προκαλεῖ τὴν πρόωρον ἀνοξιν.

Οἱ καρκίνοι.

Περιέργους παρατηρήσεις περὶ τῶν καρκίνων, δηλ. τῶν καβούρων, δημοσιεύει ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις» τῶν Παρισίων. Ἐπὶ 62 καρκίνων οἱ 40 ἔχουν τὴν δεξιάν ὀπλὴν ἀνεπτυγμένην περισσότερο τῆς ἀριστερᾶς ὡς ἐκ τῆς μεγαλύτερης χρήσεως, τὴν ὅποιαν κίμουν αὐτῆς. Παρατηρήθη ἐπίσης ὅτι ὁ καρκίνος φεύγει τὸν κίνδυνον με ταχύτητα 1,50 μέτρου εἰς 3 δευτερόλεπτα, δηλαδή ἐνὸς περὶπου χιλιομέτρου καθ' ὥραν.

Ἀπρόοπτος θάνατος.

Μία πτωχὴ γῆρα, ζῶσα πλησίον τοῦ Πορδὸς τῆς Γαλλίας, ἐκινδύνευε νὰ παγίσῃ ἀπὸ τὸ πολὺ ψύχος. Χωρὶς φαγητόν, χωρὶς φωτιά, χωρὶς χρήματα... Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισε νὰ θρασῇ ἐν παλαιότατον οἰκογενειακὸν ἐπιπλὸν και νὰ τὸ καύσῃ

διὰ νὰ ζεσταθῇ. Πήρσιε νὰ τὸ κτυπᾷ με ἓνα πέλεκυν, ὅτε πρὸς μεγάλην ἐκπλήξιν τῆς εἶδε ρεῦμα χρυσοῦ ἐκχυνόμενον ἀπὸ ἐν μυστικὸν συρτάριον. Ἐὰ χρυσὰ νομίσματα ἔτρεχον ἀφθονά. Ἐὰ ἐμέτρησε και ἔσαν σιωστὰ 400 παλαιὰ εἰκοσάφραγκα. Ἡ γῆρα ὑποθέτει ὅτι τὰ εἶχε κρύψῃ εἰς τὸ ἐπιπλὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐφυλάσσετο ὡς οἰκογενειακὸν κειμήλιον, ὁ πάππος τῆς, ὅστις ἀπέθανε πρὸ 45 ἐτῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Βασιλίδης.

Ἡ ἀποθανούσα βασίλισσα Βικτωρία κατέλιπε πλουσίαν βιβλιοθήκην συγκειμένην ἐξ 120,000 τόμων. Ὁ Ὀλιφν, εἰς τὴν μάλλον γνησιῶν Ἑγγλῶν διηγηματογράφων, ἤρθηται μεταξὺ τῶν στενῶν προσωπικῶν του φίλων και τὴν γηραιάν Βασίλισσαν, ἣτις ἐπροτίμα τὰ ἔργα του παντὸς ἄλλου. Οἱ προσφιλεῖς ποιηταὶ τῆς Βικτωρίας ἦσαν ὁ Σαίξπηρ, ὁ Βάλτερ Σκότ και ὁ Τέννισον. Ἡ Βικτωρία ἦτο ἐπίσης μεμνημένη και εἰς τὴν γερμανικὴν και γαλλικὴν λογοτεχνίαν. Ἀνεγίνωσκε τὸν Γκαίτε, τὸν Σίλλερ και τὸν Χάινε. Ἐπίσης τὸν Ρακίναν, τὸν Κορνήλιον και Λαμαρτίνον. Ὁ Κάρολος Δίκενς διατρίβειν ποτὲ ἐν Οὐίνδσορ ἔλαβε παρὰ τῆς Βικτωρίας ἐπιστολήν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: «Ἐὶς τὴν μερίστη τῶν Βρεττανίων μυθιστοριογράφων».

Ἡ Βασίλισσα διεκρίνετο ἐπίσης και διὰ τὴν εὐχέρειάν τῆς περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῶν ξένων γλωσσῶν. Κατὰ τὸ ἐβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἔμαθε τὴν Ἰνδοστανικὴν γλῶσσαν και τόσο καλῶς ὥστε και ἡμερολόγιον ἔγραψεν εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῆν.

Αἱ μεγαλύτεραι βροχαί.

Ἀπὸ συγκριτικᾶς μετεωρολογικᾶς παρατηρήσεις ἐξάγεται ὅτι εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς ἐν χωρίον τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων, ὕψους 488 μέτρων, ἔχει καταπῆσθ ἡ μεγαλύτερη βροχὴ, ἣτις ἀνέβη εἰς 313 χιλιοστάμετρα ἐντὸς μιᾶς ὥρας. Γενικῶς ὅμως εἶνε βεβαιωμένον ὅτι αἱ μεγαλύτεραι βροχαὶ συμβαίνουν εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν. Ἐξ ὅλων τῶν βροχῶν ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς μετὰ τῆς Μεσογείου και τῆς Βαλτικῆς δέχεται κατ' ἔτος 57 ἑκατομμύρια κυβικὰ μέτρα ὕδατων. Αἱ βροχαὶ και αἱ χιόνες παρέχουν ἐτησίως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς 229 δισεκατομμύρια κυβικὰ μέτρα ὕδατων. Ἐκ τούτων 25 δισεκατομμύρια ρέουσι διὰ τῶν ποταμῶν. Ἐπελογίσθη ἀκόμη ὅτι, ἐν αἰσθητικῶς ἐστέρειον ὅλα αἱ θάλασσαί τῆς γῆς, θὰ ἐχρειαζόντο 45,000 ἔτη διὰ νὰ γεμίσουν πάλιν με τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Καθαρισμός χρημῶν παιδιῶν.

Ἐὰ χρυσὰ πλάσια τῶν εἰκόνων καθαρίζονται ἀντριφθὸν ἐλαφρῶς διὰ σπόγγου ποτισμένου οἰνόπνευμα. Δὲν πρέπει δὲ νὰ σπογγισθῶν κατόπιν, ἀλλὰ νὰ στεγνώσων μόνον των.

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ",—2307

ΕΘΝΙΚΗ ΛΟΓΓΗ

ΑΙ ΚΛΑΣΣΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΚΑΙ Ο ΚΑΤ' ΑΥΤΩΝ ΑΓΩΝ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΙ

Ὁ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς πραγματιστικῆς μορφώσεως ἀρξάμενος διωγμὸς κατὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν, τῆς Ἑλληνικῆς δηλ. και τῆς Λατινικῆς, ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐπετάθη ἐπ' ἐσχάτων εἰς ἐπιφθον διὰ τὰς γλώσσας ταύτας βαθμῶν και δύναται τις ἴσως ἀσφαλῶς ἀπὸ τοῦδε νὰ προῖδῃ ὅτι με ὄλους τοὺς ἐπαίνους και πανηγυρικοὺς, οὓς ὑπὲρ αὐτῶν οἱ φίλοι και θαυμασταὶ των ψάλλουσι, δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἀντιέξωσι αὐταὶ εἰς τὸν φοβερὸν ἀγῶνα τῆς συγχρόνου γενεᾶς, ἣτις διὰ συγχρόνων στοιχείων ἐπιδιώκει νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πνευματικὴν και ἠθικὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας καταδικάζουσα τὰς νεκρὰς ἀρχαίας γλώσσας νὰ περιορισθῶσι ἐν μόνοις τοῖς Πανεπιστημίοις. Καὶ ἤδη μετὰ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ὅστις ἐμμέσως πως ἐκηρύχθη κατὰ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, ἐν τισὶ μὲν εὐρωπαϊκαῖς χώραις κατήρησαν τὴν ὑποχρεωτικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας διδασκαλίαν ἐν τοῖς γυμνασίοις, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Γαλλίᾳ τὸ ἀνώτερον Πανεπιστημιακὸν συμβούλιον ἀπεφάσισεν, ὅπως τοῦ λοιποῦ ἐρωτῶνται οἱ μαθηταὶ τῆς 4ης τάξεως τῶν σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀν θέλουσι νὰ ἐξακολουθῶσι διδασκόμενοι τὰ Ἑλληνικὰ μετὰ τῶν Λατινικῶν ἢ μόνον τὰ τελευταῖα μετὰ τῶν συγχρόνων γλωσσῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ διδάσκονται ὡς κύρια μαθήματα αἱ ἀρχαῖαι γλώσσαι, διὰ τοῦτο εἶναι και τὸ μόνον ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα τὸ ὑποστάν και ὑφιστάμενον ἐπὶ τὰς πλείστας ἐπιθέσεις ἐκ μέρους τῶν οὐχὶ φιλικῶς πρὸς τὰς γλώσσας ταύτας διακειμένων. Ἐὶς εἶδος τοῦτο τοῦ σχολείου, τὸ γυμνάσιον δηλ., ἐν Γερμανίᾳ κατ' ἐξοχὴν ἀνεπτύχθη και ἤκμασε, και διὰ τοῦτο καλὸν κρίνομεν διὰ βραχείων νὰ διαλάβωμεν περὶ τοῦ Γερμανικοῦ γυμνασίου, ὅπως παρακολουθοῦντες τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ ἐξέλιξιν και ἀνάπτυξιν δυνηθῶμεν νὰ ἀνεύρωμεν τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὸν κατὰ τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν πόλεμον.

Τὸ Γυμνάσιον ἐν Γερμανίᾳ προήλθεν ἐκ τῆς καλουμένης Λατινικῆς σχολῆς, ἣς τὴν ἴδρυσιν κατ' ἀρχὰς ὑπηγόρευσαν αἱ ἀνάγκαι και αἱ βλάβαι τῆς Ἰωμαικῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐπιζητούσης τὴν μόρφωσιν κλήρου ἰδίᾳ, ὅστις τότε

ἀπετέλει τὴν προνομιοῦχον τῆς κοινωνίας τάξιν, γνώστου τῆς Λατινικῆς γλώσσας και φιλολογίας. Μετὰ τινὰς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθούσας ἀσημάτων μεταρρυθμίσεις ἐμφανίζεται ἐν Γερμανίᾳ τὸ ἀνθρωπιστικὸν γυμνάσιον, ἐν ᾧ παρέχεται εὐρύτερον ἔδαφος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσας, τὰ δὲ πραγματικὰ μαθήματα τίθενται ἐν δευτέρᾳ μορῇ μετὰ τὰ Ἑλληνικὰ και Λατινικὰ. Ὁ ὀργανισμὸς τῶν Γυμνασίων τούτων καθορίζεται ἐπίσημως ὑπὸ τῆς πολιτείας περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος τὸ πρῶτον ἐν Σαξονίᾳ και Πρωσσίᾳ.

Ἰὺτα ἀπέρχεται ὁ Ναπολέων κατὰ τῆς Γερμανίας. Ἰὺθὺς δὲ μετὰ τὴν ἀτυχῆ τοῦ πολέμου τούτου ἐκβασιν ἤρσιε νὰ καλλιεργῆται ἡ ἰδέα τοῦ νέου Γυμνασίου και δὴ ἐν Πρωσσίᾳ γίνεται ὁ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως πόλεμος, ἀρχεται νὰ μορφοῦται τὸ ἔθνικόν φρόνημα (πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ὅποιου προηγουμένως ὁ Λέσιγγ διαφερόντως ἐργάσθη), σχηματίζονται τὰ συνταγματικὰ πολιτεύματα, ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν χωρικῶν πραγματοποιεῖται, και ἀναφαίνεται ἡ ἀριστοκρατία τῆς πνευματικῆς μορφώσεως, αἴτια ἀρκούντως σπουδαία ὅπως προκαλέσωσι τὴν μεταρρυθμίσιν τοῦ τότε ἐκπαιδευτικοῦ καθεστώτος.

Ἰδρυτὴς τοῦ νέου Γυμνασίου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἐπιφανὴς φιλόλογος Φρειδερίκος Λύγουστος Βόλφ. Τὸ γυμνάσιον τοῦτο ἐκαμα μὲν ἐν βῆμα πρὸς τὰ πρόσαι, ἀλλὰ μικρόν, διότι ὁ Βόλφ και οἱ ὀπαδοὶ του φοβούμενοι τὸ μίλλη ἐνίσχυσαν ἰδίως ἐν αὐτῷ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν και οὕτω κατέστη τοῦτο προκαίδια τις τοῦ Πανεπιστημίου ἀπολαύσιν πολλῶν προνομίων. Ἡ ἀστικὴ ὁμῶς τῆς κοινωνίας τάξις δὲν ἔμενεν εὐχαριστημένη ἐκ τούτου, ὁ πρακτικὸς βίος παρουσίαζεν ἀσημέραι πολλὰς ἄλλας ἀπαιτήσεις, ὡς δὲν ἠδύνατο νὰ πληρῶσῃ τὸ γυμνάσιον διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς τροφίμους του παρεχομένων γνώσεων, ἡ δὲ Δημοτικὴ Ἐκπαιδευσις κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας παρεῖχε πολὺ ὀλίγα.

Πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τούτων παρέστη ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῇ ἕτερον εἶδος σχολείου, ἡ Πραγματικὴ σχολὴ (Realschule), ἣτις ἐπιδιώκει τὴν μόρφωσιν τῶν ἐν αὐτῇ φοιτῶντων διὰ συγχρόνων στοιχείων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ γυμνάσιον, ὅπερ ἐργάζεται μάλλον δι' ἀρχαίων.

Σὺν τῷ χρόνῳ ἐζητήθη και ἡ ἐξωτερικὴ ἐξομολώσις τῆς Πραγματικῆς σχολῆς πρὸς τὸ γυμνάσιον και ἰδοῦ ἐμφανίζεται αὐτῇ με 9 τάξεις ὡς ἐκεῖνο, με τὴν διδασκαλίαν ὁμῶς μόνον τῆς Λα-

τινικῆς ἐκ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν τὸ 1859 ἐν Πρωσσίᾳ (Realgymnasium). Τὸ 1870 οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ εἶδους τούτου τοῦ σχολείου ἀπέκτησαν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοιτήσεως. Τὸ 1882 ἐνισχύθη ἐν αὐτῷ ἡ διδασκαλία τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐτι μᾶλλον καὶ ἐισήχθη ἀντὶ τῆς ἐν τῷ γυμνασίῳ Ἑλληνικῆς γλώσσης ἢ Ἀγγλικῆς ὡς ὑποχρεωτικὸν μάθημα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ σχολὴ αὕτη δὲν ἀνταπεκρίνατο εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Πραγματιστῶν, οἵτινες ἐζήτουν τὴν μόρφωσιν τῆς νεότητος δι' ὅλους συγχρόνων μορφωτικῶν στοιχείων, καὶ ὡς ἐκ τούτου προέκυψε νέον εἶδος σχολείου, ἡ Ἀνωτέρα πραγματικὴ σχολὴ μὲ δύο συγχρόνους ξένας γλώσσας, τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν ἀνευ Λατινικῶν.

Ὡστε ἔχομεν μέχρι τοῦδε :

1) Τὴν κατωτέραν Πραγματικὴν σχολὴν (ἡ φοίτησις ἐν αὐτῇ εἶναι ἐξαετής καὶ ἀλλαχοῦ ἐπταετής, τριετής δὲ προηγουμένως ἐν τῷ Δημοτικῷ ἢ ἐν ἰδιαιτέρῳ Προκαταρκτικῷ καλουμένῳ σχολείῳ, $3 + 0 = 3$ ἔτη ἀπὸ τοῦ θου τῆς ἡλικίας ἔτους μέχρι τοῦ θου συμπληρωμένου. Ξένη γλώσσα ἢ Γαλλικὴ).

2) Τὸ Πραγματικὸν γυμνάσιον (ἡ φοίτησις ἐν αὐτῷ εἶναι ἐννεαετής καὶ τριετής ἐν τῷ Δημοτικῷ ἢ Προκαταρκτικῷ σχολείῳ $3 + 0 = 12$ ἔτη, ἀπὸ τοῦ θου μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας συμπληρωμένου. Ξέναι γλώσσαι ἢ Λατινικὴ, Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλικὴ).

3) Ἡ Ἀνωτέρα Πραγματικὴ σχολὴ (ἡ φοίτησις καὶ ἐν αὐτῇ 9ῆς ὡς καὶ ἐν τῷ Πραγματικῷ γυμνασίῳ καὶ 3ῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ ἢ Προκαταρκτικῷ σχολείῳ ἐν ὅλῳ 12 ἔτη ἀπὸ τοῦ θου μέχρι τοῦ 18ου τῆς ἡλικίας ἔτους. Ξέναι γλώσσαι ἢ Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλικὴ).

4) Τὸ Γυμνάσιον (ἡ ἐν αὐτῷ φοίτησις ὡς καὶ ἀνωτέρῳ δηλ. 9ῆς ἐν τῷ γυμνασίῳ καὶ 3ῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ ἢ Προκαταρκτικῷ σχολείῳ, ἐν συνόλῳ ἐπίσης 12ῆς. Ξέναι γλώσσαι ἐν αὐτῷ. Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ, ἢ Λατινικὴ, ἢ Ἀγγλικὴ καὶ Γαλλικὴ, πρὸς δὲ καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ ὡς προαιρετικὸν μάθημα διὰ τοὺς προτιθεμένους νὰ σπουδάσωσι Θεολογίαν).

Ἀπὸ τοῦ 1882 ὁ ἀγὼν ἐξακολουθεῖ ἐτι σφοδρότερος· τὸ 1890 συγκαλεῖται ἐν Βερολίνῳ ἡ Δεκεμβριανὴ διδασκαλικὴ συνέλευσις, ἐν ἣ συζητοῦνται αἱ ἀναγκαῖαι μεταρρυθμίσεις, αἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐπινεχθῶσιν εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1892 διὰ Διατάγματος ἐφηρμόσθησαν τὰ πορίσματα τῆς συνελεύσεως, ἐκανονίσθησαν δηλ. τὰ δικαιώματα, ὁ ὀργανισμὸς, τὸ πρόγραμμα καὶ ἡ διδασκτικὴ μέθοδος τῶν διαφόρων μαθημάτων. Ὁ αὐτοκράτωρ

ἔλαθε ζωηρὸν μέρος εἰς τὰς συζητήσεις τῶν συνελεύσεων τούτων, διότι ἀπολυθεὶς ἐκ τοῦ γυμνασίου τοῦ Κάσελ ἐγνώρισε πολλὰ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως καὶ πείρας καὶ ὑπάρχει καὶ ἐπιστολὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν Αἰμίλιον Χάρτβιτ, ἦν ὡς πρίγκιψ διάδοχος (1885) ἔγραψε καὶ ἐν ἣ δριμύτατα καταφέρεται κατὰ τῆς ἐπικρατούσης κακῆς μεθόδου τῶν παραδόσεων τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν ἰδίως καὶ τῆς ὀλιγορίας τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων. Εἶναι δὲ γνωστὴ ἡ φράσις αὐτοῦ, ἦν κατὰ τὸ 1892 εἶπεν : «ich will nicht Griechisch, nicht Römer Bürger, sondern Deutsch». Δηλ. «Δὲν θέλω νὰ μορφώσω Ἑλληνας καὶ Ῥωμαίους πολίτας, ἀλλὰ Γερμανούς», ὀρίων νὰ δηλώσῃ διὰ τούτου ὅτι καὶ τὸ γυμνάσιον σκοπὸν ἔχει νὰ ἀναπτύξῃ καὶ ἐνισχύσῃ τὸ ἔθνικόν φρόνημα τῆς ἐν αὐτῷ φοιτήσεως Γερμανικῆς νεολαίας.

Τὸ 1892 λοιπὸν ἐπῆλθον καὶ ἐφηρμόσθησαν αἱ προταθεῖσαι μεταρρυθμίσεις, ἀλλ' ἡ πρόοδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἡ ἀνύψωσις τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τῶν τεχνικῶν σχολῶν ἔδει νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν μεταρρυθμίσιν τῶν προπρακτικῶν διὰ ταύτας ἀνωτέρων σχολῶν, διὸ τὸν Μάιον τοῦ παρελθόντος ἔτους συνήλθε καὶ πάλιν νέα ἐκπαιδευτικὴ συνέλευσις ἐν Βερολίνῳ, ἣτις συνεζήτησε τὰς ὑπὸ τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενας ἀναγκαῖας μεταρρυθμίσεις, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν συζητήσεων τούτων ἐξεδόθη περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου τὸ νέον αὐτοκρατορικὸν Διάταγμα (οὗτινος περίληψις ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 15ῆς Δεκεμβρίου τῆς «Ἑθνικῆς Ἀγωγῆς»), δι' οὗ τὰ τρία εἶδη τῶν ἀνωτέρων σχολείων, τὸ Γυμνάσιον, τὸ Πραγματικὸν Γυμνάσιον καὶ ἡ Ἀνωτέρα Πραγματικὴ σχολὴ θεωροῦνται ἰσοδύναμα ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ οἱ ἀπόφοιτοι καὶ τῶν τριῶν τούτων ἀπολαύουσι τῶν αὐτῶν προσόντων καὶ δικαιωμάτων. Τὸ Διάταγμα τοῦτο ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ Γυμνάσιον τὰ προνόμια, ἅτινα πρότερον ἐκέκτητο, καὶ θέτει αὐτὸ ἐν ἰσῆ μοίρᾳ πρὸς τὸ Πραγματικὸν Γυμνάσιον καὶ τὴν Ἀνωτέραν Πραγματικὴν σχολὴν, ὅπως, ὡς ἐν αὐτῷ ἀναφέρεται, καὶ εὐρυτέρα διάδοσις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν τὴν κοινωνικὴν ὠφέλειαν δὲν δύναται τις σήμερον νὰ ὑποτιμῇ, ἐπιτευχθῆ καὶ συνδιαλλαγῇ τις μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τῆς ἀνωρρωπιατικῆς καὶ πραγματικῆς τάσεως ἐπέλθῃ.

Αἱ νῆαι αὗται μεταρρυθμίσεις ἀποβαίνουσι πρὸς ὠφέλειαν μὲν τῶν Πραγματικῶν καλουμένων σχολῶν, πρὸς βλάβην δὲ τοῦ Γυμνασίου, ὅπερ λυσσασδῶς πολεμεῖται ὑπὸ τῶν πραγματιστῶν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ οὗτοι προβαίνουσι ὥστε καὶ τὴν παντελῆ αὐτοῦ κατάργησιν δὲν διστάζουσι νὰ προτείνωσι. Ἰκαὶ ὁ ἀγὼν οὗτος δὲν

ὑφίσταται μόνον ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις Ἑυρωπαϊκαῖς χώραις, ἐν Γαλλίᾳ δηλ., ἐν ταῖς Σκανδιναυικαῖς χώραις κ.λ.π. Ἐν Νορβηγίᾳ κατηργήθη ἡ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκαλία τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν. Ὁ σφοδρότατος ὁμοῦ ἀγὼν διεξάγεται ἰδίως κατὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, καὶ τοῦτο διότι ἡ Λατινικὴ γλώσσα τὸ μὲν ἔχει ῥίψῃ βαθείας τὰς ῥίζας τῆς ἐν τῷ νεωτέρῳ Ἑυρωπαϊκῷ πολιτισμῷ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Δυτ. Ἑκκλησίας καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ὑπῆρξεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἡ γλώσσα τῶν λογίων καὶ θεωρεῖται ὡς ἡ βᾶσις τῶν νεωτέρων γλωσσῶν τῆς Γαλλικῆς καὶ ἐμμέσως τῆς Ἀγγλικῆς· τὸ δὲ διότι ἡ καθόλου τῆς Λατινικῆς γραμματικῆς διάταξις εἶναι λογικωτέρα καὶ κανονικωτέρα καὶ ἐπομένως εὐχερῆστερα ἢ ταύτης ἢ ἡ τῆς πολυπλόκου ἑλληνικῆς ἐκμάθησις· πρὸς δὲ διότι πλείστα ῥητά, παροιμίαι καὶ ἐπιστημονικοὶ ὄροι ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς τῶν συγχρόνων ἔργοις καὶ τῇ ἔθνικῃ αὐτῶν φιλολογίᾳ.

Εἰς τοὺς τοιαῦτα ὁμοῦ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς Λατινικῆς φέροντας δύναται τις νὰ ἀντιτάξῃ πρῶτον μὲν ὅτι οἱ περισσότεροὶ ἐπιστημονικοὶ ὄροι εἶναι μᾶλλον Ἑλληνικοὶ ἢ Λατινικοὶ, δεύτερον δὲ ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ὑπὲρ τῆς Λατινικῆς λόγοι τῶν εἶναι μᾶλλον ἐξωτερικοὶ, διὸ καὶ εὐκολωτέρον ὑποπίπτουσι εἰς τὴν ἀντίληψιν παντός, ἢ ἐσωτερικοὶ. Οἱ Ἑλληνες συγγραφεῖς, ἀφ' ὅτου ἤρξαντο μελετῶμενοι ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ διὰ τοῦ ἀπαρμιλλοῦ κάλλους τῆς μορφῆς καὶ τῆς βαθύτητος τῶν ἐνοιῶν τῶν ἐπενήργησαν πολὺ περισσότερον τῶν Ῥωμαίων τοιοῦτων εἰς τὴν σύγχρονον Γερμανικὴν φιλολογίαν καὶ εἰς τὴν καθόλου ἐσωτερικὴν τοῦ βίου αὐτῶν διαρρυθμίσιν. Οὐδεὶς βεβαίως δύναται νὰ ἀρνήθῃ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα ἔχει μορφωτικὴν καὶ ἠθοποιὸν δύναμιν ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν τῆς Λατινικῆς καὶ ὅτι οἱ Ἑλληνες πεζογράφοι καὶ ποιηταὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐπόψιν ἴστανται πολὺ ὑψηλότερον τῶν Ῥωμαίων μιμητῶν. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ πολέμιοι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης συνιστῶσι τὴν μετέγχεσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος εἰς τὴν παιδευομένην νεότητα διὰ κλασσικῶν μεταφράσεων, ἀποδεικνύοντες διὰ τούτου ὅτι οὐχὶ ἄλλος τις λόγος ἢ ἡ μεγάλη περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης ταύτης δυσχέρεια εἶναι ἡ μόνη ἰσως καὶ ἡ κυρία αἰτία τοῦ κατ' αὐτῆς ἀγῶνος.

Ποῖα ὁμοῦ εἶναι τὰ οὐσιωδέστατα καὶ βαθύτερον ἐγκείμενα αἰτία, ἅτινα προὐκάλεσαν τὸν κατὰ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν πόλεμον τῆς συγχρόνου γενεᾶς; Τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι δύο· ἡ κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐπιτελεσθεῖσα γιγαντιαία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν πρόοδος ἐν τινι ψυχολογικῷ καὶ

ἠθικῷ ὕλισμῳ, ἐξ ὧν προήχθη ἡ πρὸς τὸ ὠφέλιμον μόνον βροτῆ τῆς συγχρόνου γενεᾶς, καὶ ἡ μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον καὶ τὴν σύμπτῃσιν τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἰδίως ἐπικρατήσασα ἰδέα τῆς ἐπιρρώσεως καὶ ἐνισχύσεως τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος τῆς νεολαίας διὰ τῆς ἔθνικῆς φιλολογίας. Λέγομεν δὲ μετὰ τὴν σύμπτῃσιν τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, διότι κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος οἱ Γερμανοὶ, μὴ ἀποτελοῦντες ἐνιαῖον κράτος ὡς σήμερον, τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος συνεκέντρουν ἐν μόνῃ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ φιλολογίᾳ. Μόνον ἐν Πρωσσίᾳ εἶχε κατορθωθῆ νὰ δημιουργηθῇ διὰ τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου ἔθνικόν φρόνημα, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο καθαρῶς Πρωσσικόν καὶ οὐχὶ καθολικόν Γερμανικόν. Τὴν ἀνωτέραν γνώμην ἐπικυροῦσι καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν ποιηταὶ Γκαίτε καὶ Σίλλερ, ὧν τὰ ἔργα μᾶλλον κοσμολογικῶν ἢ καθαρῶς ἔθνικόν χαρακτῆρα φέρουσι. Τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος διὰ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ τῶν συγχρόνων γλωσσῶν μετὰ δυνάμειος ὑπεστήριξεν αὐτός ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ἀνωτέρῳ εἶδομεν, δυσμενῶς ἐκφρασθεὶς διὰ τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἀνεπάρκειαν τῶν γυμνασίων.

Καὶ ἕτερον ὁμοῦ αἴτιον, οὐχ ἥττον τῶν ἀνωτέρῳ μνημονουθέντων σπουδαίων, οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν κατὰ τῶν Γυμνασίων καταφθάν τῆς κοινωνίας. Εἶναι δὲ τοῦτο ἡ πρό τιμων ἀκόμη ἐτῶν καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατούσα ἑλλειψις τῆς προσηκούσης παιδαγωγικῆς μορφώσεως τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἑκπαιδεύσεως καὶ τὸ ἀμέθοδον καὶ ἀψυχολόγητον τῆς διδασκαλίας τῶν. Τὸ περιεχόμενον δηλ. τῶν συγγραφέων παρημελεῖτο καὶ οἱ ἄχρηστοι τύποι καὶ αἱ ἀνωφελεῖς γραμματικαὶ παρατηρήσεις ἦσαν τὸ κύριον τῆς διδασκαλίας τῶν ἔργων καὶ καθόλου εἰπεῖν ἡ ἀρχαία φιλολογία ἐχρησίμευεν εἰς αὐτοὺς ὡς ὕλικὸν ἐφαρμογῆς γραμματικῶν κανόνων καὶ ἐξαιρέσεων, ἡ δὲ αἰσθητικὴ τῶν συγγραφέων ἐρμηνεία καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων μορφωτικῶν ἰδεῶν ἢ τέλειον παρημελεῖτο ἢ ἀνεπαρκέστατα καὶ ἐκ παρεργῶν ἐγένετο. Μαρτύριον τούτου εἶναι τὰ ἐκ τοῦ προχείρου ἐν τῷ σχολείῳ γραφόμενα ὑπὸ τῶν μαθητῶν θέματα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχὴν ἐγένετο ἡ βαθμολογία αὐτῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠδίκει πολλοὺς μαθητὰς μὴ ἔχοντας τὴν εὐχέρειαν καὶ τὸ φυσικὸν δῶρον τοῦ διατυπῶν ἐκ τοῦ προχείρου τοὺς γλωσσικοὺς τύπους, ἄλλως ἱκανοὺς ὄντας νὰ κατανοῶσι καὶ εἰσδύωσι κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἐρμηνευομένων συγγραφέων. Αἱ οἰκαγένεια, ὧν τὰ τέκνα σφόδρα ἐπιβαρύνοντο δι' ἐργασίας ἀσκόπου καὶ ἀνωφελοῦς πρὸς τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, ἤρχισαν νὰ διαμαρτύρωνται καὶ αἱ διαμαρτυρίαι αὗται

διήγειραν φυσικῶ τῷ λόγῳ τὴν περιφρόνησιν τῶν μαθητῶν πρὸς τὰς ἀρχαίας γλώσσας, ἥτις σφόδρα συνετέλεσεν εἰς τὴν μὴ ἐπίδοσιν αὐτῶν καὶ μεγάλας δυσχερείας εἰς τοὺς διδάσκοντας τὰς ἀρχαίας γλώσσας καθηγητὰς παρενέβαλεν. Οἱ τοῦ γυμνασίου διδάσκαλοι ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰσίων περιφρονοῦντες τοὺς τοιοῦτους φιθυρισμούς, ἀλλ' ὅτε ἡ Οὐέλλα ἐξεργάγη δεινὴ πανταχόθεν καὶ δὴ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἐξεφράσθη κατὰ τῆς ἀνεπαρκείας αὐτῶν, ἐξηγέρθησαν, ὅπως ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς τοιαύτης κατ' αὐτῶν καταφορᾶς ἐκ μέρους τῆς κοινωνίας, καὶ ἀπὸ κοινοῦ προέβαλον τὸ ἐρώτημα: Ἦ δυνάμειθα λοιπὸν νὰ μεταβάλωμεν; Ἐκ τούτου κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη ἐδημιουργήθησαν τρεῖς τάσεις, ὧν ἐκάστη ἔχει καὶ ὑποστηρίζει ἰδίαν περὶ τοῦ Γυμνασίου γνώμην· ἡ Συντηρητικὴ, ἡ Μεταρρυθμιστικὴ, καὶ ἡ τῶν ἄκρων ἢ Ῥιζοσπαστικὴ.

Α) Ἡ Συντηρητικὴ τάσις. Κυριώτατοι ἀντιπρόσωποι ταύτης εἰναι οἱ γυμνασιάρχαι Häger, Wendl καὶ Cauor. Περιοδικῶς δὲ ἐν τῷ ἐκτιθέντῳ αὐτῶν γινώμῃ εἰναι τὸ «Humanistische Gymnasium». Οὗτοι εἰναι ὑποστηρικταὶ τῆς ἀνθρωπιστικῆς καλουμένης μορφώσεως, ἔχοντες στερεῶς τὴν γνώμην ὅτι τὸ Γυμνάσιον ὄφειλε νὰ μείνῃ ὡς ἔχει, δηλ. μὲ τριετὴ προπαιδευτικὴν μόρφωσιν ἐν τῷ Δημοτικῷ ἢ Προκαταρκτικῷ σχολείῳ καὶ μὲ ἐννεαετὴ ἐν τῷ Γυμνασίῳ. Κατὰ τὰ ἐννέα ἔτη διδασκαλίᾳ τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ κατὰ τὰ ἔξ τελευταῖα τῆς Ἑλληνικῆς, διότι ἵνα τὰς γλώσσας ταύτας οἱ μαθηταὶ ἐκμάθωσι δέονται χρόνου ἱκανοῦς, ὅστις ἐν οὐδενὶ λόγῳ νὰ συντηρηθῆ δύναται.

Β) Ἡ Μεταρρυθμιστικὴ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς τάσεως ταύτης διαίρουσιν εἰς δύο τάξεις, α) εἰς τοὺς μετρίως μεταρρυθμιστεὶς ἐπιζητοῦντας καὶ β) εἰς τοὺς εὐρύτερας τοιαύτας προτείνοντας.

Εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς πρώτης τάξεως, δηλ. εἰς τοὺς μετρίως μεταρρυθμιστεὶς ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἐπιζητοῦντας, δύναται νὰ καταλεθῆ καὶ ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς Ἐρ-
 θαρτος, ὅστις ἐζήτει τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τὴν ἐν δευτέρῳ μορᾷ θέσιν τῶν Λατινικῶν, διότι ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ τέχνη εἰναι πολὺ σπουδαιότερα καὶ συντελεστικώτερα εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ φρονήματος καὶ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν παιδῶν κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ προῦρως ἀποθανὼν διευθυντὴς τῶν ἐν Ἀλλῃ ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων τοῦ Φράγκε, Φρίκ (Frick), ὅστις ἐπίσης ἐθέρει τὰ Ἑλληνικὰ πολὺ τῶν Λατινικῶν σπουδαιότερα διὰ τὴν ἀγωγὴν τῆς νεολαίας.

Ἡ δευτέρα τάξις ζητεῖ τὴν ὀργανικὴν τοῦ Γυμνασίου μεταρρυθμίσειν. Οἱ εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκοντες προτείνουσιν ἐξαετὴ κοινὴν προ-

καταρκτικὴν παιδείαν καὶ διὰ τὰ τρία εἶδη τῶν ἀνωτέρων σχολείων, δηλ. διὰ τὸ Γυμνάσιον, τὸ Πραγματικὸν Γυμνάσιον καὶ τὴν Ἀνωτέραν Πραγματικὴν σχολὴν (3 ἔτη ἐν τῷ Δημοτικῷ ἢ Προκαταρκτικῷ καὶ 3 ἔτη ἐν κοινῷ μαθημάτων κύκλῳ καὶ διὰ τὰ τρία εἶδη τῶν ἀνωτέρων σχολείων, καθ' ἃ ἄρχεται καὶ ἡ διδασκαλία μιᾶς τῶν συγχρόνων ξένων γλωσσῶν, τῆς Γαλλικῆς), καὶ ἐξαετὴ ἐπίσης διὰ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, ἥτοι ἐν ὄλιγ' ἡμερησίου φοίτησιν εἰς δύο ἴσα διηρημένῃ. Μετὰ τὴν ἐξαετὴ κοινὴν προκαταρκτικὴν παιδείαν, ἣν λαμβάνουσιν οἱ προτιθέμενοι νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα (ὧν ὁ κύκλος εἰναι ἐπίσης ἐξαετής), χωρίζονται οἱ μαθηταὶ καὶ κατὰ τὴν ἤδη ἐκδηλωθεῖσαν κλίσειν τῶν μέρους μὲν αὐτῶν μεταβαίνει εἰς τὸ Γυμνάσιον, μέρος δὲ εἰς τὸ Πραγματικὸν Γυμνάσιον καὶ μέρος εἰς τὴν ἀνωτέραν Πραγματικὴν Σχολὴν. Ἡ διάρκεια τῆς διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις εἰναι ἐξαετής, ἡ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν τετραετής. Τὰς προτεινομένας ταύτας μεταρρυθμίσεις ἐφαρμόζει ἐν τῇ πράξει τὸ ἐν Φραγκφούρτῃ γυμνάσιον (Gotho-Gymnasium), ὅπερ θεωρεῖται ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς μετερρυθμισμένου Γυμνασίου καὶ ὀνομάζεται ὡς ἐκ τούτου (Reformgymnasium).

Τοιαῦτα εἰναι καὶ τὰ ἐν Ἀλτόνα καὶ 32 ἄλλαις Γερμανικαῖς πόλεσι κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν Φραγκφούρτῃ λειτουργοῦντος Γυμνασίου. Ἡ διοργανώσις σχολείων κατὰ τὸ πρόγραμμα τῆς Φραγκφούρτης καὶ Ἀλτόνας συνιστᾶται ὑπὸ τοῦ τελευταίου μεταρρυθμιστικοῦ Διατάγματος τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως αὕτη ὄχι μόνον διατηρηθῆ, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερον δοκιμασθῆ, διότι τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος σχολεῖα περιλαμβάνουσι καὶ τὰς προκαταρκτικὰς τάξεις καὶ διὰ τὰς Πραγματικὰς Σχολὰς. Καὶ τὸ μετερρυθμισμένον τοῦτο Γυμνάσιον ἐπιδιδῶκει τὸν αὐτὸν ὡς καὶ τὸ παλαιὸν Γυμνάσιον σκοπὸν, μὲ μόνον τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ πρῶτον ὡς ξένη γλῶσσα διδάσκεται ἐν αὐτοῖς κατὰ τὰ τρία πρῶτα ἔτη οὐχὶ ἡ Λατινικὴ ἀλλ' ἡ Γαλλικὴ, ἡ δὲ σπουδὴ τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν ἄρχεται τρία ἔτη βραδύτερον, πρῶτη μὲν τῆς Λατινικῆς ἐπὶ 6 ἔτη καὶ εἶτα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπὶ 4, ὅποτε οἱ μαθηταὶ εἰναι ὀριμώτεροι πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ἐκμάθησεως τῆς μητρικῆς τῶν γλώσσης καὶ μιᾶς ἐκ τῶν συγχρόνων ξένων γλωσσῶν.

Τὸ σύστημα τοῦτο παρουσιάζει καὶ τὸ προτέρημα ὅτι οἱ μαθηταὶ μετὰ ἐξαετὴ φοίτησιν ἐν τῷ κοινῷ προκαταρκτικῷ τμήματι δι' ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀνωτέρων σχολείων δύναται, ἅτε ὀριμώτεροι, νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν κλίσειν τῶν καὶ νὰ καταταχθῶσιν εἰς ὁ εἶδος βούλονται τῶν ἀνωτέρων σχολείων, δηλ. εἰς τὸ Γυμνάσιον, τὸ Πραγματικὸν Γυμνάσιον ἢ τὴν Ἀνωτέραν Πραγμα-

τικὴν Σχολὴν. Τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιον θὰ ἀπολυθῶσι τὸ πρῶτον μαθηταὶ ἐκ τοῦ Γυμνασίου τῆς Φραγκφούρτης καὶ ὁ παιδαγωγικὸς κόσμος μετ' ἀγωνίας ἀναμένει νὰ ἴδῃ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ νέου τούτου Γυμνασίου, ἂν καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐγείρονται φωναὶ ἐκ μέρους τῶν συντηρητικῶν, ἐννοεῖται, ὅτι τὸ Γυμνάσιον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ληφθῆ ὡς μέτρον ἐπιτυχίας, διότι καὶ οἱ ἐν αὐτῷ μαθηταὶ εἰναι ἐκλεκτοὶ ἀνήκοντες εἰς τὰς καλητέρας τῆς Φραγκφούρτης οἰκογενείας καὶ οἱ ἐν αὐτῷ διδάσκοντες ἐκ τῶν δοκιμασθέντων, συνθῆκαι αἰτίνας ἐφαρμοζομένου τούτου τοῦ προγράμματος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξωσι πανταχοῦ.

Γ) Ἡ τῶν ἄκρων ἢ ἡ Ῥιζοσπαστικὴ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς τάσεως ταύτης εἰναι κερηρυγμένοι ἐχθροὶ τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν καὶ αὐτῆς τῆς ὑποστάσεως τοῦ Γυμνασίου ὡς ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος, ὑποστηριζόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπικρατοῦντος ὀλιστικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς πρὸς τὸ ὀφελίμον μόνον βοπῆς τοῦ ἀτόμου ἀριθμοῦσιν οὐκ ὀλίγους ὀπαδούς. Τὴν μορφωτικὴν δύναμιν τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων δὲν δύναται καὶ οὗτοι νὰ ἀρνηθῶσιν, ἀλλὰ τοῦτο δύναται κατ' αὐτοὺς νὰ ἐπιτευχθῆ, ἀνευ ἀσκόπου τριβῆς περὶ τὴν ἐκμάθησιν νεκρῶν γλωσσῶν, διὰ κλασσικῶν μεταφράσεων.

Μετὰ τὴν βραχεῖαν ταύτην ἱστορικὴν ἐπισκόπῃσιν δὲν κρίνομεν ἀποσκοποῦ νὰ παραθέσωμεν δι' ὀλίγων καὶ τὴν περὶ τῶν γυμνασίων γνώμην ἐπιφανοῦς ἐν Γερμανίᾳ Παιδαγωγοῦ τοῦ Ράιν (V. Kohn). Οὗτος συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς Πραγματικὰς Σχολὰς ὑποστάσεως τοῦ Γυμνασίου, ἵνα μερὶς τις τοῦ ἔθνους ἀσχολουμένη εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀρχαιότητος, ἐν ἣ κείνται αἱ ρίζαι τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, δύναται νὰ παρακολουθῆ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον, καὶ μεταβιβάσῃ τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὴν σύγχρονον γενεάν. «Ὅστις θέλει, λέγει, τὰς ἰδεώδεις βάσεις τῆς ἡμετέρας ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ ἐπομένως τὰς ἰδεώδεις βάσεις τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας τῆς νεότητος νὰ διατηρήσῃ, οὗτος ὄφειλε νὰ παρίσταται ὑπερασπιστὴς τῆς διατηρήσεως τοῦ Γυμνασίου, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ὡς λειτουργεῖ τοῦτο σήμερον. Ὁμολογουμένως τὸ Γυμνάσιον νοσεῖ ἄλλως θὰ ἦτο ἀκατανόητος ἡ δύναμις τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεως». Πρὸς θεράπειαν δὲ τῆς νοσηρᾶς τούτου καταστάσεως προτείνει νὰ γίνωσιν ἐν αὐτοῖς μεταρρυθμίσεις, ἃς συνοψίζει ἐν τοῖς ἐξῆς σημείοις.

1) Πρὸς τὴν εἰδικὴν ἐπιστημονικὴν μορφώσιν νὰ ληφθῆ φροντίς καὶ περὶ τῆς φιλοσοφικῆς καὶ παιδαγωγικῆς μορφώσεως τοῦ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδάσκοντος προσωπικοῦ.

2) Ἡ στοιχειώδης προκαταρκτικὴ μόρφωσις, ἥτις ἤδη περιλαμβάνει τρία ἔτη, δὲν εἶναι ἱκανή. Οἱ μαθηταὶ ἀρχοῦντες νὰ διδάσκωνται ξένην γλῶσσαν πρὶν ἢ οὗτοι ἐκμάθωσι πως τὴν μητρικὴν τῶν γλωσσῶν. Ἐκ τούτου παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τοῦ χρόνου τῆς στοιχειώδους ταύτης προκαταρκτικῆς μορφώσεως ἀπὸ 3 εἰς 5 ἔτη.

3) Τὰ Ἑλληνικὰ πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν Λατινικῶν, διότι ἡ σημασία τῆς Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἐποψίν οὔτε κἀν νὰ παραβληθῆ δύναται πρὸς τὴν τῆς Ἑλληνικῆς.

4) Κύριος σκοπὸς πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐμβάθυνσις εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν κλασσικῶν ἔργων. Ἡ δὲ γραμματικὴ νὰ διδάσκεται οὐχὶ ἑαυτῆς ἕνεκα, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον μόνον, ἐφ' ὅσον αὕτη εἰναι ἀναγκαία πρὸς κατανόησιν τοῦ κειμένου.

5) Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ἐκμάθησις τοῦ τυπικοῦ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν ἐνέχει μορφωτικὴν δύναμιν, εἰναι δηλ. γυμναστικὴ τις τοῦ πνεύματος καὶ δι' ὅλας τὰς λοιπὰς μαθήσεις, στερεῖται ὑποστάσεως. Τοιαύτη τις καθόλου εἰπεῖν οὐδὰ μῶς ὀφίσταται, ἀλλ' ὀφίστανται τόσα εἶδη αὐτῆς, ὅσα κατ' οὐσίαν διάφορα εἶδη πνευματικῆς ἀσχολίας ὑπάρχουσι. (Πολλοὶ τῶν μαθητῶν ἴσταν ἠσκημένοι ὄντες εἰς τὸ τυπικὸν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν δὲν εὐδοκίμοῦσι π. χ. εἰς τὰ μαθηματικά).

6) Αἱ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ἐκθέσεις κατηργήθησαν ὡσαύτως δέον νὰ καταργηθῶσι καὶ τὰ ἐκ τοῦ προχείρου θέματα ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἡ ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὰς ἀρχαίας μεταφράσεις. Αἱ ὀραι τῶν γλωσσικῶν μαθημάτων δύναται εἶτι νὰ συντηρηθῶσιν ἵνα δημιουργηθῆ χάρος δι' ἄλλα μορφωτικὰ στοιχεῖα.

7) Τὸ αἰσθητικὸν σημεῖον, ὅπερ πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου τοσαύτην θεμελιώδη σημασίαν κέκτηται, δέον τὰ μάλιστα νὰ ἐξαρθῆ. Πρὸς τοῦτο συντελεῖ ἡ εἰσαγωγή τῆς διδασκαλίας τῆς τέχνης καὶ τῆς ἰχνογραφίας μέχρι τῶν ἀνωτάτων τάξεων.

8) Δέον μετὰ περισσοτέρας δραστηριότητος νὰ ἐπιληθῶσι τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων.

9) Εἰς τὰ πραγματικὰ μαθήματα (Φυσικὰς Ἐπιστήμας, Μαθηματικὰ καὶ Γεωγραφίαν) νὰ παραχωρηθῆ εὐρύτερον ἔδαφος καὶ ἐντονωτέρα ἀσκήσις.

10) Καὶ αἱ ἀπολυτήριον ἐξετάσεις δέον νὰ καταργηθῶσι καὶ εἰς τὸν σύλλογον τῶν καθηγητῶν νὰ δοθῆ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφαίνεται περὶ τῆς ὀριμότητος τοῦ μαθητοῦ διὰ τὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, Πολυτεχνεῖον κτλ. φοίτησιν.

11) Εἰς τὸν σύλλογον τῶν καθηγητῶν, λαμβάνοντα ὑπ' ἑψιν γενικὰς τινὰς διατάξεις, δέον νὰ παραχωρηθῆ ἡ ἐλευθερία τῆς συντάξεως τοῦ

πραγράμματος ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ.

12) Ἡ νεωστὶ ἐισαχθεῖσα ἀδιάμεσος ἐξέτασις δέον ἐντόνως νὰ πολεμηθῆ, ἵνα ταχέως πάλιν καταργηθῆ. (Κατηργήθη διὰ τοῦ νεωτάτου Διατάγματος τοῦ αὐτοκράτορος).

Πρὸς δὲ φρονεῖ ὁ εἰρημένος καθ' ἡγήτης ὅτι τὸ Πραγματικὸν Γυμνάσιον, ἐν ᾧ πρὸς ταῖς νεωτέραις γλώσσαις διδάσκειται καὶ ἡ Λατινικὴ, στοιχεῖον ὅπως ξένον πρὸς τὸν σκοπὸν του, δὲν ἔχει αὐδέναν λόγον ὑπάρξεως καὶ ὅτι ἐπομένως δύο εἶδη ἀνωτέρων σχολείων πρέπει νὰ ὑφίστανται, τὸ Γυμνάσιον καὶ ἡ Ἀνωτέρα Πραγματικὴ Σχολή, ἵνα ἐν μὲν τῷ πρώτῳ παρέχεται ἡ προσηκουσα μόρφωσις εἰς τὴν μερίδα ἐκείνην τοῦ ἔθνους, ἥτις προτίθεται νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὰς ἱστορικὰς ἐπιστήμας, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ εἰς ἐκείνους, οἵτινες διὰ συγχρόνων στοιχείων ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον νὰ μορφωθῶσι θέλουσι.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν ὅτι ἡ στατιστικὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδεικνύει ὅτι αἱ μὲν Πραγματικαὶ Σχολαὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ Γυμνάσια ὁσημέραι ἀυξάνουσι καὶ ἡ νεολαία ὑπέκουσα εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν πρὸς τὰς πραγματικὰς μαθήσεις τάσιν τῶν ἡμετέρων χρόνων ἀθρόα εἰς αὐτὰς συρρέει καὶ ἐτι μᾶλλον ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ὅκ' αὐξήσῃ μετὰ τὴν ἐσχάτως ἐπελθοῦσαν ἐντελῆ ἐξίσωσιν ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν Πραγματικῶν Σχολῶν πρὸς τὸ Γυμνάσιον.

5 Φεβρουαρίου 1901.

N. A. K.

ΣΧΟΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΕΝ ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑ, ΜΙΣΤΡΑ, ΚΑΙ ΙΑΣΙΩ ΤΗΣ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ

[1766—1767]

Ὁ Σεβασμ. ἀρχιμανδρῆτος Κ. Ἰωακείμ Φωρόπουλος, ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Οὐκραϊνικοῦ Πατριαρχείου, ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» (χρῖθ. 5 τοῦ 1901), τρία ἀνεκδότα πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ γράμματα, σπουδαιότατα διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν σχολείων τοῦ Γένους κατὰ τὴν 18ην ἑκατονταετηρίδα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν σύστασιν καὶ συντήρησιν τῶν σχολείων Τριπολιτσαῶν, Μιστραῶν τῆς Σπάρτης καὶ Ἰασιῶν τῆς Μολδαβίας. Τὰ ἔγγραφα φέρουσι τὴν ὑπογραφήν τοῦ Πατριάρχου Σαμουήλ καὶ τῶν Συνοδικῶν ἀρχιερέων, καὶ χρονολογίαν τὸ μὲν ἀφορῶν τὴν σχολὴν τῆς Τριπολιτσαῶν 1766 Μηνὶ Μαίω, Ἰνδικ. ιδ', τὸ δὲ τὴν σχολὴν Ἰασιῶν 1766 Μηνὶ Δεκεμβρίω, Ἰνδικ. ιε', τὸ δὲ τὴν σχολὴν Μιστραῶν 1767.

Ἐκ τῶν ἔγγράφων τούτων μανθάνομεν ὅτι μικρὸν πρὸ τοῦ 1766 εἶχεν ὁ ἱεροδιάκονος Παρθένιος συστήσει σχολεῖον ἐν Τριπολιτσαῶν, καὶ ὅτι τῇ προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου τούτου Σαμουήλ

Χαντζερῆ, ὅστις προσθετέον τῷ 1763 τὴν Τριπολιτσαῶν κατέστησεν ἀπὸ πατριαρχικῆς ἐξαρχίας ἀρχιεπισκοπὴν (Γεδεῶν Πατρ. Πίν. σελ. 658), ὠρίσθησαν κυτὰ εἰσφορῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου πρὸς βοήθειαν τοῦ εἰρημένου σχολείου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ εἰσφοραὶ αὐταὶ ἐπάρησαν ἀνεπαρκεῖς, ἐζητήθη καὶ ἡ συνδρομὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πελοποννησίων. Πρὸς τοῦτο δ' ὁ Πατριάρχης ἐξέδωκε τὸ εἰρημένον ἔγγραφο, δι' οὗ διώριζεν ἐπιτρόπους πρὸς συλλογὴν ἐράων ὑπὲρ τοῦ σχολείου αὐτοῦ κύρ Θεοδώρην, τὸν Μιχάλη μπακάλην, τὸν Χατζῆ Παναγιώτην μπακάλην, τὸν κύρ Δημήτηρην τσογατζῆν, τὸν Χατζῆ Ἀσημάκην μπακάλην, τὸν κύρ Ἰόδην, τὸν κύρ Παναγ. Λαζαρόπουλον, τὸν κύρ Ἰω. Παπαδημητρόπουλον, τὸν κύρ Στάθην ἀμπατζῆν, τὸν κύρ Ἰήγαν, τὸν κύρ Παναγὸν Ζωναρᾶν, τὸν κύρ Ἰωάν. Πρασιώτην, τὸν κύρ Νικ. Ζούλαν, τὸν Ἰωάννην Κάλπην, τὸν κύρ Ἰωάννην Χαροβλέπαν, τὸν κύρ Ἰω. Μονιᾶν, τὸν κύρ Ἀθανάσιον Κόντικαν, τὸν κύρ Δῆμον Καρακᾶν, τὸν κύρ Ἰωάννην εἰς Γενῆ-Χάνιον καὶ τὸν Χατζῆ Γεώργιον Μπαχτσελῆν, πρὸς δὲ τούτοις τοὺς κατὰ καιρὸν παρεπιδημοῦντας εἰς Κωνσταντινούπολιν βεκλιηδες (ἀντιπροσώπους) τῆς κοινότητος τῶν Χριστιανῶν τῆς Πελοποννήσου, ὅπως φροντίζωσι περὶ τοῦ σχολείου τῆς πατρίδος των καὶ συντρέχωσιν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν σύστασιν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ. Ἀνέθετε δὲ εἰς αὐτοὺς τὸν διορισμὸν δύο ἢ τριῶν ἐξ αὐτῶν ὡς ἐπιστάτων καὶ φροντιστῶν, ὅπως λαμβάνωσι τοὺς συναζομένους ἐράτους ἐκ τε τῶν κυτῶν, ἅτινα ἤθελον ἀναρτήσῃ εἰς τὰ ρουαρέτια (συντεχνίας) αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐξ ἄλλου τρόπου προσερχομένους, καὶ στέλλωσιν ἀσφαλῶς εἰς Τριπολιτσαῶν εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιστάτου τοῦ σχολείου.

Περὶ τοῦ διδασκάλου τοῦ σχολείου Παρθένιου, οὐ μνηθὲν ποιεῖται τὸ πατριαρχικὸν γράμμα, ὁ μακαρίτης Κῆθ. Καπτόρχης ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Δημητσάνῃ ἐλληνικῆς σχολῆς, ἱστορεῖ ὅτι κατήγετο ἐξ Ἀραχώθης τῶν Καλαβρυτῶν καὶ ὅτι ἐξημέτισεν εἰς Τριπολιν διδασκαλός, οὐδενὸς ἄλλου τότε δημοσίου σχολείου κατὰ τὴν Πελοπόννησον ὑπάρχοντος. Ἐκ τοῦ συγγράμματος δὲ τοῦ Καπτόρχη παρέλαβε τὴν εἰδησιν περὶ τοῦ ἐν Τριπολιτσαῶν σχολείου καὶ τοῦ διδασκάλου Παρθένιου καὶ ὁ Ματθ. Παρανίκας ἐν τῷ Σχεδιάσματι αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλλ. ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἀπὸ ἀλώσεως τῆς Κων. πόλεως μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος.

Τὸ ἕτερον τῶν ἔγγράφων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἱδρυθῆν ἐν Ἰασιῶ φροντιστήριον ὑπὸ τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Γρηγορίου Γκίκα, καὶ

εἰς τὰ σχολεῖα ἅτινα συνέστησεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ἐξέδωκε δὲ τοῦτο ὁ πατριάρχης τῇ προκλήσει τοῦ ἡγεμόνος ὅπως ἐπικυρώσῃ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τὰς ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡγεμονικὰς πράξεις, καὶ ἀσφάλισιν τὴν διαρκῆ λειτουργίαν αὐτῶν διὰ τῆς ἐπιβλέψεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐπιτιμίων αὐτῆς κατὰ τῶν παραβατῶν.

Ὁ Γρηγόριος Γκίκα, οὗ τὸ ἐγκώμιον πλέκει ὁ πατριάρχης Σαμουήλ ἐν προοίμιῳ τοῦ ἔγγράφου, ἡγεμὸν Μολδαβίας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ γραμματικὴν ἐκμάθησιν τῆς ἐγχωρίας γλώσσης εἰς τὴν Μολδαβίαν. Ἐν Ἰασιῶ συνέστησεν ἐκπαιδευτήριον ἀνώτερον, τὸ Μουσεῖον, καὶ μικρότερα ἄλλα σχολεῖα, ἐπλήρωσε τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων τῶν τε ἑλληνικῶν καὶ τῆς ἐπιχωρίου διαλέκτου, διώρισε δύο ἱεροκέρυκας, ὧν ὁ ἕτερος ἐδίδασκεν ἐπ' ἐκκλησίας εἰς τὴν μολδαβικὴν διάλεκτον ἔταξε δ' ἐπιτρόπους καὶ φροντιστὰς τὸν μητροπολίτην Μολδοβλαχίας καὶ ἄρχοντας ἐνοπίους καὶ Ἑλληνας.

Τὸ ἔγγραφο τοῦτο εἶνε σπουδαιότατον, διότι ἐν χρόνῳ καθ' ὃν οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ τῆς Ρουμανίας ἀρνοῦνται ὅτι οἱ Φαναριῶται ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν ἐν Ρουμανίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν γραμμάτων, ἀνέβλυσεν ὡς πηγὴ γνησία ὅπως μετὰ τῶν γνωστῶν τέως ὑπαρχουσῶν διαψεύσῃ τοὺς ἱστορικοὺς τούτους, οἵτινες χάριν ἀτόπου φυλετισμοῦ παραμορφοῦσι τὴν ἀληθῆ τῆς ἱστορίας φωνήν.

Τὸ τρίτον τῶν δημοσιευομένων ἔγγράφων ἀναφέρεται εἰς τὴν σύστασιν ἐλληνικῆς σχολῆς ἐν Μιστραῶ τῆς Πελοποννήσου, περὶ ἧς ὀλίγας γραμμάς ἀφιέρωσεν ὁ κ. Μ. Γεδεῶν ἐν σημειώσει τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ἀχρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» (σελ. 231). Ἐκ τούτου τοῦ ἔγγράφου ἐκδοθέντος, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ, τῷ 1767, μανθάνομεν ὅτι ὁ ἐν Μιστραῶ οἰκῶν Ἑρμανουήλ Λεῶπουλος κατέλιπε 2.000 γρόσια εἰς τὴν ἐκείσε ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ἐν Μεσοχωρίῳ, ὅπως διορισθῆ διδασκαλός διδασκῶν καὶ κηρύττων τὸν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου λόγον, καὶ ἱεροδιάκονος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὸ εἰρημένον δὲ παρὸν ἐνεπιστεύθη εἰς δύο ἐπιτρόπους, τὸν Παναγιώτην Ἀλεξάνδρην καὶ Θεόδωρον Παπάζογλου, ὅπως διαχειρίζωνται αὐτό, τοκίζοντες τὰ χρήματα ἢ καθιστῶντες ἄλλως πως προσοδοφόρα δι' ἀγορᾶς ἐργαστηρίων ἢ μύλων, καὶ δίδοντες ἐκ τῶν τόκων εἰς μὲν τὸν διδασκαλὸν τὰ $\frac{3}{4}$, εἰς δὲ τὸν ἱεροδιάκονον τὸ $\frac{1}{4}$. Ἐφορον δὲ καὶ ἐπιτηρητὴν τῶν ἐπιτρόπων τούτων ὤρισεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γεώργιον Λεῶπουλον καὶ ἐκάνονισεν τὸν τρόπον τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν προσώ-

πων τούτων, ἐν περιπτώσει θανάτου τινὸς ἐξ αὐτῶν. Ἀνέγραψε δὲ ὑπερασπιστὰς τοῦ ἀφιέρωματος τούτου καὶ ἐπιτηρητὰς τῶν ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντων τὸν κατὰ καιροὺς μητροπολίτην Λακεδαιμονίας καὶ τοὺς προεστῶτας. Πρὸς μείζονα δ' ἐτι ἀσφάλειαν ἐζήτησε καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀποστείλας τὸ ἐν Μιστραῶ γράφον βεβαιωτήριον τοῦ ἀφιέρωματος, φέρον τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Λακεδαιμονίας καὶ τῶν ἐν Μιστραῶ Χριστιανῶν. Ἦν ἐπικύρωσιν δὲ ταύτην ἐκτελῶν ὁ πατριάρχης Σαμουήλ ἔγραψε τὸ δημοσιευόμενον ἀνεκδοτὸν γράμμα, δι' οὗ κυροῖ τὰ παρὰ τοῦ Ἑρμαν. Λεωπούλου ὀρισθέντα, καὶ κηρύσσει ὅπως διατελῶσιν ἀπαρασάλευτα καὶ ἀμετακίνητα εἴτε ὑπὸ συγγενῶν, εἴτε ὑπὸ ἐτέρων, ἐπὶ ποιῆ νὰ κηρυχθῆ ὁ θέλων νὰ ἀφαιρέσῃ ἢ δανείσῃ ἢ μεταποιήσῃ τὸ εἰρημένον ἀφιέρωμα ἢ γίνῃ αἰτιὸς νὰ ἐκλιπῇ ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ ἱεροδιάκονος ἱεροῦστος καὶ κατηραμένος.

Τοιοῦτον εἶνε περίπου τὸ περιεχόμενον τῶν τριῶν τούτων ἔγγράφων, ἅτινα περιέχουσι σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῶν εἰς τὰς παρὰ τὸν Ἰστρον Ἠγεμονίας. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ὁ Σεβ. κ. Φωρόπουλος ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ θέλει ἐξακολουθήσει τὸ πολυτιμὸν ἔργον τῆς ἐκδόσεως τοιούτων ἱστορικῶν κειμηλίων, ἅτινα περισσώθησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὡς ἐν ἱερᾷ κιβωτῷ, εἰς ἣν ἠτένιζε καὶ ἀτενίζει μετὰ διαφέροντος καὶ στοργῆς τὸ Γένος.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΩΜΕΝ ΑΥΤΟΝ¹

[Διήγημα Ἑρ. Σέγνεβιτς, μετάφρασις Χ. Ἀννίου].

Γ'

Ἐσπέραν τινὰ μετὰ ζωντᾶν συνδιάλεξιν περὶ τοῦ ὑποχρονίου τῶν ψυχῶν ταξιδίου, ὁ Κίννας καὶ ὁ Γίμων παρέμεινον ἐπὶ τοῦ ἀνδῆρου, ὁπόθεν ἐφαίνετο ἡ θάλασσα. Ὁ Ρωμαῖος, λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος, ἀνεκίνησεν αὐτῷ τὴν ὑψίστην τοῦ βίου του ὀδύνην καὶ ὠμολόγησε τὸν λόγον δι' ὃν συναναστρέφετο τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς φιλοσόφους τοῦ Σαραπίου.

— Κεῖτι τούλάχιστον ἐκέρδησα διὰ τῆς γνωριμίας σου, εἶπεν αὐτῷ, διότι τώρα γινώσκω ὅτι, ἐάν δὲν μοῦ ἐξηγήσῃς σὺ τὰ αἰνίγματα τὰ βασανίζοντα τὸν βίον μου, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ πράξῃ.

Ὁ Γίμων προσήλωσεν ἐπὶ πολὺ τὸ βλέμμα εἰς τὸ πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινόμενον κάτοπτρον τῶν

¹ 18ε σελ. 61.

υδάτων, ἐφ' ὧν ἀντηνακλάτο ἡ μνησείδης ἡμισέληνος. Ἔβρα εἶπε :

— Βλέπετε τὸ στίφος ἐκεῖνο τῶν πτηνῶν τῶν ἐρχομένων ἐνταῦθα τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὰ σκοτὴ τοῦ Βορρᾶ; Γνωρίζεις τί ἐρχονται ζητοῦντα εἰς Αἴγυπτον;

— Τὸ γνωρίζω. Ζητοῦσι θερμότητα καὶ φῶς.

— Καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπίσης ζητοῦσι τὴν θερμότητα, ἥτοι τὸν ἔρωτα, καὶ τὸ φῶς, ὅπερ εἶνε ἡ ἀλήθεια· ἀλλ' ἐνῆ τὰ πτηνὰ γινώσκουσι ποῦ νὰ διευθυνθῶσιν, αἱ ψυχαὶ περιπλανῶνται εἰς ὁδοὺς σκοτίας ἐν τῇ ὁδύνῃ καὶ τῇ ἀνησυχίᾳ.

— Καὶ διὰ τί ἔρα, ὦ Τίμων, ἀδυνατοῦσι ν' ἀνεύρωσι τὴν εὐθείαν ὁδόν;

— Ἄλλοτε οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον εἰς τοὺς θεοὺς· ἀλλὰ σήμερον ἡ πίστις αὕτη ἐξητμήθη, ὡς τὸ ἔλαιον ἐν τῇ λυχνίᾳ. Ἀπολούθως τινὲς ἐπίστευσαν ὅτι ἡ φιλοσοφία ἦτο διὰ τὰς ψυχὰς ἡ ἡλιος τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ σήμερον, ὡς γινώσκεις, καὶ ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐνταῦθα ἀνευρίσκονται παρὰ τὰ ἐρείπια αὐτῆς σκεπτικοὶ τινες, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι παρέχουσι τὴν ἀνάπαυσιν διὰ τῶν δογματῶν τῶν, ἐνῆ τοῦναντίον διαδίδουσι τὴν ἀνησυχίαν. Τὸ ἀρνεῖσθαι τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐγκαταλείπειν τὰς ψυχὰς ἐν τῇ σκοτίᾳ καὶ τὰ σκοτὴ εἶνε ἡ θλίψις. Διὰ τοῦτο, προσέθηκεν ἐκτείνων τὴν χεῖρα, ἀναγκαζόμεθα νὰ ψηλαφῶμεν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ὁδοῦ.

— Ὡστε δὲν τὴν εὐρεῖς;

— Σὺ τὴν ἀνεζήτησες εἰς τὰς ἡδονὰς, ἐγὼ εἰς τὰς μελέτας, ἀμφοτέρω δ' ἐβουλόθημεν εἰς τὸ αὐτὸ σκοτὸς. Μάθε ὅτι δὲν εἶσαι οὐ μόνος ὁ πάσχων. Μετὰ σοῦ συμπάσχει ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου. Ἔβρε πολὺς καιρὸς ἀφ' οὗ δὲν πιστεύεις εἰς τοὺς θεοὺς;

— Ἔβρε τὴν Ρώμην πέθονται αὐτοὺς δημοσίᾳ καὶ καθ' ἑκάστην εἰσάγουσι καὶ νέους ἐξ Ἀσίας καὶ Αἰγύπτου, πραγματικῶς ὁμῶς μόνον οἱ ἀγρόται οἱ μεταφέροντες κατὰ πᾶσαν πρωίαν τὰ χρυσαρκακίᾳ τῶν εἰς τὴν πόλιν πιστεύουσιν εἰς αὐτοὺς.

— Καὶ μόνον αὐτοὶ εἶνε ἡ ψυχοί.

— Ἄλλ' ἂν οὕτως ἔχη, ἀξίζει νὰ ζῆ τις;

— Ἀλλὰ μήπως γινώσκουμεν τί φέρεται ἡμῖν ὁ θάνατος;

— Καὶ δὲν βλέπετε οὐδαμοῦ τὴν σωτηρίαν; Ὁ Τίμων μένει ἐπὶ στιγμὴν ἄφωνος, ἀπήντησε βραδέως μετὰ συγκινήσεως:

— Τὴν προσδοκῶ.

— Πόθεν;

— Ἄγνωσῶ.

Καὶ ἐκυψε τὴν κεφαλὴν· εἶτα δὲ ὠσανεὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐπικρατοῦσης ἐπὶ τοῦ ἀνδρῶν γαλήνης, προσέθηκε ταπεινοφώνως:

— Ἔβρε περιέργου, ἀλλ' ὁμῶς ἐνδοτε μοὶ φαί-

νεται ὅτι, ἂν ἐν τῇ κόσμῳ δὲν ὑπῆρχον πολλὰ πλείονα ἀφ' ὧν γινώσκουμεν καὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ γείνωμεν καλλίτεροι ἀφ' ὧν, εἰμεθα, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἀνησυχία. Ὅθεν ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς τῆς νόσου ἀντλεῖ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναρρώσεως. Ἡ πίστις πρὸς τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἐξέλιπεν. Ἀλλὰ τίς οἶδε μήπως νέα ἀλήθεια, ἀγνωστος εἰς ἡμᾶς, δὲν ἔ' ἀποδώσῃ ἡμῖν τὴν ὑγείαν;

Ἐκ τῆς συνδιαλέξεως ταύτης ὁ Κίννας μεγάλως ἀνεκουφίσθη. Ἔβλεπεν ὅτι πάντες ἐπάσχον καὶ ἠσθάνθη ἀνακούφισιν, ὡς ν' ἀφῆραίτο τρόπον τινὰ ἐκ τῶν πόθων τοῦ ἐπαχθῆς βάρους καὶ νὰ διαιμοιράζετο ἐπὶ χιλίων.

Δ'

Ἡ φιλία ἡ συνδέουσα τὸν Κίνναν μετὰ τοῦ Ἑλλήνου πρεσβύτου κατέστη στενωτέρα. Συχνάκις ἐπεσκέπτοντο ἀλλήλους καὶ συντρώγοντες διήμειθον τὰς ἰδέας τῶν. Ὁ Κίννας μετ' ὄλην τὴν πείραν του καὶ τὴν ἐκ τοῦ βίου κόπωσιν ἦτο ἀκόμη ἀρκετὰ νέος καὶ ἡ ζωὴ ἠδύνατο νὰ ἐπιφυλάττῃ αὐτῷ ἀγνωστον θέλητρον· ἦτο δὲ τὸ θέλητρον τοῦτο ἡ Ἄντεια, ἡ θυγάτηρ τοῦ Τίμωνος.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ Ἄντεια ἔχαιρε φήμην οὐχὶ ἐλάσσουσα τοῦ πατρὸς της. Οἱ ἐρχόμενοι πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Τίμωνος Ρωμαῖοι εὐπατριδαὶ ἐτίμων αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ φιλόσοφοι τοῦ Σεραπίου, ἅπας δὲ ὁ λαὸς τὴν ἐσέβετο. Ὁ Τίμων δὲν περιόριζεν αὐτὴν εἰς τὸν γυναικωνίτην, προσεπάθει δὲ νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν κόρην πάσας αὐτοῦ τὰς γνώσεις. Ἰβύδης ὡς παρῆλθεν ἡ παιδικὴ αὐτῆς ἡλικία, ὁ πατήρ της τὴν ἐξήσκησε νὰ συναναγινώσκῃ μετ' αὐτοῦ ἑλληνικά, λατινικά καὶ ἑβραϊκά βιβλία, ἐπειδὴ δὲ ἡ νεανίς ἦτο πεποικισμένη διὰ θαυμαστῆς μνήμης καὶ εἶχεν ἐνηλικιωθῆ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὅπου ἐλαλοῦντο πᾶσαι ἐκεῖνοι αἱ γλώσσαι, ἐξέμαθεν εὐκόλως αὐτάς. Ἰνωρίς ἤρχισε νὰ μετέχη τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Τίμωνος γινομένων συνδιαλέξεων, ὁ πατήρ της δ' ἐσεμνύετο δι' αὐτὴν. Ἐπὶ πλέον δὲ τὴν νεανίδα περιέβαλλε τὸ γόητρον μυστηρίου καὶ σχεδὸν ἀγνώστου· ὠνειροπόλει ἐνδοτε καὶ ἔβλεπεν ἐν τῇ βεβήῃ της πράγματα ἀγνωστα διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κοινῶν θνητῶν. Ὁ πατὴρ γέρον τὴν ἠγάπα ὡς ἑαυτὸν καὶ ἔτι πλέον, διότι ἐφοβείτο μήπως τὴν ἀπολέσῃ. Ἐπαυελάμβανε συχνάκις ἡ νεανίς ὅτι ἐν ἐνυπνίῳ ἔβλεπεν ἐμφανιζόμενα πρὸς αὐτὴν ὄντα, τὰ ὅποια ἐφάνοντο ἐχθρικά, καὶ φῶς τι θαυμασίον, ὅπερ ἠγνοεῖ ἂν προήρχετο ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου.

Πάντες οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὴν περισσῶς τὴν ἠγάπων. Οἱ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Τίμωνος

προσερχόμενοι Αἰγύπτιοι τὴν ἀπεκάλουν Λωτόν, διότι τὸ ἄνθος τοῦτο ἀπολαύει θείων τιμῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰνδοῦ.

Ἡ καλλονὴ της ἐξισούτο πρὸς τὴν μάθησιν.

Ὁ ἥλιος τῶν Αἰγυπτίων δὲν εἶχε καύσει τὴν χροιάν της, ἥτις ὠμοίαζεν ὄστρακον ἐκ μαρμαροῦ περικλειόν τὰς ροδίνας τῆς ἡῶς ἀκτίνας. Οἱ ὀφθαλμοὶ της κατώπριζον τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ Νείλου καὶ τὸ βλέμμα ἐφάνετο ἐξερχόμενον ἐξ ἀνεξερευνητοῦ βάθους. Ὅτε ὁ Κίννας εἶδε καὶ ἤκουσεν αὐτὴν διὰ πρώτην φοράν, ἠσθάνθη ἐπανελθῶν εἰς τὰ ἴδια τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἐγείρῃ βωμόν ἐν τῇ αὐλείᾳ τοῦ οἴκου του διαμερίσματι καὶ τὸν ἀφιερῶσιν εἰς αὐτὴν, θυσιάζων λευκὰς περιστέρους. Μυριάς γυναίκας εἶχε συναντήσῃ κατὰ τὸν βίον του, ἀπὸ τῶν θυγατέρων τοῦ Βορρᾶ τῶν ἐχουσῶν ὀφρῦς ξανθὰς καὶ κόμην ὀμοίαν πρὸς τὴν χροιάν τοῦ ὠρίμου στάχυος, μέχρι τῶν γυναικῶν τῆς Ναυμιδίας, τῶν ἐχουσῶν τὸ μέλαν χρῶμα τῆς λάβας· ἀλλ' οὐδέποτε εἶχε συναντήσῃ τόσον εὐεὶδῆ μορφήν καὶ ψυχὴν τόσον ἀνεπτυγμένην. Ὅσῳ μᾶλλον τὴν ἔβλεπε, τόσῳ μᾶλλον τὴν ἐξετίμα· καὶ ὅσῳ περισσώτερον τὴν ἤκουε, τόσῳ περισσώτερον ἐξεπλήσσετο. Αὐτὸς ὁ μὴ πιστεύων εἰς τοὺς θεοὺς, ἤρχισε νὰ διαλογίζηται μήπως ἡ Ἄντεια δὲν ἦτο θυγάτηρ τοῦ Τίμωνος, ἀλλὰ τέκνον τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ ἡμισείας γυνὴ καὶ ἐξ ἡμισείας θεᾶ.

Καὶ ἠράσθη αὐτῆς δι' ἔρωτος αἰφνιδίου, σφοδροῦ, ἀκατανικήτου, τόσον ἀνομοίου πρὸς τὰ αἰσθήματα ὅσα εἶχε τέως δοκιμάσει, ὅσον ἀνόμοιος ἦτο ἡ Ἄντεια πρὸς τὰς λοιπὰς γυναίκας. Ἐπεθύμει νὰ τὴν ἔχη πλησίον του διὰ νὰ ἀπονεύμῃ εἰς αὐτὴν τιμὰς καὶ ἦτο ἔτοιμος χάριν αὐτῆς νὰ γόση καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα του. Ὁ ἔρωτος οὗτος ἐπλήρου πᾶσαν τὴν ψυχὴν τοῦ Κίννας καὶ τὴν καρδίαν του καὶ τὰς σκέψεις του, καὶ ἀπησχόλει νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὑπαρξίν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἄντεια τὸν ἠγάπα.

— Ἰβύδαμον Κίννα! ἔλεγον αὐτῷ οἱ φίλοι του.

— Ἰβύδαμον Κίννα! ἔλεγε καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ὅτε τὰ ἐνθεῖα χεῖλη τῆς Ἄντειας ἐπιθύριζον πρὸς αὐτόν: «Ὅπου καὶ ἐν εἶσαι, Κίννα, ἐκεῖ εὐρίσκομαι καὶ ἐγὼ μετὰ σοῦ!»

Καὶ ἐνόμιζε τότε ὅτι ἡ εὐδαιμονία του ἦτο ὡς ἡ θάλασσα ἀχανῆς καὶ ἀνευ ὁρίων.

Ε'

Ἐν ἔτος παρῆλθε καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀπέλαυσεν ἐν τῇ συζυγίᾳ αὐτῆς πλέον οἴκῳ τιμῶν σχεδὸν θείων. Ὁ σύζυγός της τὴν θεωρεῖ ὡς κόρην τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἦτο τὸ πᾶν δι' αὐτόν· ἦτο ὁ ἔρωτος του, ἡ μάθησίς του, τὸ φῶς του. Ἀλλ' ὁμῶς ὁ Κίννας συγκρίνων τὴν εὐδαιμονίαν του πρὸς τὴν

θάλασσαν, ἐλησμόνει ὅτι ἡ θάλασσα ἔχει καὶ τὴν ἀμπώτιδα. Ἡ Ἄντεια προσεβλήθη ὑπὸ νόσου δεινῆς καὶ ἀγνώστου. Τὸν ὕπνον της ἐτάρασαν ὄπτασιαι φοβερὰ ἀπειλοῦσαι τὴν ζωὴν της. Ἡ δροσερότης τοῦ προσώπου της ἐμαράνη ἀντικατασταθεῖσα ὑπὸ θαμβῆς τινος ὠχρότητας, αἱ χεῖρές της κατέστησαν διαφανεῖς, τὰ ὄμματα της ὑπεσκάφησαν καὶ ὁ ἐρυθρὸς Λωτὸς μετεβλήθη εἰς Λωτόν λευκόν, ὠχρὸν ὡςπερ τὸ πρόσωπον νεκροῦ. Ἰῦσις παρετηρήθησαν ἰπτάμενοι περὶ τὸν οἶκον τοῦ Κίννα, τοῦθ' ὅπερ ἐν Αἰγύπτῳ θεωρεῖτο προμήνημα θανάτου. Αἱ ὄπτασιαι τῆς Ἄντειας ἐγένοντο φοβερώτεροι. Ὅτε περὶ τὰ μέσα τῆς ἡμέρας ὁ ἥλιος ἔρριπτεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀψιλλῆ τὴν ἐκθαμβωτικὴν του λάμψιν καὶ ἡ πόλις ἐβουβίετο ἐν τῇ σιγῇ, ἐκεῖνη ἤκουε περὶ ἑαυτὴν τὰ ταχέα βήματα ἀοράτων ὄντων καὶ εἰς τὰ βάθη τοῦ αἰθέρος ἔβλεπε τὸ κίτρινον καὶ λιπόσαρκον πρόσωπον πτώματος, προσηλοῦντος ἐπ' αὐτῆς τοὺς μαύρους ὀφθαλμοὺς του, ὡς νὰ τὴν προεκάλει νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ζοφερά καὶ μυστηριώδη βάθη.

Ἄτε τὸ πρόσωπόν της ἐκάλυπτεν ὠχρότης νεκρικὴ καὶ ἀνέθρωσκον ἐπ' αὐτοῦ ρανίδες ψυχροῦ ἰθῶτος· ἡ ἰέρεια ἐκεῖνη ἄμα καὶ τὸ εἶδωλον τῆς οἰκιακῆς ἐστίας μετεβάλλετο εἰς παιδίον ἀνεπέρασιστον. Ἐκρυπτε τὸ πρόσωπον εἰς τὰ στήθη τοῦ συζύγου καὶ τὰ χεῖλη της τὰ ὠχρὰ ἐπανελάμβανον:

— Σῶσέ με, Γάτε, σῶσέ με!

Ὁ Γάτος εἰς μάτην προσέβλεπε τοὺς αἰθέρας. Τὸ πᾶν περὶ αὐτὸν ἦτο ἔρημον. Φῶς λευκὸν καταπλημμύριζε τὴν πόλιν, ἡ θάλασσα ἐφάνετο διακεκαυμένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐν τῇ σιγῇ δὲ οὐδὲν ἠκούετο εἰμὴ μόνος ὁ στρηνῆς κρωγμὸς τῶν περιπλανωμένων περὶ τὴν αἰκίαν γυπῶν.

Αἱ ὄπτασιαι καθίσταντο συχνότεραι καὶ τέλος ἐγένοντο ἡμερήσιαι, κατεδίωκον δὲ τὴν Ἄντειαν καὶ ἐκτὸς τοῦ οἴκου καὶ ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἐν ταῖς ἐσωτερικοῖς θαλάμοις. Ὁ Κίννας τῇ συμβουλῇ τῶν ἱατρῶν προσεκάλεσε μουσικούς ἐξ Αἰγύπτου καὶ Βεδουίνους μετὰ τοὺς ἐξ ἀργίλλου αὐλοῦς τῶν, ὅπως καταπνίξωσι διὰ τῆς ἀξέστου μουσικῆς τῶν τὸν ψίθυρον τῶν ἀοράτων ὄντων. Ἀλλὰ τὰ πάντα ἦσαν μάταια. Ὁ ψίθυρος ἐκεῖνος ἐπέμενε καὶ διετηρεῖτο ἐν τῇ μέσῳ τοῦ θορύβου, λέιποτε δ' ἐνεφανίζετο ἡ μορφή τοῦ πτώματος, ἥτις προσηλοῦσα τοὺς ὑαλώδεις ὀφθαλμοὺς της ἐπὶ τῆς Ἄντειας, ἐξηφανίζετο βραδέως, ὡς νὰ ἔλεγεν αὐτῇ:

— Ἔβρε, ἀκολούθει με.

Σ'

Ἡ ζωὴ ἐγένετο τόσον ὀδυνηρὰ εἰς τὴν Ἄντειαν, ὥστε παρεκάλεσεν αὕτη τὸν Κίνναν νὰ

δύση αὐτῆ ἔγχειριδίον, ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῆ νὰ πῆρῃ δηλητήριον, ὅπως ἀπαλλαγῆ.

Ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ πράξῃ τὸ τοιοῦτο. Ἡδύνατο διὰ τοῦ ἔγχειριδίου ν' ἀνοίξῃ τὰς ἰδίας του φλέβας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ τὴν φονεύσῃ. Ὅσακις δ' ἐφαντάζετο ὅτι ἔβλεπε νεκρὰν τὴν προσφιλῆ ἐκείνην κεφαλὴν, μὲ τὰ βλέφαρα κλειστὰ καὶ μὲ τὴν τελείαν ψυχρὰν ἀκίνησιν τοῦ θανάτου, μὲ τὸ στήθος διάτρητον ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ξίφους, ἀνωμολόγει ὅτι διὰ νὰ πράξῃ τοιοῦτό τι ἔπρεπε πρότερον νὰ παραφρονήσῃ.

Ἰατρός τις Ἕλληνας εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἡ ἐμφανιζομένη εἰς τὴν Ἄντειαν ἦτο ἡ Ἐκάτη καὶ ὅτι τὰ ἀόρατα ὄντα, ὧν ὁ ψῦθος ταρασσει τοὺς ἀσθενεῖς, ἀνήκουσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Κατὰ τὴν γνώμην του, ἡ Ἄντεια δὲν ἐμελλε νὰ εὕρῃ πλέον ἡσυχίαν, διότι ὁ ἰδῶν τὴν Ἐκάτην ὀφείλει ἀφεύκτως ν' ἀποθάνῃ. Καὶ τότε ὁ Κίννας, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐχλεύαζε τὴν εἰς τὴν Ἐκάτην πίστιν, προσέφερεν αὐτῆ θυσίαν ἐξελαστήριον. Πλὴν τὴν ἐπαύριον οἱ αὐστηροὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ φαντάσματος καὶ πάλιν προσηλοῦντο ἀπλανῶς ἐπὶ τῆς Ἄντειας.

Ἐσκέπαζε τὴν κεφαλὴν της, ἀλλὰ καὶ πάλιν διὰ μέσου τοῦ πυκνοῦ πέπλου ἐφαίνετο ἡ μορφή τοῦ φαντάσματος. Ὅσακις δ' εὕρισκετο ἡ ἀσθενὴς ἐντὸς σκοτεινοῦ θαλάμου, τὸ φάντασμα ἐνεφανίζετο εἰς τὴν γωνίαν καὶ διέσχίζε τὸ σκότος διὰ τῆς ὥρας αὐτοῦ λάμψεως.

Τὴν ἐσπέραν ἡ πάσχουσα συνήργετο. Τότε ἐβουλλέτο εἰς βαθὺν ὕπνον, τόσον βαθὺν, ὥστε πολλάκις ὁ Κίννας καὶ ὁ Ἰμίων ἐφοβήθησαν μήπως δὲν ἀφίπνισθῆ πλέον.

Ἐτέλος κατήντησεν εἰς τοιαύτην ἀδυναμίαν, ὥστε ἠδυνάτει πλέον νὰ βαδίσῃ μόνη, καὶ μετεκόμεζον αὐτὴν ἐπὶ φορείου.

Ἡ ἡσυχία τοῦ Κίννα νῦξανε συναίσθησιν τις δὲ παράδοξος κατεῖχεν αὐτόν, ὅτι ἡ νόσος τῆς Ἄντειας συνεδέετο ἴσως πρὸς τὰς συνδιαλέξεις καὶ τὰς ἐκμυστηρεύσεις τὰς γενομένας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἰμίωνος, ὅτε ἐγνώρισαν τὸ πρῶτον ἀλλήλους. Καὶ ὁ σοφὸς πρεσβύτης κατεῖχετο ὡπαύτως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' ὁ Κίννας δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἐρωτήσῃ. Ἐν τῇ μεταξὺ ἡ πάσχουσα ἐφθινεν ὡς ἄνθος, εἰς οὐ τὴν κάλυκα εἰσεχώρησε φαρμακερὸν τι ἔντομον.

Ὁ Κίννας ἐν τούτοις ἐνοσῆλευ τὴν Ἄντειαν μὲ ὄλην τὴν ζέσιν τῆς ἀπελπισίας. Ἐφερην αὐτὴν εἰς τόπον ἔρημον παρὰ τὴν Μίμριδα· ἀλλ' ἡ παρὰ τὰς Ἰουραμίδας διαμονὴ δὲν τὴν ἀπῆλλαξε τῶν φρικωδῶν ὀπτασιῶν.

Τῇ προσκλήσει τοῦ συζύγου της πολυάριθμοι ἐπισκέπτοντο αὐτὴν μάντιες καὶ γόητες ἐξορκίζοντες τὰς νόσους καὶ ἀγύρται ἀναίσχυντοι. Οὐραπεύοντες τοὺς εὐπίστους διὰ μυστηριωδῶν φιλτρῶν.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν περίφημός τις ἱατρός ἐκ Καισαρείας ἀφίκετο εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὁ Ἰουδαῖος Ἰώσηπος, ὁ υἱὸς τοῦ Κούσα. Ὁ Ἰώσηπος, ὁ μὴ πιστεύων μήτε εἰς τοὺς θεοὺς τῆς Ρώμης μήτε εἰς τοὺς τῆς Ἑλλάδος, ἀπέκρουσε περιφρονητικῶς τὴν εἰκασίαν περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῆς Ἐκάτης. Παρεδέχθη μᾶλλον ὅτι ἡ πάσχουσα κατεῖχετο ὑπὸ δαιμονίων, συνεβούλευσε δὲ αὐτὴν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου πλὴν τῶν δαιμονίων καὶ αἱ ἐλώδεις ἀναθυμιάσεις τοῦ Δέλτα ἐθλαπτον τὴν υγίαν της. Ἰσως δὲ διότι ἦτο Ἰβραῖος συνεβούλευσε τὸν Κίνναν νὰ μεταβῆ εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰς πόλιν δηλαδὴ ὅπου καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα ἀδυνατοῦσι νὰ ἐμφιλοχωρῶσι καὶ τῆς ὁποίας ὁ ἀὴρ εἶνε ξηρὸς καὶ υγιεινός.

Ὁ Κίννας ἤκουσε μετὰ χαρᾶς τὴν συμβουλήν· ἡ Ἱερουσαλήμ τότε ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ φίλου του, οὕτινος αἱ συγγενεῖς ὑπῆρξαν ἄλλοτε πελάται τῆς οἰκογενείας του.

Καὶ ὄντως ὁ πρῶτος Ἰόντιος τὸν ἐδέχθη μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκύλας καὶ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ αἰκίαν, κειμένην παρὰ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως.

Ἄλλ' ἡ ἐλπίς τοῦ Κίννα ἐξηφανίσθη ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐὸ φάντασμα παρηκολούθησε καὶ ἐκεῖ τὴν Ἄντειαν, ἡ δὲ ἀσθενὴς ἀνέμενε τὴν μεσημέριαν ἐναγωνίως ὅπως καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Καὶ αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ἐκ νέου Ὀλιβεραί, ἐν φόβῳ καὶ ἀπελπισίᾳ καὶ ἐν τῇ προσδοκίᾳ τοῦ θανάτου.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΤΟ ΔΕΚΑΔΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΥΤΟΥ

Μία τῶν πολλῶν διδακτικῶν ἀρχῶν, ἡ πρωτίστη μάλιστα, ἐφ' ὧν δέον νὰ ἐδράζηται πᾶσα διδασκαλία, εἶνε καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ αἰσθητολογικῶς διδάσκειν. Ὁ διδάσκων δῆλον ὅτι δέον νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε τὴν βαθμίδα τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως τοῦ διδασκόμενου καὶ συνεπῶς αὐτῇ νὰ ρυθμίσῃ τὴν διδασκαλίαν του.

Πρόδηλον ἐστὶν ὅτι πρῶτος ὅρος τῆς ψυχολογικῆς διδασκαλίας εἶνε νὰ βεβαιῶται ἀπὸ τῶν γνωστῶν ἐπὶ τὰ ἐν μέρει ἄγνωστα, ἀπὸ τῶν εὐκολωτέρων ἐπὶ τὰ δυσκολωτέρα, ἀπὸ τῶν συγκεκριμένων ἐπὶ τὰ ἀφηρημένα.

Ἐν τῇ παρόντι ἀριθμῶν ἡμερῶν ὀβλομεν ἐξετάσῃ πῶς τῶν δύο ἀριθμητικῶν συστημάτων (ἅς μᾶς ἐπιτραπῆ ἡ λέξις, εἰ καὶ οἱ δεκαδικοί ἀριθμοὶ δὲν ἀποτελοῦσιν ἴδιον ἀριθμητικὸν σύστημα)

τῶν κλασματικῶν τουτέστιν ἀριθμῶν καὶ τῶν δεκαδικῶν, δέον συμφώνως τῇ ἀρχῇ ταύτῃ νὰ προτάσσεται ἐν τῇ διδασκαλίᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν.

Οἱ δεκαδικοί ἀριθμοὶ, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι εἰ μὴ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ, αἱ ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁμοῦς πράξεις, ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης μορφῆς τῶν παρονομαστῶν, γίνονται εὐκολώτερον ἢ αἱ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κλασμάτων τῶν κοινῶν πρὸς διακρίσιν καλουμένων. Οὗτος εἶνε ἀκριβῶς ὁ λόγος δι' ὃν καὶ ἰδίᾳ οὗτοι ἐξετάζονται καὶ δι' ὃν ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη παρεδέχθησαν τὸ δεκαδικὸν μετρικὸν σύστημα, ὅπερ ἡ μεγάλη Ἰαλλικὴ Ἰσπανία ἐκληροδότησε ταῖς μελλούσαις γενεαῖς. Ἡ εὐκολία τῆς ἐκτελέσεως τῶν πράξεων τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι εἶνε δυνατόν δι' ἀπλῆς ἀφαιρέσεως τῆς ὑποδιαστολῆς νὰ τραπῶσιν αὐταὶ εἰς ἀντιποσῶν ἐπὶ ἀκεραίων ἀριθμῶν πράξεις. Ἐντεῦθεν δέ, ὡς καὶ ἐκ τῆς γραφῆς αὐτῶν, καθίσταται πασιφανὴς τοῖς διδασκόμενοις ὁ μεταξὺ τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν δεκαδικῶν ἀφ' ἑτέρου ὑφιστάμενος σύνδεσμος. Ἐὰν δὲ συγκρίνωμεν καὶ τὰς τῶν κοινῶν κλασμάτων πράξεις πρὸς τὰς τῶν ἀκεραίων, οὐ μόνον οὐσιώδη τινὰ ὁμοιότητα δὲν θέλομεν ἀνεύρη, ἀλλὰ τούναντι ὀβλομεν παρατήρησιν ὅτι ἐν τισὶ ζητήμασιν ἀντιθέσεις γεννῶνται εἰς τὸ πνεῦμα τῶν διδασκόμενων. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι ὁ πολλαπλασιασμὸς ἀκεραίου ἐπὶ κλάσμα ἐγκλείει ἐν αὐτῷ δύο πράξεις, διαίρειν τουτέστι τοῦ ἀκεραίου διὰ τοῦ παρονομαστοῦ καὶ εἶτα πολλαπλασιασμὸν ἐπὶ τὸν ἀριθμητὴν. Ἐνὸντος ἤδη καθίσταται ἡ δυσκολία, ἣν θέλει δοκιμάσῃ ὁ μαθητὴς, ὅπως πεισθῆ ὅτι αἱ δύο αὐταὶ ἀποτελοῦσιν ἕνα πολλαπλασιασμὸν. Λείπει ἐντεῦθεν ἡ θαυματουργὸς ὑποδιαστολή, ἥς ἡ παράλειψις ἐπανάγει τὰ ζητήματα εἰς τὸν κύκλον τῶν ἤδη γνωστῶν καὶ ὑποδεικνύει συνάμα τὴν γενικότητα τῶν πράξεων, ἅς μόνον ἐπὶ τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν ἐμαθεν ἄχρι τοῦδε νὰ ἐκτελοῦσιν οἱ μαθηταί. Καὶ αὐτῇ δ' ἐτι ἡ διὰ δύο ἀριθμῶν παράστασις ἐκάστου κλάσματος καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους θέσις τούτων φαίνεται, ὡς καὶ εἶνε, νέον τι καὶ τελείως διαφέρον τῆς τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν παραστάσεως, ἐν ᾗ δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν παράστασιν.

Διὰ τῶν ἀπλουστάτων τούτων σκέψεων εὐκόλως πᾶς τις πείθεται ὅτι οὐ μόνον ἀσυγκρίτως εὐκολώτεροι τῶν κοινῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν εἶνε οἱ δεκαδικοί ἀριθμοὶ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ τε γραφὴ καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τῶν πράξεων τῶν τελευταίων δεικνύει ὅτι πολλὰ τὰ κοινὰ ὑφίστανται μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν καὶ ὅτι ἐπομένως οἱ δεκαδικοί ἀριθμοὶ καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν πράξεις εἶνε ἤδη ἐν

μέρει γνωσταὶ τοῖς μαθηταῖς καὶ πρὶν ἢ διδασθῶσι τι περὶ αὐτῶν.

Ἐὰν ὅθεν θέλωμεν ἡ διδασκαλία ἡμῶν νὰ εἶνε ψυχολογικὴ, νὰ βαίνει τουτέστιν ἀπὸ τῶν εὐκολωτέρων ἐπὶ τὰ δυσκολωτέρα, ἀπὸ τῶν γνωστῶν ἐπὶ τὰ ἐν μέρει ἄγνωστα, δέον νὰ προτάσωμεν ἐν ταύτῃ τοὺς δεκαδικούς ἀριθμούς τῶν κλασματικῶν. Τοῦτο σαφῶς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη κατενοήθη ἐν τῇ Δημοτικῇ Ἐκπαιδεύσει καὶ, καθ' ὅσον ἡμῖν γνωστόν, ἐν τοῖς πλείστοις δημ. σχολείοις τοῦ Κράτους ἡ διδασκαλία τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν τάσσεται εὐθὺς τῇ τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν. Ἐν τοῖς Ἑλλ. Σχολείοις ὁμοῦς, συμφώνως τῇ ἐπισήμῳ προγράμματι, προτάσσεται ἡ διδασκαλία τῶν κοινῶν κλασμάτων διδασκόμενων κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν διδασκόμενων τὸ δεύτερον ἔτος, καθ' ὃ κατὰ πρῶτον μὲν ἐπαναλαμβάνονται τὰ κοινὰ κλάσματα, εἶτα δὲ διδάσκονται οἱ δεκαδικοί καὶ τέλος οἱ συμμιγῆς ἀριθμοὶ. Ἐννοηθῶνται τουτέστιν οἱ δεκαδικοί ἀριθμοὶ μεταξὺ τῶν κλασματικῶν καὶ συμμιγῶν ἀριθμῶν, καὶ οὕτως ἐν ᾗ ἀποχωρίζονται οἱ δεκαδικοὶ τῶν ἀκεραίων, μεθ' ὧν πλείστα τὰ κοινὰ ἔχουσι, καὶ οὗτοι οἰνοὶ ἀντεκδικούμενοι ἀποχωρίζουσι τοὺς συμμιγῆς ἀπὸ τῶν κλασματικῶν, ἀφ' ὧν ἔλαβον τὴν ἀρχὴν των.

Ἐὐχῆς ὅθεν ἔργον ὁἶ ἦτο νὰ διδάσκωνται ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τῶν Ἑλλ. Σχολείων εὐθὺς μετὰ τοὺς ἀκεραίους οἱ δεκαδικοὶ ἀντὶ τῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν, ὧν δέον νὰ γίνηται ἑναρξίς ἐν τῇ 14ᾳ τάξει. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου οὐ μόνον ἡ μεταξὺ τῶν ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν ἀριθμῶν ἐνόησι θέλει ἀποκαταστῆ, ἀλλὰ καὶ ἐπαρκῆς χρόνος, διὰ τῆς καὶ κατὰ τὰ δύο ἐπομένα ἔτη ἐπαναλήψεως αὐτῶν, θέλει διατρεσθῆ διὰ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμογὰς, ὧν τὴν σήμερον ἐλάχισται γίνονται σχετικῶς μὲ τὰς εἰς τὰ ἄλλα τμήματα τῆς Ἀριθμητικῆς ἀναφερομένας. Ἐπὶ τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν φρονούμεν ὅτι πρέπει νὰ γίνηται ἀπειρία ἐφαρμογῶν διὰ λύσεως προβλημάτων ἀναφερομένων εἰς ἅπαντα τὰ εἶδη τοῦ δεκαδικοῦ μετρικοῦ συστήματος, ἕνα οὕτω καὶ τὸ σύστημα τοῦτο καταστῆ οικεῖον τοῖς μαθηταῖς καὶ δύνανται νὰ ἐφαρμοζῶσιν αὐτὸ μετὰ μεγαλητέρας, εἰ δυνατόν εὐκολίας, ἐκείνης μεθ' ἧς τὰς συνθεστάτας μονάδας ἐφαρμοζουσι. Διότι ὅταν οὕτως ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὸ δεκαδικὸν σύστημα αἱ χιλιάδες τῶν κατ' ἔτος ἐκ τῶν Ἑλλ. Σχολείων ἐξεργασμένων Ἑλληνοπαίδων, τότε καὶ ἴσως τότε μόνον δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν τὴν ἐκλαίψουσι καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ συστήματος τούτου. Οὕτω δέ, ἐὰν καὶ ἀνωθεν δοθῆ τις αἰτίσις, θέλομεν ποτε ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη καὶ παρ' ἡμῖν ἐφαρμογὴν τοῦ δεκαδικοῦ μετρικοῦ συστήματος, ὅπερ οὐ μόνον σπουδαῖον βῆμα κοινωνικῆς προά-

δου θεωρούμεν αλλά και τῆ παρ' ἡμῶν εκπαιδευ-
σει λυσιτελής. Διότι ὅταν διὰ τῆς πλήρους ἐφαρ-
μογῆς τοῦ δεκαδικοῦ μετρικοῦ συστήματος ἐκλεί-
ψωσιν ἀπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου αἱ πολυώνυμα
καὶ πολυποικίλοι μετρικαὶ μονάδες: ὄργυια, πῆ-
χυς, τεκτονικὴ πῆχυς, τὰ διάφορα εἶδη τῶν πα-
λαιῶν στρεμμάτων μετὰ τῶν ὑποδιαίρεσεων
αὐτῶν, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς ἐν Ἑλλάδι, καὶ
πᾶσαι αἱ μὴ δεκαδικῶς ὑποδιαίρουμαι μονά-
δες, τότε φρονοῦμεν ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν συμ-
μιγῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν τούλαχι-
στον σχολείων πρέπει ν' ἀποκλεισθῆ ἢ νὰ περιο-
ρισθῆ εἰς ἐλάχιστα μαθήματα. Οὕτω δὲ ὅα
ἐκλείψῃ τὸ μαρτύριον, ὅπερ ὑφίστανται τὴν σῆ-
μερον καὶ διδασκόμενοι καὶ διδάσκοντες κατὰ
τὴν τοῦ πολυπλόκου τούτου τμήματος τῆς Ἀριθ-
μητικῆς διδασκαλίαν, ὃ δὲ πρὸς τοῦτο δαπανώ-
μενος χρόνος, ὅστις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, περι-
λαμβάνει ἐν τε τῇ Β' καὶ Γ' τάξει τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ
ὅλου δαπανωμένου διὰ τὴν ἀριθμητικὴν, ὃ χρό-
νος λέγομεν οὗτος θέλει διατίθεσθαι εἰς τε τὴν
τελειοτέραν καὶ μετὰ πλεονεκτημάτων ἐφαρ-
μογῶν διδασκαλίαν τῶν λοιπῶν τῆς Ἀριθμητικῆς
μερῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πρα-
κτικῆς Γεωμετρίας, ἥτις σπουδαίως παραμελεί-
ται τὴν σήμερον μὴ διδασκόμενη ὡς δεῖ εἰ μὴ
εἰς ἐλάχιστα σχολεῖα, εἰ καὶ ἡ χρησιμότης αὐτῆς
ὑπὸ πάντων ἀνομολογεῖται.

Ἐν Καλαμπάκῃ.

Ν. Δ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Λογιστ. Διδ. τῶν Μεταγωγικῶν.

Ἐπὶ τοῦ «Βυλλόγου πρὸς διὰδοξιν ὠφελίμων βι-
βλίων» ἐξεδόθη ἄρτι τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ 1911,
ἐπιγραφόμενον «Αἱ Μέλισσαι» καὶ γραφὴν ὑπὲρ τοῦ
κ. Γεωργίου Δροσίνῃ. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει τὴν
φυσικὴν ἱστορίαν τῆς Μελίσσης καὶ στοιχεῖα μελισσο-
κομίας κατὰ τὰς νέας καὶ ὄλιγας ἀγνώστους παρ' ἡμῶν
μεθόδους, ἐν παρόδῳ δὲ τοῖς περὶ μελισσῶν μύθους,
δοξασίας καὶ προλήψεις τῶν διαφόρων λαῶν. Ἐκ τού-
των παραθέτομεν συνοπτικῶς τὰ ἐξῆς, ὑπομνησκον-
τες ὅτι ὁ γράψας εὐγνωμόνως ὅ ἀπαδεύθῃ πᾶσαν
ἀνακοινώσαν σχετικὴν ἀποστελλομένην πρὸς αὐτὸν ἐξ
οἴου δῆποτε μέρος τῆς Ἑλλάδος. Σ. τ. Δ.

Αἱ Μελίσσαι

ΜΥΘΟΙ — ΔΟΞΑΣΙΑΙ — ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

Ἡ μέλισσα ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους
χρόνους. Ἀλλὰ ποῖος ἄνθρωπος, εἰς ποῖον μέρος,
καὶ μὲ ποῖον τρόπον ἐτρέψθη τὸ πρῶτον ἄγριον
μελισσιον καὶ ἔφαγε τὸ πρῶτον μέλι, δὲν εἶνε δυ-
νατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ ἱστορικῶς. Δὲν εἶνε ἐπίσης
ἐξηκριβωμένον ποῖος πρῶτος ἐπεχείρησε νὰ διατη-
ρήσῃ μελίσσαν, ποῖος δηλαδὴ εἶνε ὁ ἀληθινὸς θε-
μελιωτῆς τῆς μελισσοκομίας.

Ὅπως δὲ ποτε, οἱ ἐντομολόγοι παραδέχονται τὴν
μελίσσαν ὡς γέννημα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ τῆς

Ἑλλάδος, καὶ φρονοῦν ὅτι ἐκεῖθεν μετεδόθη καὶ
εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ
κόσμου.

Ὡστε ἡ μέλισσα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς Ἑλλη-
νοπούλα καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες δὲν σφάλλουν
ἀποδίδοντες τὸ ὄνομα τοῦ «Μελισσέως», ἱδρυτοῦ
καὶ προστάτου τῆς μελισσοκομίας, εἰς τὸν Ἀρι-
σταῖον, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Κυρήνης
καὶ θεοῦ τῆς εὐφορίας.

Ἡ ἑλληνικὴ φαντασία συνέδεσε τὰς μελίσας μὲ
ἄλλους μύθους καὶ ἐπλάσθη ἐκ τούτων ἡ ἀρχαία
δοξασία ὅτι: αἱ μέλισσαι γεννῶνται ἀπὸ τὸ αἶμα νε-
κροῦ ταύρου.

Ἀπὸ τὴν δοξασίαν αὐτὴν ὁ Περγλιος ἐνεπνεύ-
σθη τοὺς θαυμασιωτέρους στίχους τοῦ τετάρτου βι-
βλίου τῶν Γεωργικῶν του, τὸ ὅποιον εἶνε δλόκλη-
ρον ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐξύμνησιν τῶν μελισσῶν μὲ
θερμὴν ἀγάπην, ἀλλ' ὅχι καὶ μὲ περισσοτέρας
γνώσεις παρ' ὅσας εἶχεν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ
Πλάτων.

Ὁ βοσκὸς Ἀρισταῖος, λέγει ὁ Περγλιος, εἶδε τὴν
καταστροφὴν τῶν μελισσῶν του ἀπὸ ἀσθένειαν καὶ
ἀπὸ πείναν, καὶ ἔτρεξεν ἀπελπισμένος εἰς τὴν μη-
τέρα του τὴν Κυρήνην, κόρην τοῦ ποταμοῦ Πη-
νειοῦ, διὰ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐναντίου του κατα-
δρομῆς.

Ἡ νύμφη συγκινεῖται ἀπὸ τὰς ἐπικλησεις τοῦ
ἀγαπημένου της υἱοῦ καὶ παραγγέλλει εἰς τὸν Πη-
νειὸν νὰ παραμερίσῃ τὰ νερά του διὰ νὰ ἔλθῃ πλη-
στον της ὁ Ἀρισταῖος.

Τότε ἡ Κυρήνη τὸν ὀδηγεῖ πῶς καὶ ποῦ νὰ
εὔρη τὸν Πρωτέα, νὰ τὸν δεσμεύσῃ καὶ νὰ τὸν
ἀναγκάσῃ νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐναν-
τίου του καταδρομῆς. Καὶ διὰ νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος
καὶ δύναμιν τὸν λούει καὶ τὸν ἀλείφει μὲ θεῖα μύρα.

Ὁ Ἀρισταῖος φθάνει εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πρω-
τέως, ὅπου τὸν κρακοῦσθε καὶ ἡ Κυρήνη, κρυμ-
μένη μέσα εἰς σύννεφον, καὶ κατορθώνει νὰ δε-
σμεύσῃ τὸν πολύμορφον γέροντα. Ἐκείνος ἀλλάσσει
μορφὰς διὰ νὰ ἠμπορήσῃ νὰ διαφύγῃ· γίνεται πύρ,
γίνεται θηρίον, γίνεται κύμα. Ἐπὶ τέλος ὁμοῦς
ἀπελπίζεται καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἀνδρείον υἱὸν
τῆς νύμφης. Ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις του
καὶ τοῦ φανερώνει ὅτι τὸν καταδιώκει ἡ κατὰρα τοῦ
Ὀρφείως, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ αἴτιος τοῦ θανάτου
τῆς Εὐρυδίκης του. Τοῦ ἐξιστορεῖ ὅτι μίαν ἡμέραν
παρηκολούθει καὶ παρηγόησεν μὲ λόγους ἀγάπης
τὴν πιστὴν σύζυγον τοῦ Ὀρφείως. Ἐκείνη διὰ νὰ
τὸν ἀποφύγῃ ἔτρεχεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ποταμοῦ
μέσα εἰς τὰς χόρτας καὶ δὲν παρετήρησεν ἐκεῖ κρυμ-
μένον μεγάλον ὄφιν, ὃ ὅποιος τὴν ἐδάγκασε καὶ τὴν
ἐθανάτισε.

Ἡ μήτηρ του τότε τὸν παρηγορεῖ καὶ τοῦ λέγει:
— Ἄέ μου, ἐλάφρωσε τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τὰς
λύπας, αἱ ὁποῖαι σὲ βαρύνουν. Ἐμαθεὶς τὴν αἰτίαν
τῶν ἀτυχημάτων σου· αἱ νύμφαι τῶν βασιῶν, τῆς
Εὐρυδίκης αἱ σύντροφοι, κατέστρεψαν τὰς μελίσας
σου. Πήγαινε νὰ ἐπικαλεσθῆς τὴν χάριν των καὶ νὰ
τὰς ἐξιλεώσῃς. Ἀλλὰ μάθε πρῶτον μὲ ποῖον τρό-
πον πρέπει νὰ τὰ κάμῃς. Ἐκλεῖψε ἐπάνω εἰς τὰς
χλαερὰς κορυφὰς τοῦ Λυκαίου ὄρους, ὅπου βόσκουν
τὰ ποιμνία, τέσσαρας ὑπερφάνους ταύρους καὶ

ἄλλας τέσσας θαμάλεις, τῶν ὁποίων ἡ κεφαλὴ δὲν
ἐδοκίμασεν ἀκόμη ζυγόν. Στήσας τέσσαρας βιμῶδες
πληστόν τοῦ ἱεροῦ τῶν νομφῶν, βύβισε τὴν ἱερὰν
μάχαιραν εἰς τὸν λακμὸν τῶν θυμάτων καὶ κατόπιν
ἄφησε τὰ σῆματά των εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος. Καὶ ὅταν
ἡ ἐνάτη αὐγὴ προβάλλῃ εἰς τὸν ὄριζοντα, ὅα προσ-
φέρῃς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ὀρφείως παπαρούνας,
σύμβολον τῆς λήθης· ὅα καταπραΰνης τὴν Εὐρυδί-
κην μὲ τὴν οὐσίαν μιᾶς θαμάλεις, καὶ ἀφοῦ σφάξῃς
ἐν μαῦρον ἄρνιον, ὅα εἰσελθῇς πάλιν εἰς τὸ ἄλσος.

Ὁ Ἀρισταῖος, εὐπειθὴς εἰς τὰς συμβουλὰς τῆς
μητρὸς του, ἐκτελεῖ ἀκριβῶς ὅλα ὅσα τοῦ παρήγ-
γειλε καὶ τὴν ἐνάτην πρωΐαν εἰσέρχεται εἰς τὸ
ἄλσος.

Ἐξάφνα, ὡ τοῦ θαύματος! Μέσα ἀπὸ τὰ ἐντό-
σθια καὶ τὰ σπαραγμένα πλευρὰ τῶν βοῶν βλέπει
νὰ πετοῦν ἀμέτρητοι μέλισσαι, νὰ σκορπίζονται εἰς
τὸν ἀέρα ὡς μεγάλον σύννεφον, καὶ ἐπὶ τέλος νὰ
κρεμῶνται ὡς σταφύλια ἀπὸ τοὺς κλάδους ἐνὸς
δένδρου. . . *

Ἐκτὸς τοῦ μύθου τοῦ Ἀρισταίου καὶ ἄλλους
πολλοὺς μύθους, παραδόσεις καὶ δοξασίας περὶ
τῶν μελισσῶν ἔχουν σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι καὶ
νέοι λαοί.

Οἱ Ἰνδοὶ ἐξωγράφισαν τὸν θεὸν Βισνοῦ ὡς μέ-
λισσαν κυανὴν καθισμένην εἰς κάλυκα λιωτοῦ, καὶ ἡ
χορδὴ τοῦ τόξου τοῦ θεοῦ τοῦ ἄρωτος Κάμα ἦτο
καμωμένη ἀπὸ μελίσας.

Τὸ ἔμβλημα τῶν βασιλείων τῆς Κάτω Αἰγύπτου
ἦτο μέλισσα (καθὼς καὶ τοῦ οἴκου Βοναπάρτη).

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐπίστευαν ὅτι ἡ μέλισσα
ἔφυγεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸ ἀμάρ-
τημα τῶν πρωτοπλαστῶν, διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ἀπο-
στροφὴν της. Ὁ Θεὸς τὴν ἠυλόγησε διὰ τοῦτο,
καὶ τὸ προϊόν τῶν κόπων της, τὸ κηρίον, εἰσῆλθη
ὡς ἀπαραίτητον εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν.

Ἐπάρχει βλαχικὴ παράδοσις ὅτι ἡ μέλισσα κατ'
ἀρχὰς ἦτο λευκὴ, διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὀνομάζουσαν
Albina. Ἀλλὰ τὸ χρώμα της ἠλλάξε διὰ τὴν
ἐξῆς αἰτίαν:

(Ὁ Θεὸς συνεβουλεύθη τὸν Διάβολον ἂν ἔπρεπε
νὰ δημιουργήσῃ ἕνα μόνον ἥλιον ἢ πολλούς. Ὁ
Διάβολος ὁμοῦς ἐσυλλογίσθη ὅτι μὲ τὸ φῶς πολλῶν
ἡλίων θὰ γίνονταν πλέον φανεραὶ αἱ πανουργίαι του
καὶ ἀκόμη ὅτι θὰ ἠχρηάσουν αἱ φλόγες τῆς Κολά-
σεως. Ἀπῆντησε λοιπὸν ὅτι δὲν χρειάζονται πολ-
λοὶ ἥλιοι. Ἀλλ' ἡ μέλισσα ἐκάθητο τὴν στεγμὴν
ἐκείνην εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Διαβόλου, ἐνόησε
τὴν σκέψιν του, καὶ ἐπέταξεν ἀμέσως διὰ νὰ τὴν
ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Διάβολος τὴν ἐπρό-
λαβεν· ἔρριψεν ἐναντίον της φλόγα καὶ τῆς ἔκαυσε
τὰ πτερά. Ἐκτοτε δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ πετάξῃ
εἰς τὰ σύννεφα καὶ ἔλαβε τὸ χρώμα τῆς φωτιᾶς.

Κατ' ἄλλην παράδοσιν τῶν Κιρκασίων, ὁ κεραυ-
νὸς εἰς ἄραν θυμοῦ κατέστρεψεν ὅλας τὰς μελί-
σας, ἐκτὸς μιᾶς μόνης, τὴν ὁποῖαν ἡ Μερικά, ἡ
μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἐκρυψεν εἰς τὸν χιτῶνά της. Ἀπὸ
τὴν ἀγιασμένην ἐκείνην μέλισσαν κατάγονται ὅλαι
αἱ σημεριναὶ μέλισσαι.

Ἀλλὰ μεταξὺ ὄλων αὐτῶν τῶν παραδόσεων ἡ
μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα ἡμᾶς εἶνε μία ὑπάρχουσα εἰς

τὴν Κρήτην, ἡ ἐξῆς: Ἄνθρωπος διατηρῶν μελί-
σας μετέλαβε τὸ Πάσχα καὶ, τὴν Ἁγίαν Μετάλη-
ψιν κρατήσας εἰς τὸ στόμα, ἔπτυσεν ἐντὸς κυψέλης.
Τότε αἱ μέλισσαι διὰ νὰ μὴ μολυνθῇ τὸ τίμιον σῆμα
καὶ τὸ αἶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔπλασαν μὲ κηρίον δι-
σκοπώτερον καὶ τὸ ἐφύλαξαν ἐκεῖ.

Ἡ παράδοσις αὕτη συγγενεῖται πρὸς τὴν γερμα-
νικὴν παράδοσιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐπάνω εἰς ἕνα
ἀγιασμένον ἄρτον αἱ μέλισσαι οἰκοδόμησαν δλόκλη-
ρον ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ καὶ αἱ δύο ἐνθυμίζουσι τὴν ἀρχαίαν ἑλλη-
νικὴν παράδοσιν περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τοῦ
Ἀπόλλωνος εἰς Δελφοὺς, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ
Παυσανίας: «Λέγουσιν οἱ Δελφοὶ γενέσθαι ὑπὸ
μελισσῶν τὸν ναόν, ἀπὸ τοῦ τε κηροῦ τῶν μελι-
σῶν καὶ ἐκ πτερῶν». *

Μολονότι τόσο ἀνεπτύχθη σήμερον ἡ μελισσο-
κομία, ἐν τούτοις διὰ τὸν πολὺν κόσμον ἡ ζωὴ τῶν
μελισσῶν εἶνε ἀκόμη ἄγνωστος. Ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου
δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ἡ γνῶσις, ἀφίνεται ἐλευ-
θέρα ἡ ἐνέργεια τῆς φαντασίας. Ἀφοῦ ἐφαντάσθη-
σαν οἱ ἄνθρωποι πράγματα ἐντελῶς ἀνυπόστατα διὰ
τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ζωῆς τῶν μελισσῶν, ἔδω-
καν εἰς αὐτάς καὶ πολλὰ ἠθικὰ χαρίσματα, τὰ
ὁποῖα δὲν ἔχουν.

Οἱ χωρικοὶ τῆς Βοημίας πιστεύουσιν ὅτι αἱ μέ-
λισσαι, ἀφοῦ ἐργάζονται μὲ τόσην προθυμίαν καὶ
αὐταπάρνησιν πρὸς ὄφελος τοῦ κυρίου των, δὲν
εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἐνδιαφέρωνται δι' αὐτὸν καὶ νὰ
μὴ μετέχουν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης του. Ὅταν
λοιπὸν νομφεθεταὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς οἰκείους του,
στολίζουσι μὲ κόκκινον πανλὸν τὰς κυψέλας, καὶ ἂν
τύχῃ ν' ἀποθάνῃ, τὰς σκεπάζουσι μὲ κένυθος.

Ἐἰς πολλὰ μέρη τῆς Γερμανίας μὲ δυσκολίαν
πωλοῦνται τὰ μέλισσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἰδιο-
κτήτου, διότι εἶναι φόβος μήπως δὲν ἐπιζήσουν αἱ
μέλισσαι ἀπὸ τὴν λύπην των.

Ἐἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ὑπάρχει κοινὴ πρό-
ληψις ὅτι, ἂν ἀποθάνῃ ἄνθρωπος διατηρῶν κυψέ-
λας, αἱ μέλισσαι συνοδεύουν τὴν κηδεῖαν του καὶ
περυγίζουσι ἐπάνω εἰς τὸ φέρετρόν του.

Καὶ οἱ Ἑλληνες χωρικοὶ, διὰ τὴν μέλισσαν
καθὼς καὶ διὰ τὸν μεταξοσκιάληκα, δὲν λέγουσι ποτὲ
«ἐψόφησεν», ἀλλὰ «ἀπέθανεν», ὡς νὰ πρόκειται
περὶ ἀνθρώπινου πλάσματος. Φοβοῦνται ὅτι, ἂν ἐξι-
στῶσιν τὰ δύο αὐτὰ εὐεργετικὰ ἔντομα μὲ τὰ κοινὰ
ζῆλα, ὅχι μόνον τὰ ὑβρίζουσι, ἀλλ' ἠμποροῦν νὰ φέ-
ρουν καὶ τὴν καταστροφὴν των.

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΙΔΙΑΙ

Ὁ φύλαξ (Κλωτῶδες).

[Ἠπειρῶν].

Ἐμπηγνύουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πάσσαλον, εἰς
τὴν βᾶσιν τοῦ ὁποῖου οἱ παλζόντες καταθέτουσι τὰ
μανθῆλιά των σχηματίζοντες κόμβον εἰς ἕν τῶν
ἄκρων αὐτῶν.

Ἐπὶ τοῦ πασσαλοῦ προσδένεται σχοινίον μήκους

τριών τουλάχιστον μέτρων· έρίζεται δέ υπό του διδασκάλου ή φύλαξ των μαθητών.

Ούτος κρατών τὸ ελεύθερον ἄκρον τοῦ σχοινοῦ περιέρχεται κύκλι προσπαθῶν ὅπως διὰ τοῦ ποδὸς ἐγγίσῃ τινὰ τῶν συμπαικτῶν του, οἵτινες διασκορπιζόμενοι κέριξ αὐτοῦ πειρῶνται, ὅπως ἀρπάξωσι τὰ μαθητῶν.

Οἱ κατορθώσαντες τοῦτο κτυποῦσι τὸν φύλακα διὰ τῶν μαθητῶν των, μέχρις οὗ ἐγγίσῃ τινὰ αὐτῶν, ὁπότε ἀπαλλάσσεται τῶν ὀχληρῶν του καθηκόντων ἀντικαθιστᾶμενος ὑπὸ τοῦ κτυπηθέντος, ἐπαναλαμβάνομενης τῆς παιδείας.

Αἱ ἐνέργειαι τοῦ φύλακος ἔχουσι κύρος, ἐν ὅσῳ ἔχεται τοῦ σχοινοῦ· ἐάν ὅμως ἐν τῇ φορᾷ του διώκων τοὺς συμπαικτας του ἢ δι' ἄλλον τινὰ λόγον ἀφήσῃ τῶν χειρῶν του τὸ σχοινίον, κτυπεῖται ὑπὸ τῶν λοιπῶν, χωρὶς νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἐγγίσῃ τινὰ, μέχρις οὗ κατορθώσῃ καὶ λάβῃ πάλιν τὸ σχοινίον.

Εἰς τὴν παιδίαν ταύτην, ἵνα μὴ ἐπέρχηται σύγχυσις, δὲν πρέπει οἱ παίζοντες νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς εἰκοσι.

[Ἐξ ἀνεκδότου συλλογῆς].

Κ. ΣΑΓΓΟΥ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΒΕΡΔΗ

Ὁ Βέρδης ἦτο φίλος τῶν ἡδονῶν τῆς τραπέζης, τοῦτου δὲ ἐνεκα συχνὰ πυκνὰ ἤλλασε μαγειροῦς. Διηγοῦνται, ὅτι κατὰ τὸ διάστημα ἐνὸς χειμῶνος ἤλλαξε τέσσαρας.

Λέγουσιν ἐπίσης, ὅτι ἦτο καὶ ὀλίγον μισάνθρωπος. Νέα πρόσωπα δὲν ἠγάπα νὰ βλέπῃ, οὐδέποτε δὲ ἐπέσθη νὰ φορέσῃ ὑψηλὸν πῖλον.

— Ὅθι εἶναι νόστιμον πρᾶγμα, ἔλεγεν, εἰς πτωχὸς χωρικός νὰ ἀλλάξῃ τὸ κλύριμα τῆς κεφαλῆς του. Ὅχι, ὄχι, ἀπὸ τὴν νεότητά μου συνείθισα εἰς τὸν μαλακὸν πῖλον. Ἀφήσατέ με εἰς τὰς συνήθειάς μου.

Ἐν τῶν ἐξοχωτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ μεγάλου μουσικοῦ ἦτο ἡ ἄκρα μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἀπαράμιλλος αὐταπάρησις. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Γενούης, εὗρισκοντο πολυάριθμοι ἐπιστολαὶ τοῦ Βέρδη, χρονολογούμεναι ἀπὸ 20 καὶ 30 ἐτῶν. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἠθέλησεν νὰ ἐκδώσῃ ὁ καθηγητῆς Ίερτολόττο, καὶ ἀπετάθη πρὸς αὐτὸν ζήτησὶν τὴν ἀδειαν. Ἡ ἀπάντησις ἦτο κατηγορηματικῶς ἀρνητικῆ·

— Ὅθι εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, ἐν τὸ δημόσιον ἀνεχθῆ τὴν μουσικὴν μου. Δὲν ἐπιθυμῶ δὲ νὰ δώσω εἰς τὴν δημοσιότητα ἄλλο τίποτε μὴ συνταγμένον εἰς μουσικοὺς τόνους.

Ἡ διαθήκη τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος μεγάλου μουσουργοῦ Βέρδη μεταξὺ πολλῶν ἄλλων περιέχει καὶ τὴν ἐξῆς διαταγὴν, ἣτις ἔχει κινήσῃ εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν περιέργειαν τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ. Ἀδια-

τάσσω ὅπως τὰ δύο κιβώτια, τὰ ὁποῖα εὗρισκονται εἰς τὴν ἐκφυλὴν μου Σάν Ἀγκάτα, καὶ οἷσιν, ἀπαγορεύω δὲ αὐστηρῶς πᾶσαν ὑφ' οὐδὲ ἑποτα ἐρευνᾶν διὰ τὴν ἐξεκρίθωσιν τοῦ περιεχομένου των».

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Πρίγκιψ διορθωτικὸς δρόμου.

Εἰς ἐκ τῶν προσφιλεστέρων περιπτῶν τοῦ Πρίγκιπος Γεωργίου τῆς Κρήτης εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν ὁδὸν Περιδόλια καὶ τὰ περίξ αὐτῶν. Ὁ ἐκ Χανίων πρὸς αὐτὰ δρόμος εἶχε καταστραφῆ ὀλίγον ἀνωθεν τῆς Πελεκασπίνας ἐκ τῶν βροχῶν, ἦτο δὲ εἰς ἐν σημεῖον ἀδιέβατος δι' ἀμάξης. Ὁ πρίγκιψ διελεύθων ἐκεῖθεν δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ, στερηθεὶς οὕτως ἐνὸς ἐκ τῶν μᾶλλον ἀγαπητῶν περιπτῶν. Ἦτο φυσικὸν νὰ ζητήσῃ τὴν διόρθωσιν τοῦ δρόμου παρὰ τῶν ἀρμοσίων. Ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ τὸ πράξῃ. Καὶ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τῆς Ἀπόκριμης ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἀφῆκε τὸν ἀμοξήλατον, ἐπιβάνει μικροῦ φαθόντος μετὰ τῶν δύο ὑπασιπιστῶν του, παραλαμβάνει καὶ σκαπάνην καὶ πτύον, καὶ μόνος ἠνιοχῶν καταυθύνεται πρὸς τὸ χλασμένον μέρος τοῦ δρόμου. Ἀπεφάσισε νὰ τὸ διορθώσῃ μόνος καὶ διὰ νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς τίποτε ἀφῆκε καὶ τὸν ἀμοξήλατον. Μετ' ὀλίγον ἦσαν ἐκεῖ. Τὸ πρὸς διόρθωσιν τμήμα ἦτο μικρὸν. Ὁ πρίγκιψ λαμβάνει τὴν σκαπάνην καὶ ἀρχίζει νὰ ἱσοπεδῶνῃ τὸ ἔδαφος, προσχώνων τὰς κοιλότητας ὅς εἶχεν ὑποστῆ ἐκ καθιζήσεως. Εἰς ἐκ τῶν ὑπασιπιστῶν τὸν βοηθεῖ, ὁ δὲ ἄλλος μεταφέρει λίθους. Ἐργάζονται ἀπὸ ἡμισείας ὥρας μόνον οἱ τρεῖς ἐκεῖ, ἐν ἧ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος διασκεδάζει καὶ θεάται τὰς Ἀπόκριμης. Ὁ δρόμος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπισκευάζεται. Ἀλλ' ἐκ τύχης διέρχεται ἐκεῖθεν εἰς Ὀθωμανὸς ἐργάτης. Βλέπει τὸν Πρίγκιπα σκάπτοντα καὶ ἐργαζόμενον καὶ σπεύδει.

— Ὡὲ κουργοῦ ἢ Ἰψηλότης Ἰου, λέγει εἰς τοὺς ὑπασιπιστάς. Ἄς ἀφήσῃ καὶ διορθῶναι ἐγὼ αὐτὸν τὸν δρόμον.

Ὁ Πρίγκιψ τὸν ἀκούει.
— Ἄν θέλῃς, τοῦ λέγει, βοηθήσῃ, καὶ μὴ στενοχωρησῆαι γιὰ μένα.

Ὁ ἐργάτης ἀπειθῶνται τοῦ ἐπενδύτου προθύμως καὶ ἀρχίζει νὰ συνεργάζεται μετὰ τὸν Πρίγκιπα καὶ τοὺς ὑπασιπιστάς. Μετ' ὀλίγον ὁ δρόμος εἶναι ἔτοιμος. Ὁ Πρίγκιψ προσφέρει εἰκοσι δραχμὰς εἰς τὸν ἐργάτην. Οὗτος ἀποποιεῖται κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἐπιμένει ὁ Πρίγκιψ καὶ δέχεται τὸ νόμισμα μετὰ τὴν ἐντολὴν νὰ μὴ εἴπῃ τίποτε εἰς κανένα.

Ἀλλ' ὁ ἐργάτης, ὡς φαίνεται, δὲν ἐτήρησε τὸ μυστικόν.

ΓΝΩΜΑΙ

ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Σοφία λέγεται ἡ μάθησις τέχνης τινὸς ἢ ἐπιστήμης, ἢ δὲ παιδεία σημαίνει πρώτιστα καὶ μάλιστα τὴν ἐκ παιδὸς μάθησιν τῶν

σημειωμένων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λογικοῦ ζῆου, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὴν σοφίαν, ἐν ἣ διδασκαλίᾳ αὐτῆς ἐγένετο ἐκ παιδικῆς ἡλικίας. Ἡ σοφία πλουτίζει μόνον τὴν κεφαλὴν, ἢ δὲ παιδεία εἶναι τῆς ψυχῆς ὁ ὀργανισμὸς.

Ἀδαμάντιος Κοραῆς

Εὐτυχία καὶ δυστυχία οὐδέποτε εἶναι ἄλλο τι ἢ σχέσις μεταξὺ ἐκείνου το ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἐκείνου το ὁποῖον ἔχομεν.

Παύλος Δελαρδὲν

Ἡ τάξις εἰς τὰς ἰδέας εἶνε ὅ,τι ἡ παιδαγωγία εἰς τοὺς στρατοὺς.

Νέκκερ

Ἐψηλὸς δὲν εἶνε μόνον ἐκεῖνος ποῦ ἠθάνει τὸ μῆλον εἰς τὴν μηλίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἠμπορεῖ νὰ τὸ κόψῃ.

Ἰσπανικὴ παροιμία

Αἱ εὐγενεῖς καρδίαι ἔχουσι ὑπερηφάνους ὀλίγους καὶ ταπεινὰς χυρὰς.

Δανιὴλ Στέν

Ἡ ἐκπλήρωσις μιᾶς χάριτος συγκινεῖ συγκινεῖς περιουσιώτερον τὸν εὐεργέτην παρὰ τὸν εὐεργετούμενον.

Ράβουσσιν

Τὸ μᾶλλον ἐξαρτᾶται παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ παγγίνιον τῶν περιστάσεων καὶ τῆς τύχης καὶ ὄχι ἀσφαλὲς ἰδιότητος τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως.

Ἑρρικός Ζερμαίν

Ἔβτε ἀτέψῃ εἴτε μὴ τὰς προσηλαθείας του ἢ ἐπιτυχία πρέπει τις ἴταν πλεονάζῃ πρὸς τὸν μέγαν σκοπὸν νὰ ἀναταί νὰ εἴπῃ Ἰσπραξί ὅ,τι ἠδυνήθουν.

Παστέρ

Ἡ ἐπιφύλαξις εἶνε ἀρετὴ, ἢ ὁποῖα ἔχει τὴν ἀξίαν της ὅταν ἐρχεται μετὰ τὴν τάλανν.

Ἰσακὸν Φράνκ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Παράδοξον ναυάγιον.

Εἰς τὸν λιμένα Κάλδεστον τῆς Ἀμερικῆς κατέπλευσε νορβηγικὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐρρυμούκει καὶ ἐν ἀγγλικὸν βρῖκιον. Τὸ βρῖκιον τοῦτο, ὡς ἀπεικονῆτο ἐκ τῶν ἀπειραριθμῶν κογχυλίων, τὰ ὅποια ἦσαν κολλημένα κατ' ὅλον τὸ σκάφος, ὅθι εἶχε διαμεῖνῃ εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης. Εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πλοιαρχοῦ ἀνευρέθη μικρὸς δερμάτινος σάκος, ὅστις τόσον πολὺ εἶχεν ἀποσκληρυνθῆ, ὥστε ἐχρησάσθησαν κτυπήματα ἀξίνης διὰ νὰ ἀνοιχθῆ. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν νομίσματα χρυσᾶ ἀξίας γιλιῶν λιρῶν, ἢ νεωτέρα δὲ χρονολογία τὴν ὅποιαν ἔφερον τὰ νομίσματα ταῦτα ἦτο τὸ 1846. Ἐπίσης ἦσαν ἐντὸς τοῦ σάκου ἀρκετὰ ὠρολόγια καὶ πολλοὶ μαργαρίται μαυρισμένοι ἐκ τοῦ θαλάσσιου ὕδατος. Ἐντὸς τοῦ πλοῖου οἱ Νορβηγοὶ εὗρον καὶ 3 σκελετοὺς, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἦτο γυναικὸς. Τὸ περιεργότατον ὄλων εἶναι πῶς ἠδυνήθη τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

ὅπου τὸ εὖρον οἱ Νορβηγοὶ, ἐκ τοῦ βουλοῦ αὐτῆς, ἐνθα ἐπὶ τῶσα ἔτη ἦτο βυθισμένον.

Στατιστικὴ ὀδοντοῖατρῶν.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τὸ παρελθὸν ἔτος κατασκευάσθησαν ὑφ' ὄλων τῶν ἀμερικανῶν ὀδοντοῖατρῶν 3 ἑκατομμύρια τεχνητῶν ὀδόντων. Ἐάν διαρέσωμεν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον διὰ τοῦ 12 χιλιάδες, ὅσοι εἶναι οἱ ὀδοντοῖατροὶ ἐν Ἀμερικῇ, βλέπομεν ὅτι ἕκαστος ὀδοντοῖατρός κατὰ μέσον ὄρον ἔθεσε 250 ὀδόντας. Ἡ αὐτὴ στατιστικὴ μεταδίδει καὶ τοῦτο. Ὁ χρυσὸς, ὁ ὁποῖος καταναλίσκεται διὰ τὸ σφράγισμα τῶν ὀδόντων, ἀνέρχεται εἰς 500 χιλιάδας δολλαρίων, ἢ δὲ πλατῖνα εἰς 100 χιλιάδας δολλάρια. Ἦτοι διὰ τὸ σφράγισμα καταναλίσκονται ἐν ὅλῳ 3 ἑκατομμύρια περίπου σφράγισμα χρυσᾶ! Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀμερικανοὶ συνηθίζουσι νὰ θάπτωσι τοὺς νεκροὺς των μετὰ τῶν τεχνητῶν ὀδόντων, ἔπεται ὅτι κατ' ἕκαστον ἔτος θάπτεται εἰς τὴν γῆν χρυσὸς καὶ πλατῖνα ἀξίας ἡμισείας ἑκατομμυρίου δολλαρίων!

Πῶς ἔγεινε διδεκατομμυριούχος.

Ἐσχάτως ἀπεσύρθη ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου μετὰ ἐργασίαν 40 ἐτῶν ὁ Ἀμερικανὸς Κροῖσος Κάρνεξ ἐν ἡλικίᾳ 63 ἐτῶν. Κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιουσίας του εὐρέθη αὐτῇ ἀνερχομένη εἰς ἐν δισεκατομμύριον φράγκων. Ὅτε ἐγεννήθη ὁ Κάρνεξ, οἱ γονεῖς του μέλις ἠδύναντο νὰ συντηρηθῶσιν ὡς ἡμερομίσθιοι ἐργάται. Εἰς ἡλικίαν 12 ἐτῶν μετέβη εἰς Ἀλεγκανύ, ὅπου προσελήφθη ὡς ἐργάτης εἰς ἐν ὑφαντήριον με μισθὸν 6 φρ. τὴν ἑβδομάδα. Διεκρίθη ὅμως διὰ τὴν φιλεργίαν του καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐκέρδιξε 15 φρ. τὴν ἑβδομάδα. Ἐψυγεν ὅμως ἀπὸ ἐκεῖ μεταβάς μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Πητσδούργην, ὅπου ἀνέλαβεν ἐργασίαν διανομῆς τηλεγραφημάτων. Μὴ γωριζὼν κανένα εἰς τὴν πόλιν ἠναγκάσθη νὰ τρέξῃ τὰς νύκτας διὰ νὰ μάθῃ τοὺς δρόμους καὶ τὰς διευθύνσεις τῶν ἐμπόρων. Συγχρόνως ἐσπούδαζε τηλεγραφικὴν, ἐξασκούμενος εἰς τὸ ἀλφάβητον Μόρς. Τὸν διώρισαν μετ' οὐ πολὺ ὑπάλληλον τοῦ τηλεγραφείου με μισθὸν 125 φράγκων κατὰ μῆνα. Δεκατρία ὀλοκλήρη ἔτη ἐργάσθη εἰς τὸ νέον του ἐπάγγελμα καὶ κατιώρθωσε νὰ κερδίξῃ 175 φράγκα, ὅτε ἡ πρώτη σιδηροδρομικὴ ἀμαξοστοιχία διέσχισε τὰς Ἰνωμῆνας Πολιτείας. Ὁ Κάρνεξ συνηταιρίσθη μετ' ἐνὸς ἄλλου διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν νέου ὑποδείγματος σιδηροδρομικῆς ἀτιμομηχανῆς. Εἰς ἡλικίαν δὲ 45 ἐτῶν εἶχε περιουσίαν ἑνὸς ἑκατομμυρίου. Ἐκτοτε ἀπὸ τοῦ ἑκατομμυρίου εἰς τὸ δισεκατομμύριον ὁ δρόμος του ὑπῆρξε ταχύτατος. Ἐυρέθη μίαν πρῶταν ἐπὶ κεφαλῆς κολοσσιαίας ἐταιρείας, ἐχούσης τὸ προνόμιον νὰ χορηγῆ γάλυθα εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν. Ἠλέον ἢ ἀπαξ ὅμως ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ διὰ μιᾶς ὀλοκλήρη τὴν περιουσίαν του, ἀλλ' ἡ τύχη καὶ ἡ εὐφυία του τὸν διέσωσαν. Καθ' ἣν ἡμέραν ἀπεσύρθη, τὴν 7 φεβρουαρίου 1901, ὁ Κάρνεξ εἶχεν 20,000 ἐργάτας εἰς τὰ ἐργοστάσια του καὶ ἔθεδα κατὰ μῆνα δέκα ἑκατομμυρίων. Πολὺ παράδοξος τύπος ἐπιχειρηματίου κατέστρεφε μετὰ μειδιάματος εἰς τὰ χεῖλη τὰς παρνοχλοῦσας αὐτὸν μικρὰς ἐταιρείας καὶ τὴν ἰδίαν

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ήμεραν ώμίλει εν δημοσίᾳ αἰθούσῃ με δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τοὺς ἐργάτας. Ὁ πρίην διανομεύς, γενόμενος διασεκατομμυριοῦχος, διετήρησε τὴν σιδηρὰν ὑγείαν του.

Χρυσὸς καὶ Μολύβδος.

Αἶαν περιεργον ἰδιότητα τοῦ χρυσοῦ ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως ὁ Ἄγγλος χημικὸς Γ'όβερτς Λουστίν. Πρὸ καιροῦ εἶχε παρατηρήσει, ὅτι, ὅταν τεμάχιον χρυσοῦ τίθεται ὑπὸ ὄγκον μολύβδου, ἀμφότερα δὲ τὰ μέταλλα θερμανθῶσι κάτω τοῦ βαθμοῦ τῆς τήξεως τοῦ μολύβδου, ὁ χρυσὸς διεισδύει ἐντὸς τοῦ μολύβδου. Μετὰ θέρμανσιν 24 ὥρῃν εὗρέθη ὅτι σημαντικὸν μέρος τοῦ χρυσοῦ διεισέδυσεν εἰς τὸν μολύβδον. Ὁ χημικὸς ἐπέθεσε πολλοὺς κλιτρίους ἐκ μολύβδου ἐπὶ ἐλασμάτων χρυσοῦ, ἀρῆκε δὲ ταῦτα ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ὑπὸ θερμοκρασίαν 180° Κελσίου. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου παρατηρήσαν ὅτι ὁ χρυσὸς εἶχε διεισδύσει εἰς ἱκανὸν βάθος ἐντὸς τοῦ μολύβδου. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν συνεπαφὴν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ μολύβδου τελείται βραδεία τοῦ πρώτου ἐξάερωσις.

Ὁ 20ὸς Αἰών.

Ἐν ἀγγλικῶν περιοδικῶν ἀπηύθουν ἐρωτήσεις πρὸς διασήμους ἐπιστήμονας περὶ τῶν ἀναγκλῶσεων καὶ ἐφευρέσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἴδῃ ἡ ἀνθρωπότης συντελουμένης κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα.

Αἱ μᾶλλον ἀξίαι λόγου προρρήσεις εἶνε αἱ ἐξῆς: Ὁ σίρ Νόρμαν Λόκσερ, διευθυντὴς τοῦ μουσείου τοῦ Κέσιουχτιν:— Διὰ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἡλιακῶν κηλίδων θὰ κατορθωθῇ νὰ προλέγωνται πολὺ πρὸ τῆς ἐνακλήσεως αὐτῶν αἱ περίοδοι τοῦ λιμοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τῆς ξηρασίας εἰς τὴν Λύστραλιαν.

Ὁ σίρ Τζῆν Πρέσε, συγγραφεὺς τοῦ ἀνευ σύρματος τηλεγράφου μετὰ τοῦ Μαρκόνι:— Ἐκ καταστῆ κοινῆ ἢ χρήσεως τῆς ἀεροπορίας.

Ὁ Μπάρρη:— Ἐ ἀποβηκεύεται ἡ βροχὴ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὄρεων καὶ θὰ μετασχηματίζεται εἰς κινήτηριον πῆσιν, ἀντικαθιστῶσα τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Μπερτελί:— Αἱ τροφαὶ θὰ κατασκευάζωνται χημικῶς καὶ θὰ καταστῶσι περιττὰ τὰ ἐστιακῶρκα καὶ οἱ μάγειροι.

Ὁ Θωμάς Βυράν:— Θεραπεία τοῦ καρδίου καὶ τῆς φθίσεως διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βλαστηρολογίας. Ἐνικὴ ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ακτίνων τοῦ Ραίντγκεν καὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ.

Ἡ περιουσία τῆς Βικτωρίας.

Βιτὸς τῆς βασιλικῆς ἐπιχορηγήσεως, ἥτις ἀνήρχεται εἰς 12 περίπου ἑκατομμύρια φράγκων, ἡ Βασίλισσα ἐλάμβανεν ἔτι ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτῆς ὡς χήρας τοῦ πρίγκιπος Ἀλβέρτου τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου ὀρισθεῖσαν δι' αὐτὴν χορηγίαν 30,000 λιπῶν ἑτησίως. Αἱ οἰκονομίαι τῆς Βασίλισσης ἐκ τῶν ἑτησίων αὐτῆς προσόδων ὑπερέβαινον τὰ 4 ἑκατομμύρια, εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι τὰ ποσὰ ταῦτα ἐπὶ 64 ἔτη ἀποταμιεύμενα ἀνακλιβάζουσι σήμερον τὴν περιουσίαν εἰς 260 ἑκατομμύρια φράγκων.

κων. Ἀλλὰ πλὴν τούτων ἡ Βασίλισσα ἐλάμβανε συχνὰ καὶ γενναῖα κληροδοτήματα τῶν πιστῶν τῆς ὑπῆλθον, τὰ ὁποῖα σήμερον ἀποτελοῦσι τὸ στρογγύλον ποσὸν τῶν 50 ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἀφ' ἑτέρου τὸ κράτος καὶ τὸ Κοινοβούλιον ἐμερίμνα νὰ ὀρίξῃ πάντοτε ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἐγγόνων τῆς Βασίλισσης γενναῖα χορηγήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ τῶ πρίγκιπος τῆς Οὐγγαρίας καὶ νῦν βασιλέως τῆς Ἀγγλίας ἀνήρχετο εἰς 100 χιλ. λίρας στερλίνων ἑτησίως. Ἐπειδὴ ὁ δημόσιος θησαυρὸς γενναίως συνεισέφερεν ὑπὲρ τῶν οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν τῆς Ἀνάσσης, ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία τῆς ἔχει μόνον ἄδικτος διατηρηθῆ, ἀλλὰ καὶ κῆξεν σὺν τῷ χρόνῳ. Ἰὺς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ἐξῆς: Ἐν πρώτοις ἡ κολλοσιαία ἀξία τοῦ εἰς κοσμήματα καὶ σκεῦη κατεργασμένου χρυσοῦ, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἀνάσσης καὶ τοῦ ὀποίου ἡ ἀξία ὑπολογίζεται εἰς 30 ἑκατομμύρια. Ἐπειτα ἔρχεται ὁ ἀνεκτίμητος εἰς πολυτίμους λίθους, εἰς μεγάλῃς ἀξίας εἰκόνας καὶ εἰς ἄλλα βραβύτιμα ἀντικείμενα πλοῦτος. Ἐν γένει τὸ ὅλικόν ποσὸν τῆς περιουσίας τῆς Βασίλισσης Βικτωρίας ὑπολογίζεται εἰς 500 ἑκατομμύρια φράγκων.

Νέα ποινὴ διὰ τοὺς φονεῖς.

Εἰς τὴν πολιτείαν Ὁχιο τῆς Ἀμερικῆς εἰσῆλθη νόμος, διὰ τοῦ ὀποίου κταργεῖται ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, ὡς ἐλάχιστα συντελοῦσα εἰς ἠθιοποίησιν τῆς κοινωνίας. Ὁ θολοφόνος καταδικάζεται ἀπλοῦστα εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται ἐφ' ὄρου ζωῆς εἰς τὰς φυλακὰς πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας τοῦ φονευθέντος. Ἀὕτη θεωρεῖται ὡς ἡ μεγαλύτερα τιμωρία, τὴν ὀποίαν δύναται τις νὰ ἐπιβῆ εἰς κολούργον.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Τὰ νοπὰ αὐγά.

Εἶνε γνωστὸς καὶ κοινὸς ὁ τρόπος, διὰ τοῦ ὀποίου δοκιμάζονται τὰ νοπὰ αὐγά ἐντὸς ὕδατος καὶ ὅσα ἐπιπλέουσι ἀπορρίπτονται.

Εἰς τὴν Δανίαν ὄρμῃ, ὅπου τὸ ἐξοχιστικὸν ἐμπόριον τῶν αὐγῶν ἔχει τεραστίως διαστάσεις, ἐφευρέθη μηχανήμα πρὸς ἐξοκρίθωσιν τῆς νοπότητος τῶν αὐγῶν. Τὸ μηχανήμα τούτο ἀποτελεῖται ἀπὸ κισθῶτιον ὑψηλὸν ἐν εἶδει σκοτεινοῦ θαλάμου. Τὰ αὐγά τοθευμένα ἐπὶ ξυλίνου δισκου, ἐλαφρῶς κεκλιμένου, εἰσέρχονται εἰς μικρὰς ἀνορθήμας, συνδεδεμένας πρὸς ἀλλήλας ἀρθρωτικῶς καὶ ἀποτελοῦσας συσκευὴν στρεφόμενῃν ὀριζίαν πρὸς τὰ γνωστὰ μηχανοπήγαθα. Ὅτε τὰ αὐγά εἰσέρχονται εἰς τὸν σκοτεινὸν θάλαμον. Ὁ ἐξετάζων, ἀντὶ νὰ παρατηρῇ εἰς τὸ φῶς τὰ αὐγά ἐν πρὸς ἔν, ρίπτει μόνον διὰ κατάλληλου θυρίδος ἐν βλέμμα ἐπὶ ἐλακλήρου τῆς σειρᾶς αὐτῶν, ἥτις διερχεται βραδέως ἐντὸς τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου ἀνωθεν λυχνίας καὶ ἀφαιρεῖ τὰ σκοιερὰ καὶ ἐπομένως χαλασμένα.

“ ΕΝΟΣ ΕΣΤΙ ΧΡΕΙΑ ,,

[Κατὰ τὸν Μαρτίον.]

Τὰ ἐλάχιστα συμβεβηκότα πολλάκις φέρουσι εἰς φῶς, ἐν ἀγνοίᾳ μας, οὐσιώδεις τινὰς χαρακτηριστῆρας τῆς ἀνθρωπίνης φυσιονομίας. Τὰ συμβεβηκότα ταῦτα, ἀσήμαντα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, διήγειραν τούναντιον τὴν προσοχὴν τοῦ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτε ἔζη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἀπλοῦς τις ἠθικολόγος, δὲν ἤρκετο νὰ παρατηρῇ μόνον ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν παρεκτροπήν, ἀλλ' εἶθε συγχρόνως τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς, καὶ διεέχεν ἀπλετον φῶς εἰς τὸν πνευματικὸν ὀρίζοντα τῆς κοινωνίας.

Διερχόμενός ποτε κώμην τινά, εἰσῆλθεν εἰς τὸν πτωχικὸν οἶκον δύο ἀδελφῶν ἀμέσως αἱ δύο αὐταὶ γυναῖκες σπεύδουσι νὰ περιποιηθῶσιν αὐτὸν κατὰ τὸ δυνατόν. Ἀλλ' ἡ μὲν ἐννοήσασα, ὅτι ὁ μόνος τρόπος ὑποδοχῆς ἀξίας τοῦ διδασκάλου εἶνε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν ὡς ὀδηγὸν τοῦ βίου τῆς, ἀφῆθη ὅλη εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ· ἡ δ' ἑτέρα ἐμηχανάτο νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὸν δαίματα φιλόφρονος οἰκοδεσποίνης, τυρβάζουσα περὶ πολλὰ καὶ ἀδημονοῦσα ἐπὶ τῇ ὅτι καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς δὲν συνυπηρετεῖ πρὸς παρασκευὴν τελειότερας ὑποδοχῆς τοῦ ξένου τῶν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς διδάσκαλος τότε διακρίνας τὴν ἀπατηλὴν ἰδέαν, ἥτις τὴν κυριεύει, ἀπευθύνει εἰς αὐτὴν τὴν συμβουλήν ταύτην, τὴν τοσοῦτον ἀπλήν, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ὑψηλὴν, ἥτις ἐχρησίμευσε κατόπιν ὡς θέμξ ἀναριθμητῶν λόγων καὶ ὀμιλιῶν «ἐνός ἐστι χρεία». Ἐκ τῆς συμβουλῆς ταύτης, τῆς δοθείσης ἀνευ τινὸς ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως, ἐνώπιον δύο μόνον μαρτύρων, προέκυψεν ἐν τῶν σπουδαιότερων χριστιανικῶν ἐνταλμάτων, τοῦ ὀποίου τὸ κῦρος εἰς πλείστας περιστάσεις τοῦ βίου ἐπικαλεῖται τις χωρὶς νὰ παραβαλῆ τὰς προθέσεις ἐκείνου, ὅστις τὸ ἐξέφρασεν. Ἡ σοφία του, ἡ γνώσις ἦν εἶχε περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων, ἐδειξάν εἰς αὐτὸν ὅτι ἐν τῇ σπουδῇ καὶ ἀνησυχίᾳ τῆς φιλοξενούσης ἐκείνης ἐνέκειτο μία τῶν ποικίλων μορφῶν τῆς κουφότητος ἡμῶν καὶ ἀνεπαρκείας ἀπέναντι τῆς περιπλοκῆς τοῦ βίου. Ἡ πρὸς τὸ πλάσμα ἀγάπη του ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη του τὴν πλήρη ἀληθείας συμβουλήν, ἥτις ἰσοδύναμος πρὸς τὸν δημιουργικὸν λόγον ἔρριψε φῶς εἰς τὸ χάος τῶν ἀπείρων συμπερόντων καὶ μεριμῶν τοῦ πολυπλόκου ἡμῶν βίου. Ἐξετά-

ζοντες ἤδη τὸ χάος τοῦτο καὶ τὴν σύγχυσιν, θὰ δεῖξωμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν, πῶς δύναται τις νὰ ἐξέλθῃ ταύτου.

Ὁ βίος εἶνε πολύπλοκος, οὐδεὶς ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ μάθῃ. Πάντες καταλαμβανόμεθα ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας καὶ στενοχωρίας, εἰς ἣν μᾶς φέρει τὸ περίπλοκον καὶ πολυσύνθετον τοῦτο. Ποικίλα ἔργα, τὰ πλείστα σπουδαῖα κάμνουσι ἐκκλησίαι εἰς τὰς προσπάθειάς μας, καὶ δὲν ἤξυρωμεν εἰς ποῖον τούτων νὰ στραφῶμεν ἐκ φόβου, μήπως ἐγκαταλείψωμεν ἐκεῖνο, ὅπερ κέκτηται περισσότερα δικαιώματα ἐπὶ τῶν φροντίδων μας. Συχνάκις τὰ πάθη μας ὑπαγορεύουσι ἐκλογὴν ριψοκίνδυνον, καὶ οἱ πικροὶ καρποὶ τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἐμφανίζονται βραδύτερον, χωρὶς ἡμεῖς νὰ σκεπτόμεθα, ἵνα εὐρωμεν τὴν αἰτίαν τούτων ἐν ἡμῖν αὐτοῖς. Ὅπως ἀποφύγωμεν τὴν ἀμηχανίαν ταύτην, καθὼς καὶ τὴν βίαιαν ὀθησιν τῶν παθῶν, εἶνε ἀνάγκη νὰ ρίπτωμεν ἐν ἀτάραχον βλέμμα ἐπὶ τῶν διαφορῶν συμπερόντων, τὰ ὀποία εἶνε εἰς ἡμᾶς ἐμπειπιστευμένα, ὅπως μὴ παραβλέπωμεν ἢ λησμονῶμεν κανέν, καὶ ὅπως ἀποδίδωμεν εἰς ἕκαστον πᾶν ὅ,τι τῷ ὀφείλεται.

Τὸ πρῶτον τῶν συμπερόντων τούτων, τὸ στοιχειωδέτερον, εἶνε τὸ τῆς συντηρήσεως τῆς ζωῆς. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ἡμᾶς αὕτως, ὥστε ἡ ὑπαρξίς μας εἶνε ἀνάγκη νὰ συντηρῆται διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν προσπαθειῶν καὶ ἀγῶνων. Οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ ἐργάζωνται, ὅπως κερδίζωσι τὸν ἄρτον τῶν ἐντεῦθεν ἢ ὑποχρέωσις καὶ ἡ ἀνάγκη εἰς ἕκαστον νὰ ἐπιδιώκῃ ἀκαταπαύστως ἐν ἔργον πολλάκις ἐπίπονον, πολλάκις μονότονον. Ἐὰν ἐπέλθῃ χαλάρωσις, ἀρχίζει ἡ ἐνδεια, ἐκ ταύτης ἡ ὑγεία, καὶ πανταχόθεν γεννῶνται αἱ μέριμναι σὺν μόνον δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ. Μὲ τὴν περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ταύτην φροντίδα συνάπτονται δύο μεγάλαι λειτουργίαι τοῦ νεωτέρου βίου, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐπιφορτισμένοι νὰ ἀποκριθῶνται εἰς τὰς παλαιὰς ὅσον ὁ κόσμος ταύτας ἐρωτήσεις: «τί φάγωμεν καὶ τί πίνωμεν καὶ τί περιβαλόμεθα;» Ἐνταῦθα ὁ ὀρίζων ἐκτείνεται, ὁ κύκλος αὐρύνεται, ἀλλὰ πάντοτε πρόκειται περὶ συντηρήσεως. Ὁ μηχανικός, ὅστις διευθύνει βιομηχανικὰ ἐργαστήσια, ὁ ἔμπορος, ὅστις φέρει προϊόντα ἐξ ἀπομακρυσμένων χωρῶν, ὅπως διανεμῇ ταῦτα εἰς τοὺς ἀγοραστάς, ἀμφότεροι ἐνεργοῦσιν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ προκόντα, τὰ ὀποία παράγουσι, ἀμέσως ἀγο-

αγώνων άκαταπαύτως έπαναλαμβανόμενων, καθόσον ή τάξις δέν δύναται νά βασιλεύσῃ. Λί φιλοδοξίαι τών μέν προσβάλλουσι τούς άλλους τά συμφέροντα έκαστέρων άλληλοσυγκρούονται, και έχθραι και μίσση μεταβάλλουσι τήν βασιλείαν του Θεού εις τόπον κολάσεως.

Τό Ευαγγέλιον κηρύξαν ότι ένός έστι χρεία, δέν ήθέλησε νά είπῃ, ότι έν τῷ μέσῳ τών γηίνων πραγμάτων πρέπει νά κάμῃ τις έκλογήν ένός, και εις τούτο άποκλειστικώς προσηλούμενος νά άπομακρυνθῇ παντός άλλου. Είς τήν πλάνην ταύτην πολλάκις περιπίπτουσι άνθρωποι, τούς όποιους έπιβαρύνει ή περιπλοκή του βίου, και ζητοῦσιν οὕτω νά εύρωσι τεχνητήν τινα άπλοποίησιν τούτου. 'Αλλ' αί προτιμήσεις αὐτῶν δέν διαρκούσι, και συνεχώς μεταβαίνουσιν από μιᾶς άρχῆς εις έτέραν και από ένός πάθους εις άλλο. Δέν έννοεῖ τό Ευαγγέλιον νά άφήσωσιν οι άνθρωποι τήν βιομηχανίαν, τήν πολιτικήν, τό έμπόριον, τάς έπιστήμας, και νά προσκολληθῶσιν εις τήν ήθικήν και εις τήν θρησκείαν. Τούτο θά ήτο καθαρά μωρία· θά ήτο τό αὐτό ως έν Ιατρός τις, έχων άξιώσεις, ότι είνε σοφώτερος τών άλλων, έλεγεν· 'Εγώ δέν εξετάζω οὔτε τήν σύστασιν του ανθρώπινου σώματος, οὔτε τόν όργανισμόν του άσθενούς, οὔτε τήν ένέργειαν τών λειτουργιών, οὔτε τά φάρμακα· περιορίζομαι εις μόνην τήν φροντίδα τών άσθενών. 'Αλλά διά νά είνε εις κατάστασιν νά ώφελήσῃ τούς άσθενείς είνε βεβαίως άπαραίτητον νά κατέχῃ τάς γνώσεις όλων έκείνων τών πραγμάτων. Οὕτω και ή ήθική διά νά άποβῇ χρήσιμος πρέπει εξ άπαντος νά άσκήται ύφ' όλους τούς όρους του βίου. 'Εάν δέ 'μη εύρίσκειται πανταχοῦ, δέν υπάρχει οὐδαμοῦ. 'Εάν ή θρησκεία δέν εκδηλοῦται καθ' όλας τάς ένέργειας του βίου και εις τήν εκπλήρωσιν όλων τών καθηκόντων ήμῶν, δέν είνε εἰμή πάθος τι βγώστικόν, όπως όλα τά άλλα.

'Η θρησκεία, ή ή πρὸς τόν Θεόν άγάπη δέν είνε πρόσθετόν τι καθήκον εις τά άλλα καθήκοντα, διαφιλονικούν οὕτως ειπεῖν τά πρωτεία και τήν άξίαν τούτων, άλλ' είνε ό όρος, οὐ οὐκ άνευ, όλων τών άλλων, είνε τό άλλος του όποιου επιδίδονται τά πάντα. Οὕτως ό έν κοινωνία ζών άνθρωπος και άσχολούμενος εις τό έργον του, εάν έχῃ θρησκείαν, βλέπει εις πᾶσαν του επιχείρησιν έν μέσον, δι' οὐ υπηρετεῖ τούς όμοίους του, και συντελεῖ εις τό νά βασιλεύῃ επί τῆς γῆς οὐρανια τάξις· είνε εύτυχῆς, ότι άσχεῖ και άναπτύσσει τάς σωματικές και πνευματικές αὐτου δυνάμεις, εύτυχέστερος δέ ότι έν τῇ εκπληρώσει τών καθηκόντων του έμφαίνεται ή θεία άγάπη. 'Ο χειρῶναξ δέν είνε τεταπεινωμένος οὐδέ δυσηρηστημένος μέ τήν τύχην του, διότι συλλογίζεται, ότι τό έργον του είνε αναγκαίον εις τόν

όλον κοινωνικόν βίον και δοξάζει τόν δημιουργόν του διά τῆς εύσυνειδήτου αὐτου έργασίας. 'Η πολιτική τότε δέν είνε πλέον άνοικτόν πεδίον εις τάς άχαλινώτους φιλοδοξίας, οὐδ' έργον άχάριστον και καταθλιπτικόν, άλλ' είνε αναγκαία ένέργεια, έν ή ή άφοσίωσις άποβαίνει σωτήριος εις τήν πατρίδα. 'Αναρίθμητοι περιστάσεις παρουσιάζονται, όπως εισαγάγῃ εις τούς νόμους και εις τά ήθη άρχάς δικαιοσύνης, όσάκις δέ παρεμπιπτόσιν άνυπερέβλητα προσκόμματα, άγωνίζεται και υπομένει τά πάντα, όπως τά υπερηγήδηση. 'Επίσης ή έπιστήμη δέν χρησιμεύει εις έπαινον και δοξαν του κατέχοντος αὐτήν, άλλ' είνε κτήμα του έθνους, εις ό άνήκει οὗτος, είνε έστία φωτός, εξ οὐ φωτίζονται πάντες· πᾶς δ' όστις κατατάσσεται εις τούς έργάτας τῆς έπιστήμης έργάζεται πρὸς πραγμάτωσιν τών βουλήν του δημιουργού, όστις θέλει νά δεσπόσῃ ό άνθρωπος επί τῆς δημιουργίας.

Τό συμπέρασμα είνε ότι, εάν ήμεθα έσκοτισμένοι και έν άμηχανία πολλάκις εκ τῆς πληθύος τών μεριμνών και άσχολιών του βίου, αίτιον είνε ότι μένομεν άπομακρυσμένοι 'Εκείνου, όστις έδημιούργησε τά πάντα έν τάξει και όστις ζητεῖ νά άποκαταστήσῃ τήν τάξιν ταύτην και εις τόν έσωτερικόν ήμῶν βίον, εις τήν ψυχήν. 'Εν τῷ παραγγέλματι, όπερ έδωκεν ό Σωτήρ εις τήν Μάρθαν, ήτο ως εάν έλεγεν· αντί νά γογγύζης και νά μεμφιοιρῆς διά τάς πολλές και παντοειδείς άσχολίας, αίτινες σε επιβαρύνουσιν, άνοιξον τούς όφθαλμούς σου και ιδε τίς είνε ό λαλῶν σοι· σε προσκαλεῖ εις τήν άπλότητα, ήτις γεννᾷ τήν εύτυχίαν· άφες τάς μερίμνας του περιπλόκου και πολυσυνθέτου βίου και άσπάσθητι τόν άπλοῦν και άπείριστον βίον, όστις θά σε άπαλλάξῃ πάσης άμηχανίας.

Έν Σόφῳ

A. ΜΑΡΙΝΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ

Ο ΜΙΧΑΗΛΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΠΟΙΟΣ

'Ο Μιχαηλάγγελος Βουοναρόττης κατήγετο, ως τινες ισχυρίζονται, εκ τῆς εύγενούς και άρχαίας οικογενείας τών Σιπιοισα, οι δέ γονεῖς αὐτου, μεγαλοφρονοῦντες επί τῇ εύγενεία των, μετά πολλῆς δυσπαρεσκειας έβλεπον αὐτόν τρεπόμενον πρὸς τήν τέχνην. 'Αλλ' ει και επί πολύ άντέστησαν, δέν ήδυνήθησαν όμως νά κωλύσωσιν αὐτόν του νά εισέλθῃ εις τό τότε φημιζόμενον έργαστήριον του ζωγράφου Ghirlandajo. 'Ενῶ έμαθήτευε παρ' εκείνῳ, συνέβη νά έργάζεται ή διδάσκαλος μετά τών μεγαλειτέρων μαθητῶν του εις τάς γραφάς τών τοίχων εκκλησίας τινός, έν μιᾶ δέ τών ήμερῶν, ότε

πρὸς ὠραν άπουσίαζεν ή διδάσκαλος, ή μικρός Μιχαηλάγγελος έλαβε χάρτην και διά τῆς μολυβδίδος Ιχνογράφησε τάχιστα τό Ικρίωμα, και επ' αὐτου τούς μαθητάς έργαζόμενους και τά σκεῦη αὐτῶν μετά πολλῆς άκριθείας και γραφικῆς δεξιότητος. 'Επανελθὼν ή διδάσκαλος και ιδὼν τό παιδικόν εκείνο ἄθυρμα του Μιχαηλαγγέλου εξεπλάγη λίαν, παρατηρήσας δέ τό έν τῷ Ιχνογραφημάτι εκείνῳ ένυπάρχον μεγαλειον του ρυθμοῦ, κατελήφθη υπό ζηλείας, και προβλέπων ότι έμελλε νά έχῃ έν τῷ μέλλοντι άκαταγώνιστον αντίπαλον, προέτρεψεν αὐτόν νά εκκαταλείψῃ τήν γραφικήν, εις ήν δέν θά ήδύνατο νά διαπρέψῃ, και νά επιδοθῇ εις τήν γλυπτικήν, όπου ήλπικε βεβαίαν επιτυχίαν. Δέν ήξεύρω κατά πόσον άληθεύει τό λεγόμενον τούτο, και κατά πόσον συνετέλεσεν εις τήν πρὸς τήν γλυπτικήν άφοσίωσιν του νέου, τό βέβαιον όμως είνε ότι ή Μιχαηλάγγελος άείποτε πρὸς τήν γλυπτικήν έφέρετο και ταύτην θεωρεῖ ως τήν κυρίως τέχνην του. Παίζων μάλιστα πολλάκις έλεγεν, ότι τήν τέχνην ταύτην έθήλασε μετά του γάλακτος τῆς τροφῆς του, ής ή άνήρ ήτο μαρμαροκόπος.

Πρὸ τῆς έμφανίσεως έτι του Μιχαηλαγγέλου ή άρχαία έλληνική τέχνη ήρχικε νά γίνηται γνωστή Ιδίως έν τῇ άκμαζούσῃ τότε Πίσῃ και νά σπουδάζεται υπό τών γλυπτῶν τῆς πόλεως εκείνης. Πρῶτος πάντων ή εκ Πίσῆς Νικόλαος είχε μεταρρυθμίσει σπουδαίως τήν γλυπτικήν τέχνην τῆς εποχῆς του λαβὼν τό πρώτον νύξιν εκ μιᾶς σαρκοφάγου μετακομισθείσης εκ τῆς 'Ανατολῆς μετά και άλλων άρχιτεκτονικῶν τεμαχίων πρὸς οικοδομήν του καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς πόλεως, όν ήγειρεν ή άρχιτέκτων Βουκαάτος, 'Ελλην κατά τινος τήν καταγωγήν. 'Εν μιᾶ τών πλευρῶν τῆς βηθείσης σαρκοφάγου παρίστατο έν αναγλύφῳ ή θήρα του Μελεάγρου, τά δέ έν αὐτῇ ζώδια διά τε τόν ρυθμόν και τήν καλλογήν αὐτῶν έπεικυσαν τήν προσοχήν του Νικολάου, όστις διείδεν όπόσον ήδύνατο νά βελτιώσῃ τήν τέχνην του εκ τῆς σπουδῆς και μιμήσεως τών λειψάνων εκείνων τῆς άρχαίας τέχνης. 'Ο Νικόλαος οὗτος εργάζετο τότε (1260) τόν άμβωνα του Βαπτιστηρίου, εις οὐ τά άνάγλυφα άπειμιμήθη τά τῆς άρχαίας σαρκοφάγου, και οὐ μόνον άπειμιμήθη τήν τε πύχυσιν και τό σχῆμα αὐτῶν, άλλά και τινά εξ αὐτῶν άντέγραψε καθ' ολοκληρίαν έν τῷ άμβωνι εκείνῳ. 'Εκτοτε ή γλυπτική διερρυθμίσθη επί τό άρχαιότερον, διότι και ή υἱός αὐτου 'Ιωάννης ήκολούθησε τό παράδειγμα του πατρός, μετ' όλίγον δέ άνεφάνησαν και ήκμασαν διάφοροι γλύπται όνομαστοί, έν οἷς ή Λουκάς della Robbia, ή Ghiberti, ή Δονατέλλος και λοιποί.

'Η τέχνη λαβούσα άπαξ μιαν ὠθησιν έμελλε

νά προβῇ κατά τινά νόμον προσωτέρω έτι. Τότε οι πλούσιοι και φιλόκαλοι Μεδικοί ήνοιγον τούς έν Φλωρεντία τερπνοῦς παραδείσους των εις πάντα καλλιτέχνην, όρεγόμενον νά σπουδάσῃ τά πολυάριθμα άρχαία καλλιτεχνήματα, άτινα οὔτοι είχαν συλλέξῃ και τοποθετήσῃ εκεί. 'Ο Μιχαηλάγγελος ήτο τότε μόλις δεκαπενταετής, κεντούμενος δέ και παρορμώμενος υπό του δαίμονος τῆς τέχνης, έσπευσεν ήμέραν τινα νά εισέλθῃ έν τῷ παραδείσῳ εκείνῳ, όπου έβλεπε μετά καλλιτεχνικῆς περιεργείας τούς εκεί έργαζόμενους καλλιτέχνας. 'Εκεί παρατηρὼν είδε τυχαίως πως ήκρωτηριασμένην άρχαίαν κεφαλήν Φαύνου, και άμέσως λαβὼν τεμάχιον μαρμάρου ήρχισε νά μιμηθῆται αὐτήν και συνάμα νά συμπληροῖ τά έλλείποντα του προτύπου του. 'Ο Λαυρέντιος Μεδικός, ή έπονομασθείς Μεγαλοπρεπής, ήρέσκειτο νά περιέρχεται τούς παραδείσους του χαίρων νά βλέπῃ μέ τό προστατευτικόν ὄμμα του τούς εκεί έργαζόμενους τῆς 'Ιταλίας καλλιτέχνας. Παρατηρήσας δέ και τό έργον του νεανίου Μιχαηλαγγέλου θαύμασεν αὐτό. 'Επειδή δέ ή Μιχαηλάγγελος είχαν άνοιξῆ τό στόμα του γηραιου Φαύνου, ώστε έφαινετο ή γλώσσα και άπαντες οι ὀδόντες, άστειευόμενος ή Λαυρέντιος είπε πρὸς αὐτόν. 'Αίρεπεί νά γνωρίζης, παιδί μου, ότι λείπουν πάντοτε από τούς γέροντας μερικά δόντια». 'Ο Μιχαηλάγγελος συνησθάνθη τήν αλήθειαν τῆς παρατηρήσεως ταύτης, και πάραυτα κατασπάσας ένα τών ὀδόντων του Φαύνου, έκόλλανεν είτα τό οὐλον εις τρόπον ώστε έφαινετο ως νά είχε πύση αλήθως ή ὀδούς. 'Επανελθὼν ή Λαυρέντιος και ιδὼν τήν κατά τήν συμβουλήν του άφαίρεσιν του ὀδόντος, νύφράθη τά μέγιστα διά τό εύάγωγον και άφελές του νέου. 'Εκτοτε δέ εκτιμήσας τήν πρὸς τήν τέχνην εύφύιαν του Μιχαηλαγγέλου άναδείχθη προστάτης του και παρέλαβεν αὐτόν εις τήν οἰκίαν του, όπου άπασα ή άριστοκρατία του γένους και τῆς έπιστήμης εθάρμισε, και κατέστησεν αὐτόν όμοτραπέζον του.

Τό Μαυσωλεῖον του πάπα 'Ιουλιου Β' θά υπήρχε τό μέγιστον γλυπτικόν έργον του Μιχαηλαγγέλου και ίσως τό λαμπρότερον τῆς τέχνης, εάν ήθελεν εκτελεσθῆ κατά τό υπό του καλλιτέχνου υποβλήθην σχέδιον εις τόν ζώντα έτι πάπαν εκείνον. Τῇ σήμερον δέ εις τόν τάφον του πάπα 'Ιουλιου Β' μόνος ή άνδριάς του Μωυσαέως κατά τινος είνε έργον του Μιχαηλαγγέλου.

α' Τήν μορφήν ταύτην πολλοί τών ειδημόνων κρίνουν ως τό άριστον γλυπτικόν έργον του Μιχαηλαγγέλου. Πλείσται όμως επικρίσεις έγένοντο κατά καιρούς επί του έργου εκείνου, τινές των όποιων δέν στεροῦνται ίσως αλήθειας τινός, οἱαι αἱ άφορώσαι τό σχῆμα και τήν περιβολήν του προφήτου. 'Αλλά τό νά λέγωσιν, ως τινες

συγγραφείς ανεπιφύλακτως ισχυρίσθησαν, ότι η κεφαλή του αγάλματος είναι όμοια κεφαλής τράγου, τοιαύται, νομίζομεν, βάνουποι εκφράσεις άδικοῦσι μάλλον τούς παραδόξους κριτάς τούς εκφέροντας αὐτάς, ἢ τὸν ἐνδοξὸν ἀγαλματοποιόν. Ὅτι ὁμῶς ἀριθύτως ἀποδεικνύεται εἶνε ὅτι πάντως οἱ βλέποντες τὸ ἔργον ἐκεῖνο, αὐτοὶ οἱ ὀλιγώτερον ἐξοικειωμένοι πρὸς τὰ προϊόντα τῆς τέχνης ἐξίστανται καὶ ἐκθαμβοῦνται ἐπὶ τῆς θεᾶς τῆς εκπληκτικῆς ἐκείνης μορφῆς ὅσον καὶ οἱ ἀριστα κατέχοντες τὴν θεωρίαν τοῦ κελοῦ ἐν τῇ τέχνῃ¹. Ὁ βιογράφος τῶν καλλιτεχνῶν Ἰταλῶν Βάζαρις, (διότι προκαίμενου περὶ καλλιτεχνῶν δὲν δύναται τις νὰ μὴ ἀναφέρῃ τὸν βιογράφον ἐκεῖνον) λέγει ὅτι πρὸς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Μωυσέως οὐδὲν ἔργον νεώτερον ἢ ἀρχαῖον δύναται νὰ παραβληθῆ². Προσθέτει δὲ ὅτι, ὅτε ἐπερατώθη, οἱ Ἑβραῖοι μετέβαινον ἕκαστον Σάββατον ὀμιλῆδὸν ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ὅπως ἴδωσι καὶ προσκυνήσωσι τὸν προφήτην τῶν νομίζοντες ὅτι ἐλάτρευον θεῖόν τι ἔργον.

Ὁ τάφος οὗτος, ὅστις εἰ καὶ ἀπησχόλησεν ὅλον τὸν βίον τοῦ Μιχαηλάγγελου οὐδέποτε ἀπετέλεισθη, ἐγένετο πρὸς τοῖς ἄλλοις αἰτία πολλῶν ἐριδῶν μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ πάπα· καίτοι δὲ πολλάκις ἦλθον εἰς ρῆξιν, οὐχ ἦττον καὶ πάλιν ἢ συμφιλίωσις ἐπήρξατο τάχιστα. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀμφοτέροι τραγεῖς καὶ εὐερέθιστοι, δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσωσιν ὁ εἰς ἄνευ τοῦ ἑτέρου. Πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὸ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἱστορούμενον συμβάν. Ἐπορεύθη ποτὲ ὁ Μιχαηλάγγελος ὅπως ζητήσῃ παρὰ τοῦ πάπα χρήματα διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐκ Κασάρας μεταφερθέντων μαρμάρων διὰ τὸ Μουσολεῖον εἰς ὃ ἐργάζετο, ἀλλὰ τῷ ἀπηγορεύθη ἡ εἰσοδος ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ τῶν ἀνακτόρων, εἰπόντος πρὸς αὐτὸν ὅτι εἶχε λάβῃ διαταγὴν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἰδίου πάπα. Ὁ Μιχαηλάγγελος σφόδρα παροργισθεὶς εἶπε πρὸς τὸν θυρωρὸν: «Ὅταν ὁ πάπας λάβῃ τὴν ἀνάγκην μου καὶ μὲ ζητήσῃ, εἶπε εἰς τὸν ἀνέντην σου ὅτι ἀνεχώρησα ἐκ Ρώμης». Καὶ πάραυτα ἐπανελθὼν οἰκάδε, διέταξε τὸν ὑπηρέτην του νὰ πωλήσῃ εἰς τοὺς Ἑβραίους ἅπαντα τὰ σκεῦη του καὶ νὰ μεταβῆ εἰς Φλωρεντίαν πρὸς ἐντάμιον του. Οὗτος δὲ διὰ ταχυδρομικῆς ἀρχῆς ἀνεχώρησε διὰ νυκτός. Μόλις εἶχεν ἀφίχθῃ εἰς τινὰ πόλιν τοῦ Φλωρεντινοῦ κράτους, ὅτε ἀπεσταλμένοι ἐπὶ ἀπεσταλμένων τοῦ πάπα προσεκάλουν αὐτὸν κατεπειγόντως καὶ ἐπιτακτικῶς εἰς Ρώμην. Ἀλλὰ καὶ αἱ παρακλήσεις καὶ αἱ ἀπειλαὶ

τοῦ πάπα ἀπέβησαν μάταιαι· ὁ Μιχαηλάγγελος ἔμενεν ἄκαμπτος. Μόνον κατωρθώθη ἐπὶ τέλους νὰ γράψῃ ὀλίγας γραμμὰς, δι' ὧν ἔλεγε νὰ συγχωρήσῃ αὐτὸν ὁ πάπας ἐὰν δὲν ἔρχεται, διότι ἐφέρθησαν πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἄνθρωπον οὐτιδανόν, καὶ τοῦτο ἀντὶ τῆς ὀφειλομένης ἀμοιβῆς εἰς τὰς ὑπηρεσίας του καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του. Ὅθεν ἡ Λύτου Ἁγιότης δύναται νὰ ἐκλέξῃ ἕτερον γλύπτην διὰ τὸ Μουσολεῖόν του³.

Πρὸς συμβίβασμὸν τοῦ πράγματος, τὸ ὅποιον ἐκινδύνευσε νὰ γενῆ πολιτικὸν ζήτημα, ἠναγκάσθη ὁ πρόεδρος τῆς Φλωρεντινῆς δημοκρατίας νὰ παρέμβῃ καὶ πείσῃ τὸν Μιχαηλάγγελον νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Ρώμην μετὰ τριῶν μηνῶν ἀπουσίας, διορίσας αὐτὸν πρεσβευτὴν τῆς Δημοκρατίας πρὸς ἀτομικὴν αὐτοῦ ἀσφάλειαν, διότι ἦτο φόβος μήπως ὁ εὐερέθιστος Ἰούλιος προβῆ εἰς τινὰ παράφορον πρᾶξιν. Ὁ πάπας ἐκεῖνος ἔτυχε τότε νὰ μεταβῆ εἰς Βονωνίαν, ὅτε ἦλθεν εἰς συνάντησίν του καὶ ὁ Μιχαηλάγγελος, ἡ δὲ συνάντησις ἐκείνη εἶνε ἀξία περιγραφῆς διὰ τὸ περιεργὸν τοῦ δικλόγου. Ἄλλος πάντων, τῇ λέγει ὁ Πάπας βλοσυρῶς ἀτενίζων αὐτὸν, ἀντὶ νὰ ἔλθῃς σὺ νὰ μᾶς εὐρῆς, ἤλθομεν ἡμεῖς νὰ σε ζητήσωμεν⁴. εἶπε δὲ τοῦτο ὁ πάπας, διότι ἡ Βονωνία εἶνε πλησιεσττέρα εἰς τὴν Φλωρεντίαν παρὰ εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ Μιχαηλάγγελος ἀπήντησεν ὅτι «ἐὰν ἔπραξε σφάλμα τι, τοῦτο ἐγένετο ἐκ τῆς λύπης, ἣν ἠσθάνθη ἐκδιωχθεὶς αἰσχυρῶς ἀπὸ τοῦ παλατίου του». Ἦτο δὲ εἰσαγαγὼν τὸν Μιχαηλάγγελον ἐπίσκοπος, θελήσας νὰ τὸν δικαιολογήσῃ, «Ἦ Ἁγιότης σας, εἶπε πρὸς τὸν πάπαν, ἄς τὸν συγχωρήσῃ, διότι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε ἀμαθεῖς καὶ δὲν γνωρίζουσι τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον τὴν τέχνην των». Ἀλλ' ὁ πάπας ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἀδέξιαν ταύτην ὑπαρσισίαν, ἐπληξε διὰ τῆς βλάβου του τὸν ἐπίσκοπον, λέγων πρὸς αὐτὸν: «Σὺ εἶσαι ἀμαθής! Σὺ τὸν ὑβρίζεις, ἐνῶ ἡμεῖς σιωπῶμεν! φύγε ἀπ' ἐδῶ» καὶ πάραυτα οἱ ὑπηρεταὶ ἐξέβαλον τῆς αἰθούσης τὸν ἀδέξιον ἐπίσκοπον. Ὁ πάπας, ἀξιλειωθείς ἤδη καθ' ὀλοκληρίαν, ἠλόγησε τὸν πρὸ αὐτοῦ γονυπετήσαντα Μιχαηλάγγελον, καὶ ὠπαύσας αὐτὸν διὰ πολλῶν δώρων, τῇ ἀνέθεσε προσέτι νὰ κατασκευάσῃ τὸν ἀνδριάντα του εἰς ὀρεγάλιον. Τοῦ ἀνδριάντος τούτου εἶχεν ὁ Μιχαηλάγγελος τελειώσῃ τὸ ἐκ πηλοῦ πρόπλασμα, ὅτε δὲ ἦλθε νὰ ἴδῃ αὐτὸ ὁ πάπας, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Μιχαηλάγγελος ἐν θέλει νὰ θέσῃ εἰς τὴν μίαν τῶν χειρῶν του βιβλίον. — «Ὅχι, εἶπεν ὁ ἀρειμάνιος Πάπας, βάλε καλῆτερα ἐν ξίφος· ἐγὼ δὲν ἠξέυρω γράμματα». Οὕτως ὁ πάπας ἐκεῖνος, διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ταύτης, ἐχαρακτήρισεν ἀριστα ἑαυτὸν. Τὸ ὀρεγάλιον ἐκεῖνο ἄγαλμα, κατὰ περιεργὸν τῆς τύχης περιτροπῆν, ἐπωλήθη μετὰ ταῦτα εἰς τὸν δούκα

τῆς Φερράρας Ἀλφόνσον, ὅστις μετεποίησεν αὐτὸ εἰς πυροβόλον ὀνομασθὲν *la Giulia*.

Ὁ τάφος τῶν Μεδίκων Ἰουλιου καὶ Λαυρεντίου ὑπῆρξεν ἕτερον μέγα καὶ ὀνομαστὸν τοῦ Μιχαηλάγγελου ἔργον. Κύκλῳ τοῦ τάφου ἐκείνου ἴστανται τέσσαρα ἀγάλματα, ἡ *Νυξ*, ἡ *Ἡμέρα*, ἡ *Ἥλιος* καὶ ἡ *Ἑσπέρα*. Δύο δὲ ἕτερα ἀγάλματα εἶνε οἱ ἀνδριάντες τῶν δύο Μεδίκων. Ἦ Ἡώς, γυμνὴ οὖσα, φαίνεται ὡς νὰ ἐγείρεται νυσταλέα εἰσέτι. Ἦ *Νυξ* παρίσταται κοιμημένη, ἐν τελείᾳ ἡρεμίας, καὶ ὡς ὑπὸ μεγίστης ὀλίψεως καὶ μελαγχολίας κατεχομένη.

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο τῆς *Νυκτός* κατέστη προσέτι διάσημον καὶ ἕνεκα τῶν πολλῶν πρὸς ἐπαινον αὐτοῦ γραφέντων ἐπιγραμμάτων, καὶ μάλιστα διότι εἰς ἐν τούτων ἀπήντησεν αὐτὸς ὁ Μιχαηλάγγελος διὰ στίχων ἀξίων τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῆς *Θείας Κωμωδίας*. Ἦν τῶν τετραστίχων ἐκείνων ἐπιγραμμάτων, ὃ ἀγνωστός τις εἶχε γράψῃ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἀγάλματος τῆς *Νυκτός*, εἶχεν οὕτως:

«*La notte che tu vedi in sì dolci atti
Dormir, s'è da un Angelo scolpita
In questo sasso, e perché dorme la vita,
Desta la, se no l'avevi, e parlaravvi*».

Τότε ὁ Μιχαηλάγγελος εὐρίσκετο ἐν μεγίστῃ δυσθυμίᾳ, διότι οἱ Φλωρεντινοὶ εἶχον ἐκδιώξῃ τοὺς προστάτας του Μεδίκους, ὃ δὲ Κάρολος Ἰ^ο ἔξεστράτευε κατὰ τῆς πατρίδος του Φλωρεντίας. Ὁ Μιχαηλάγγελος διορισθεὶς γενικὸς ἐπιθεωρητῆς τῶν τῆς πόλεως ὀχυρωμάτων ἔσχε πλείστον μέρος εἰς τὴν ἄμυναν, ἀλλὰ, νικηθείσης τῆς Φλωρεντίας, ἠναγκάσθη οὗτος ν' ἀποκρυβῆ πρὸς καιρὸν, εἶτα ὁμῶς ἠμνηστεύθη ὑπὸ τοῦ πάπα. Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα εἶχε καταστῆ λίαν μελαγχολικός, καὶ σχεδὸν εἶχεν ἀπολέσῃ τὸ θάρρος του. «Ἦ γραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ, οἱ κόποι μου καὶ ἡ καλὴ μου πίστις μὲ ὑπενόμυσαν, ἔγραφε πρὸς τινὰ τῶν φίλων του, τὰ πάντα δὲ βαίνουσι ἐπὶ τὰ χεῖρω. Θὰ ἦτο προτιμότερον δι' ἐμὲ νὰ ἐπιδιδόμεν παιδιόθεν εἰς τὸ νὰ κατασκευάζω θρυαλλίδας, διότι δὲν θὰ ὑπέφερον ὅσας λύπας ὑποφέρω νῦν». Ἦν τοιαύτη δυσθυμίᾳ διατελὼν ἀπήντα εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐπιγράμμα ὡς ἐκ προσώπου τῆς *Νυκτός* διὰ τῶν ἀκολουθῶν στίχων:

«*Prato miè il sonno, e più l'esser di sasso,
Mentre she il danno e la vergogna dura.
Non veder, non sentir, m'è gran ventura.
Però non mi destar; deh parla basso*».

¹ Τὴν *Νύκτα* ταύτην βλέπετε πόσον γλυκὰ κοιμᾶται: Ἀγγέλου χεῖρ εἰς τούτον τὴν ἔγλυψε τὸν λίθον. Πλὴν ὁμῶς ἂν ὑπνώττῃ, λαλεῖ καὶ ἀκραῖται, ἰξόσῃα τὴν νὰ ἴδῃς ἂν τὸ νομίζῃς μῦθον!
² Ὁ ὕπνος μοὶ ἀρέσκει, νὰ ἦμαι λίθος χεῖρω.
³ Ἦν ὅταν βασιλεύσῃν τὸ αἶσχος κ' ἡ κακία.
Τουλίᾳ, κρυφὴ νὰ μένω μὲ εἶνε εὐτυχία,
Πλὴν, φεῦ! μὴ μ' ἐξυπνίσῃς, σιγὰ, δὲν ὑποφέρω.

Οὕτως ὁ μέγας ἀνδριαντοποιὸς διὰ τῶν ὑψηλῶν τούτων στίχων του ἐξέφρασε τὴν δυσθυμίαν ὑπ' ἣς κατείχετο καὶ συνάμα ἐξήγησε τὰ ἐν τῇ ἀγάλματι ἐκείνῃ λελαξευμένα ἰσχυρὰ πάθη.

Εἶνε γενικῶς παραδεδογμένον ὑπὸ τῶν περὶ τέχνης φιλοσοφούντων ὅτι ἡ τελεία καὶ δουλικὴ ἀπομίμησις τῆς φύσεως δὲν ἀρκεῖ πρὸς παραγωγὴν τελείου ἔργου· τοῦτο δὲ ἀληθεύει οὐ μόνον εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ποίησιν καὶ τὴν δραματικὴν τέχνην. Ὁ καλλιτέχνης ἀφοῦ κορεσθῇ, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀπειρῶν ὑποδειγμάτων, ἃ παρέχει αὐτῷ ἡ φύσις, ὀφείλει, ἐὰν θέλῃ ν' ἀναδειχθῇ τέλειος ἐν τῇ τέχνῃ καὶ οὐχὶ ἀπλοῦς ἀντιγραφεὺς, νὰ προσθέσῃ καὶ τι ἴδιον προῖόν τῆς ἰδίας φαντασίας εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ διαπλασσομένης μορφάς. «Βεβαίως, λέγει ὁ *Vicior Cousin*, ὑπὸ τινὰ ἐποψίν ἡ τέχνη εἶνε μίμησις, καθότι ἡ ἀπόλυτος δημιουργία ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεόν. Καὶ ποῦ ἄλλοθι δύναται νὰ λάβῃ οὗτος τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐργάζεται εἰμὴ ἐκ τῆς φύσεως, ἣς καὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ μέρος; Ἀλλ' ἐὰν περιορισθῇ εἰς τὸ νὰ ἀναπαραγάγῃ αὐτὰ ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ φύσις τῷ τὰ χορηγεῖ χωρὶς νὰ προσθέσῃ τι ἴδιον, τότε δὲν εἶχε ἄλλην ἀξίαν ἢ τὴν τοῦ ἀντιγραφέως».

Ὁ δὲ ἀκαδημαϊκὸς *Γαίτι*, οὗ τὰς περὶ καλοῦ ἰδέας καὶ κρίσεις συνεχῶς ἔσχομεν ἀφορμὴν ν' ἀναφέρωμεν, λαλῶν περὶ τῶν ἀγαλμάτων τούτων καὶ ἰδίως περὶ ἐκείνου τῆς *Νυκτός* ἐξηγεῖ μετὰ πλείστης ἀγχινοίας καὶ καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματος τίποτε ἄρα προσέθεσεν εἰς τὴν φύσιν ὁ Μιχαηλάγγελος ἐκ τῆς ἰδίας φαντασίας ὅπως κατάρτιση τέλειον τὸ ἔργον του. «Ἰσαῦτα σχήματα, λέγει, ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὸ αἶσθημα· ἵνα δ' ἐκφράσῃ αὐτὸ μετέβαλε τὰς συνήθεις ἀναλογίας, ἐμήκυνε τὸν ὠρακα καὶ τὰ μέλη, συνέστρεψε τὸν κορμὸν ἐπὶ τοῦ ἰσίου, ἔσκαψε τὸ κοῖλον τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐχάραξε τὸ μέτωπον διὰ ρυτίδιον παρεμπερῶν πρὸς τὴν ἀνάσπασιν τῶν ὀφρύων τοῦ λέοντος, ἐξώγκωσεν ἐπὶ τοῦ ὤμου ὄρος μυῶν, ἐπέτεινε ἐπὶ τοῦ αὐχένος τοὺς τένοντας καὶ σπονδύλους ἐχομένους ἀλλήλων, δίκην πιδηρῶς ἀλύσεως λίαν τεταμένης, ἣς οἱ κρῖκοι μέλλουσι νὰ συντριβῶσιν». Οὕτω πως ἐξέφρασεν ὁ Μιχαηλάγγελος καὶ παρέστησε τὴν φύσιν ὁμοίως δὲ καὶ οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἠρμήνευσαν τὴν φύσιν μὴ ἀντιγράφοντες δουλικῶς αὐτὴν εἰς τὰ ἀθάνατα ἔργα των.

Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀναφέρω ἐνταῦθα καὶ τὰς κρίσεις, οὐχὶ ἀπλῶς κριτοῦ τῶν τῆς τέχνης ἔργων, ἀλλὰ διασήμου ζωγράφου, τοῦ *Βύγενου* Δελακροῦ. «Ἐάν, λέγει, μὲ ἠρώτα τις τί ἄρα παριστάνουσι τὰ ἀγάλματα ἐκεῖνα, καὶ πῶς εἶνε δυνατόν ἐν τῇ Ἰταλικῇ νὰ παραστήσῃ

¹ *Gallerie des Peintres les plus célèbres.*

² Ὁ Βάζαρις λαλεῖ οὕτω, διότι ἠγνοεῖ τὰ διασηθέντα λείψανα ἐκ τῶν τοῦ Παρθενῶνος ἀναγλύφων καὶ ἄλλα τῆς ἀρχαίας τέχνης ἔργα.

τις τὸ λυκαυγές, παραδείγματος χάριν, ὅτι τῷ ἔλεγον ὅτι ἄνευ τοῦ ἐξηγητοῦ καὶ τῶν περὶ τέχνης βιβλίων, ἐν οἷς περιεγράφησαν αὐτὰ κατακόρως, ὅτι μοὶ ἦτο δυσχερέστατον νὰ μαντεύσω τὸ ὄνομα ἐκάστου αὐτῶν διὰ τῆς ἀπλῆς παρατηρήσεως. Δὲν πιστεύω μάλιστα καὶ αὐτὸς ὁ Μιχαηλάγγελος νὰ ἀπέδιδε πολλὴν σημασίαν εἰς τὴν ἔννοιαν, καὶ ἔσως ἀπέδωκεν αὐτοῖς τοικύτην ἀφοῦ ἐτελείωσεν αὐτὰ καὶ τὰ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ τάφου μᾶλλον ὡς ἀναγκαῖον συμπλήρωμα εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν του. Ὅ,τι κυρίως ἀπαιτεῖ ἡ γλυπτικὴ εἶνε αἱ μορφαί.

Τὸ ἀγαλμα τοῦ Λαυραντίου εἶνε τὸ ὠραιότερον. Τοῦτο εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ρουσιόροσο (ὁ Σκεπτόμενος), ἐν τούτοις εἴαν ποτε ἄνθρωπος ἐσκέφθη ὀλιγώτερον ἢ ἐσκέφθη χειρότερον, οὗτος ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως ὁ Λαυρέντιος (ἕτερος οὗτος τοῦ Μεγαλοπρεπούς), ὃν παρέστησαν ὁ Μιχαηλάγγελος ἔχοντα ἔσθιν μεγάλου σοφοῦ καὶ ἐν περιβολῇ πολεμιστοῦ. Ἀπ' ἐναντίας οὗτος ἦτο ὁ ἀθλιώτερος γόνος τῆς γενεᾶς του καὶ ὁ δειλιώτερος τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ὁ Μιχαηλάγγελος ἐνόμισεν ὅτι ἤρμοζε μᾶλλον εἰς τὴν τέχνην νὰ θέλῃ τὸν θεατὴν διὰ τοῦ κάλλους καὶ τῆς εὐπρεπειᾶς, ἢ νὰ δώσῃ μολύβια ἠθικῆς προσπαθῶν νὰ ἐκφράσῃ ὑπὸ τοὺς χαρακτῆρας χυδαίου τυράννου ἅπασαν τὴν φαυλότητα τῆς ψυχῆς του.

Προκειμένου λόγου περὶ ἀνδριαντοποιίας, δὲν νομίζω ἀκατάλληλον ν' ἀναφέρω τελειῶνων τὴν ἐπιστολὴν μου ταύτην, καὶ ἕτερον διάλογον μεταξὺ Σωκράτους καὶ τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ Κλείτωνος, ὃν διέσωσαν ἡμῖν καὶ αὐτοὶ ὁ αὐτὸς Ξενοφῶν. «Ὅτι μὲν, ὦ Κλείτων, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, οἱ δρομεῖς καὶ οἱ παλαισταὶ καὶ οἱ πύκται καὶ οἱ παγκρατιασταὶ τοὺς ὀπίσθους κάμνεις εἶνε καλοὶ, τὸ βλέπω καὶ τὸ ἐννοῶ· ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον πλεῖστον εὐφραίνει τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ νὰ φαίνονται δηλαδὴ πλήρεις ζωῆς, πῶς κατορθοῖς τοῦτο εἰς τοὺς ἀνδριάντας σου; — Ἐπειδὴ δὲ ἀπορῶν δὲν ἀπεκρίνετο πάραυτα ὁ Κλείτων, — Μήπως, εἶπε, μιμούμενος εἰς τὰ ἔργα σου τοὺς ζῶντας, κάμνεις νὰ φαίνονται οἱ ἀνδριάντες σου ἔτι ζωντανώτεροι; — Βεβαίως. — Καὶ λοιπὸν τὰ κατὰ τὰ διάφορα σχήματα καθελκόμενα καὶ ἀνεκκόμενα ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διεκκόμενα, καὶ τὰ ἐντεινόμενα καὶ τὰ γαλαρούμενα ἀπομιμούμενος ὁμοιώτερα πρὸς τὰ ἀληθῆ καὶ πιθανώτερα κάμνεις νὰ φαίνονται; — Μάλιστα. — Ἀλλὰ καὶ τὰ νὰ μιμῆται τις τὰ πάθη τῶν εἰς τι ἐργαζομένων δὲν φέρει καὶ τοῦτο τέρψιν εἰς τοὺς βλέποντας τὸ ἔργον; — Ἀληθῶς οὕτως ἔχει. — Λοιπὸν τῶν μὲν μαχομένων τὰ ὄμματα πρέπει νὰ φαίνονται ἀπειλητικά, τῶν δὲ νικησάντων ἡ ὄψις δεῖν νὰ φαίνεται εὐφραίνομένη; — Καὶ πολὺ μάλιστα, ἀπήντα ὁ Κλεί-

των. — Ὅφειλε ἄρα, εἶπεν ὁ Σωκράτης, ὁ ἀνδριαντοποιὸς νὰ κατασκευάζῃ τὴν μορφήν παρομοίαν μὲ τὰ πάθη καὶ τὰς τοιαύτας ἢ τοιαύτας διαθέσεις τῆς ψυχῆς».

Οὕτως ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος φιλόσοφος ἐξήγησε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ σαφηνείας καὶ γλαφυρότητος τὸ ἔργον τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ.

Ἐν Κερύραρ 1901.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΟΥ

[Κατὰ τὸν γερμανὸν καθηγητὴν Ζίγλερ].

Ὅτε πρό τινων ἐτῶν ὁ ἐν Στρασβούργῳ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας καὶ παιδαγωγικῆς Ζίγλερ ἔκαμε διαλέξεις «περὶ τοῦ Γερμανοῦ φοιτητοῦ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19 αἰῶνος», διήγειρε τὴν γενικὴν προσοχὴν. Μετ' οὗ πολὺ ἐδημοσιεύθησαν συνοπτικαὶ ἐκθέσεις καὶ περιλήψεις τῶν διαλέξεων ἐκείνων ἐν μέρει παραμορφωμέναι ὑπὸ τοῦ κοιμηματικοῦ πνεύματος, ὥστε ὁ καθηγητὴς ἠναγκάσθη νὰ προβῇ εἰς ταχθεῖαν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου του. Εἰς τὰς ὁμιλίαις τοῦ Ζίγλερ ὑπάρχουν ἐγκατεπαρμέναι καὶ ἐριστικαὶ σελίδες, δὲν ἦτο δὲ δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως, διότι ἀνεφάνησαν, ἐν κρίσει ὡρα, ὅτε διστέλει εἰς κίνδυνον ἡ ἐλευθερία τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἄλλ' ὅ,τι ἐλκύει ἰδίως εἰς τὰς διαλέξεις τοῦ Ζίγλερ εἶνε τὸ εὐπαρησιαστικόν, τὸ πνευματικόν, τὸ γοργόν τοῦ ἔργου, μεθ' οὗ ὁ φιλόσοφος παρουσιάζει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου τὸ ἦθος τοῦ συγχρόνου γερμανοῦ φοιτητοῦ.

Εἰς τὰς διαλέξεις ταύτας οὐδεμίαν παρασιώπησιν καὶ περικάλυψιν, οὐδεὶς ῥόδιος χρωματισμός, ἀλλ' οὐδεμίαν ὡσαύτως ἀπαισιόδοξον καὶ μελανὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων. Εἰς τὰς στιγμὰς τῆς γενικῆς ἀμφιβολίας καὶ ταλαντεύσεως προβάλλεται τὸ ἐρώτημα, λέγει ὁ Ζίγλερ, ποῦ ἰστάμεθα; Πρόκειται νὰ συναίσθανθῶμεν καὶ νὰ κατανοήσωμεν τὴν κατάστασιν, νὰ διαχωρίσωμεν τὸ διατηρητέον καὶ μόνιμον ἀπὸ τοῦ φθαρτοῦ καὶ ὀρίμου πρὸς καταστροφὴν. «Καὶ περὶ τούτου πρόκειται ἤδη ἡμῖν — περὶ δικαιολογίας τοῦ ὑπάρχοντος καὶ περὶ ἐπικρίσεως ἐκείνου ὅπερ δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ καὶ διὰ τοῦτο καὶ δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ καὶ δὲν ὀφείλει διατηρηθῆναι — διότι μόνον τὸ λογικὸν διατηρεῖται ἀληθῶς — πρόκειται ν' ἀποκτήσωμεν ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τοῦ ἐπερχομένου καὶ τοῦ κατ' ἀνάγκην ἐπιλευσομένου». Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐξετάζει τὰ σπουδαιότατα προβλήματα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ βίου. Προμχθεῖ τῆς συγνάμει μὲν εἰς κατάχρησιν μεταπεσοῦσης, ἀλλ' ἐν ὀρθῇ ἀντιλήψει ὀρθῆς καταδειχθείσης ἀκαδημαϊκῆς ἐλευθερίας τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ βίου. Ἀναμ-

φιβόλως ἡ ἐλευθερία αὕτη πρέπει νὰ ἐδράζηται ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς. Ἐν τῷ ἀσκήσει τῆς φοιτητικῆς ἐγκράτειαν δὲν εἶνε εὐκόλον. Ἡ ἀκαδημαϊκὴ περὶ τιμῆς ἰδέα εἶνε ἐν μέρει λίαν ἐλαστικὴ.

Ὁκνηρία, φιλοπονία, καταχρήσεις, τὸ ζῆν παρὰ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ τὸ συνάπτειν χρεῖα φαίνονται ἐν ἐναρμονίῳ σχέσει εὐρισκόμενα μετὰ τῆς ἐννοίας τοῦ «ἐντίμου φοιτητοῦ». — Ἐν ταῦθα λοιπὸν προβάλλεται ἡ ἀνάγκη ἀμύνης, διότι κίβδηλα καὶ προσποιητὰ ἦθη παρουσιάζονται, τὰ ὅποια ἠθικῶς καταστρέφουσι, προσκρούουσι δὲ πρὸς ἀνιάραν κατάστασιν, ἣτις δικαίως ἐξεγείρει παρὰ τῷ λαῷ μίσην καὶ κακολογίαν. Ὁ φοιτητικὸς συρφετός ἐγένετο δυστυχῶς ἀλήθεια. Συχνάκις ἐισθύουσι πρὸς ἀνωτέρας σπουδὰς νέοι ἄμοιροι, ὅλως ὑποδεέστεροι τοιαύτης ὑψηλῆς ἀποστολῆς, μηδαμῶς πρὸς τούτοις κεκτημένοι τὰ μέσα ὅπως ὑποστῶσι τὴν οικονομικὴν ὑπὸσιν χάριν τῆς ματαιοδοξίας τῶν ν' ἀποκαλῶνται Ἀκαδημαϊκοὶ Πολῖται. Ὁ θεσμὸς τῶν ὑποτροφῶν ἐν τῇ τωρινῇ μορφῇ του εἶνε μᾶλλον ἰκανὸς πρὸς διαφθοράν ἢ πρὸς προαγωγὴν τοῦ φυσικοῦ ἥθους τῆς εὐφυίας καὶ ἰκανότητος. Ἐν ὅσῳ αἱ ὑποτροφίαι παρέχονται ὡς ἐλεημοσύνη διὰ τὴν πείναν, θέτουσιν ἐν ἀμφιβολίῳ τὴν εὐγένειαν τοῦ φρονήματος. Οἱ φοιτητικοὶ σύλλογοι ὁμοίως δέονται μεταρρυθμίσεως καὶ ἰδανικωτέρων διατάξεων, ἐάν θέλωσι νὰ ἐκπληρώσωσι τοὺς ἀναμφιβόλως ὑψηλοὺς καὶ ἰδανικοὺς σκοποὺς τῶν.

*

Ἐν τῶν σπουδαιωτάτων κεφαλαίων εἶνε τὸ πραγματευόμενον περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς φοιτητικῆς νεολαίας εἰς τὰ μεγάλα ζητήματα τῆς ἡμέρας, τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν κοινωνισμὸν. Ὁ Τράϊνκε φρονεῖ, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐνεργεῖται καὶ ὁ κόσμος κυβερνᾶται ὡς ἀριστα ὑπ' ἀνδρῶν μετὰ τὸν 50 καὶ τοῦ 60 ἔτους τῆς ἡλικίας. Διὰ τοῦτο ὁ σπουδαστὴς δὲν πρέπει ν' ἀσχολῆται μὲ τὴν πολιτικὴν. Ὁ Ζίγλερ συμφωνεῖ πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλ' ἐρωτᾷ: σημαίνει τοῦτο, ὅτι πρέπει ν' ἀπομακρύνωμεν καὶ ν' ἀποκλείσωμεν τὸν σπουδαστὴν ἐν γένει ἐκ τῆς πολιτικῆς; Ἀποκρίνεται: ὄχι. «Ὁ σπουδαστὴς εἶνε τέκνον τοῦ λαοῦ του, καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον λογίζεται ἑαυτὸν ὡς τοιοῦτον μεθ' ὑπερηφάνιας, διότι εἶνε νέος· καὶ μόλις τοῦ Πανεπιστημίου ἐξελλθὼν γίνεται ἐκλογεὺς, μέλος τοῦ κράτους, καὶ περισσότερον, μικρὸς τροχὸς ἐν τῇ μεγάλῳ τούτου μηχανισμῷ. Πρὸς τὴν ἀποστολὴν ταύτην πρόκειται νὰ παρασκευασθῇ, πρόκειται μὲ ἄλλας λέξεις ν' ἀποκτήσῃ πρὸ παντὸς πολιτικῆς πεποιθήσεως. Καὶ τὸ τοιοῦτον ὀφείλει κατορθωθῆναι οὐ μόνον διὰ τῶν ἰδιαιτέρων σπουδῶν του καὶ ἐν τῇ κύκλῳ τούτων, ἀλλ' ὡσαύτως διὰ τῆς φοιτητικῆς εἰς γενικὰς παραδόσεις, ὧν σχεδὸν ἀπαραίτητοι εἶνε ἡ ἱστορία καὶ ἡ πολιτικὴ οἰκονομία.

Πρὸ παντὸς ὅμως διὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος καὶ διὰ συμμετοχῆς εἰς πᾶν, ὅπερ περὶ αὐτὸν πολιτικῶς πᾶλλεται καὶ κινεῖται, καὶ κρατεῖ τὸ ἔθνος του ἐν ἄλλῃ καὶ χαρᾷ. Τούτου ἕνεκα τὸ ἀναγινώσκειν ἐφημερίδας δὲν εἶνε ἀπώλεια χρόνου, ὡς τινες φρονούσιν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας καθήκον τοῦ σπουδαστοῦ, ἐν καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν πρέπει νὰ καταναλισκῶνται πρὸς τοῦτο πέντε καὶ ἕξ ὥραι καθ' ἑκάστην. Ὅπως ἐπίσης φυσικὸν καὶ λογικὸν εἶνε νὰ ἐπισκέπτονται τακτικῶς οἱ φοιτηταὶ λαϊκὰς συνελεύσεις». Ἐν τῷ ὀνομαστοτάτῳ λόγῳ, ὃν ἀπήγγειλεν ἀνακλιμαθῶν τὸ πρυτανικὸν ἀξίωμα τοῦ ἐν Βιέννῃ πανεπιστημίου ὁ Ἀδόλφος Ἐξενερ, ἐπειράθη νὰ καταδείξῃ τὴν ἀνάγκην «πολιτικῆς μορφώσεως» διὰ πάντας τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς πολῖτας. Πολιτικὴ μὲν εἶνε ταυτόσημος μὲ τὴν προσκόλλησιν εἰς πολιτικὴν μερίδα. Τοῦ τοιούτου πρέπει ν' ἀπέχη ὁ σπουδαστὴς, διότι πρὸς τοῦτο εἶνε ἀκόμη ὑπεράγαν ἄωρος, παλαιῶν ἀκόμη καὶ ταλαντευόμενος εἰς τὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ. Ἄς ἐξετάζῃ κριτικῶς ἀπάσας τὰς πολιτικὰς τάσεις, ἄς προσπαθῇ νὰ διαγιγνώσκῃ πρὸς τῷ ὀρθῷ τὸ ἐλλιπές, διὰ νὰ ἴσταται ὡς ἐλεύθερος ἀνὴρ ἐν τῷ κόμμῳ, τὸ ὅποιον βραδύτερον ὀφείλει ἐγκλωπιθῆναι.

Ἐν τῇ πολιτικῇ εἶνε ἀνάγκη πολιτικοῦ πνεύματος. «Ὁ φανατικὸς ὀπαδὸς τοῦ κόμμῳτος λησμονεῖ καὶ παραβλέπει τὸ ἀγαθὸν τοῦ ὄλου χάριν τοῦ κόμμῳτος. Ἄλλ' ὁ σπουδαστὴς πρέπει νὰ διαθερμαίνεται διὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦ ὄλου τούτου, νὰ ἐνθουσιᾷ καὶ νὰ γερμίζει τὴν ψυχὴν του ἀληθοῦς καὶ θερμοῦ πατριωτισμοῦ».

*

Ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῶν διαλέξεων του πραγματεύεται ὁ Ζίγλερ περὶ τῶν ἀφορμῶν τοῦ σπουδάζειν, τῶν σκοπῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς σχέσεως τῶν σπουδαστῶν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν γραμματολογία, περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων σπουδαστοῦ καὶ καθηγητοῦ, περὶ τῶν διδασκτρῶν — εἶνε ἄκρος ἀντίπαλος τοῦ γερμανικοῦ τούτου θεσμοῦ — περὶ παραδόσεων καὶ φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων, διακοπῶν, γραπτῶν ἐργασιῶν καὶ ἐξετάσεων. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ζίγλερ εὐλόγως τονίζει, ὅτι σκοπὸς τοῦ Πανεπιστημίου δὲν εἶνε ἡ καλλιέργεια τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς καθ' ἑαυτήν. «Ἡ γερμανικὰ Πανεπιστήμια δὲν προτίθενται νὰ μορφώσωσι ἀπλῶς διὰ τὴν ἐπιστήμην ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ φεύγοντος τὸν κόσμον ἀκαδημαϊκοῦ, δὲν προτίθενται νὰ μορφώσωσι ἄνευ τῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀμαθοῦς πρακτικοῦ, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὸ ἐπάγγελμα». Ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐπεξεργεῖται κατὰ τοῦ περιορισμοῦ καὶ τῆς καταπτώσεως τῶν ἀκαδημαϊκῶν σπουδῶν εἰς ἀπλῆς εἰδικὰς σπουδὰς, ἐπιζητεῖ δὲ γενικὴν ἐπιστημο-

νικήν μόρφωσιν, τὴν ἐξιδανίκευσιν τῶν εἰδικῶν σπουδῶν διὰ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας, γραμματολογίας, καὶ φιλοσοφίας. Οὕτω μόνον δύναμεθα ν' ἀποσκορακίσωμεν τὸν «εἰδικὸν βλάκκα», τὴν συντεχνικὴν ἐκείνην ἀπομόνωσιν καὶ μονομέρειαν, ἣτις καὶ ἐπιστημονικῶς καὶ ἐν τῇ μετέπειτα ἐνασχῆσει τοῦ ἐπαγγέλματος τὰ αὐτὰ βλαβερὰ ἀποτελέσματα συνεπάγεται, οἷα ὁ κομματικὸς φατριασμός ἐν τῇ πολιτικῇ. Ὁ σκοπὸς τῆς ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως δὲν δύναται νὰ υποδηλωθῇ εὐστοχώτερον ἢ διὰ τοῦ βραχέος τούτου χαρακτηρισμοῦ: «Οὐδὲν πολυειδές καὶ οὐδὲν κρᾶμα, ἀλλὰ ἐν ὀργανικῶν καὶ μονομερῶν ὄλων, ὄχι τεμάχια καὶ ράκη, ἀλλὰ συμπαγῆς καὶ ἐνιαία θεωρία περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου. Καὶ αὕτη εἶνε ἐπὶ τέλους ἡ σπουδαιότητα πρόθεσις, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ σπουδαστοῦ, νὰ μορφώσῃ ἑαυτὸν ἐν ταύτῃ τῇ ἐννοίᾳ, νὰ τείνῃ πρὸς τὸ ὄλον, ν' ἀποκτήσῃ ἀντίληψιν τοῦ βίου καὶ νὰ διαπαιδεύσῃ ἑαυτὸν».

[Μετὰφρασις]

M. ΣΑΛΤΑΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΩΜΕΝ ΑΥΤΟΝ

[Σύλημμα Ἐρ. Σέγνηβετς, μετάφρασις X. Ἀννίου]

Z

Εἰς τὸ ἔτριον ἐπεκράτει καύσων ὑπερβολικῶς, μολονότι καὶ δεξαμεναὶ ἦσαν καὶ ἐξετείνετο ἐκεῖ ἡ σκιὰ τῶν στοῶν καὶ ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας δὲν ἦτο ἀκόμη προχωρημένη. Ἐὰ λευκὰ μάρμαρα εἶχον θερμανθῆ ἐκ τοῦ ἐαρινοῦ ἡλίου. Ἄλλ' ἀγαθὴ τύχη οὐ μακρὰν τῆς οἰκίας ἐφύετο πιστάκη γηραιά καὶ πυκνόφυλλος, σκεπάζουσα ἀρκετὸν χώρον διὰ τῆς σκιᾶς τῆς, ὑπὸ τὸν σκιερὸν δ' ἐκείνον τόπον ἔπνεεν ἐν διαλειμμάτων ἡ ριπὴ τοῦ ζεφύρου. Ὁ Κίννας διέταξε νὰ τοποθετηθῇ φορεῖον διάκοσμον ἐξ ὑακίνθων καὶ ἀνθέων μηλέας, ἐφ' οὗ ἀνεπαύετο ἡ Ἄντεια.

Ἐκάθητο ἐγγὺς αὐτῆς ἐν τῇ σκιᾷ καὶ ἐπέθετο τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς Ἄντειας, ἣτις ἦτο λευκὴ ὡς ἐξ ἀλαβάστρου· τὴν ἠρώτησε δέ:

— Εἶσαι καλῆτερα, φιλότατη μου;

— Καλῆτερα, ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ φωνῆς μόλις ἀκουσμένης καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς νὰ εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ὕπνου. Σιγῇ ἐπεκράτει καὶ μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου ἔπαιζε μετὰ τοὺς κλάδους τῆς πιστάκης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περὶ τὸ φορεῖον ἡστραπτον αἰ χρυσαῖ κηλίδες αἰ σχηματιζόμεναι ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, διελισθηνοῦσάν διὰ τοῦ φυλλώματος, ἐν ᾧ αἱ ἀκρίδες ἐπήδων ἐπὶ τῶν φαιῶν λίθων.

Ἴδε σελ. 71.

Μετά τινος στιγμᾶς ἡ ἀσθενὴς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Γάϊε, εἶπεν, ἀληθεύει ὅτι ἐδῶ κάποιος φιλόσοφος ἀνήγγειλεν ὅτι θεραπεύει τοὺς νοσοῦντας;

— Ἦκουσα νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ, ἀπήντησεν ὁ σύζυγός τῆς, καὶ ἤθελα νὰ τὸν προσκαλέσω νὰ σὲ ἐπισκεφθῆ· ἀνεκαλύφθη ὁμως ὅτι ἦτο παναῦργος γόης· ἔπειτα ἐβλάσφημι κατὰ παντός ἱεροῦ καὶ κατὰ τῶν Ὀρησκαιτικῶν δοξασιῶν τῆς χώρας ταύτης. Ὅθεν ὁ πραιτωρ τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον καὶ σήμερον μέλλει νὰ σταυρωθῆ.

Ἡ Ἄντεια ἔκυψε τὴν κεφαλὴν.

— Μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἱατρευθῆς, εἶπεν ὁ Κίννας, βλέπων τὴν θλιψὴν ζωγραφίζομένην εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς.

— Ὁ καιρὸς εἶνε ὁ ὑπηρέτης τοῦ θανάτου καὶ οὐχὶ τῆς ζωῆς, εἶπε βραδέως ἡ ἀσθενὴς.

Ἦμιναν ἀμρόττεροι καὶ πάλιν σιγῶντες· αἱ ἡλικαὶ κηλίδες ἐκινουῦντο περὶ αὐτοῦς. Οἱ τέτιγες ἤδον ἰσχυρότερον καὶ ἀπὸ τὰς ρωγμᾶς τῶν βράχων ἐξήρχοντο μικραὶ σαῦραι, τρέχουσαι ἐπὶ τῶν πετυρακτωμένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου πετρῶν.

Ὁ Κίννας ἐβλέπε τὴν Ἄντειαν καὶ ἀνελογίζετο ὅτι εἶχον ἐξαντλήσῃ πάντα τὰ μέσα καὶ τὰ φάρμακα, ὅτι δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐλπίς καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ἀξιολατρευτοῦ ἐκείνου πλάσματος, μόνον σκιὰ τις ἐφήμερος ἐμελλε νὰ ὑπολειφθῆ καὶ ἄραξ τέφρας.

Ἐφαίνετο δὲ ἦδη ὡς νεκρά, μετὰ τοὺς κλεισταύς ὀφθαλμούς τῆς, ἐκτάδην κατακειμένη ἐπὶ ἀνθοστολιστοῦ στρωμνῆς.

— Κ' ἐγὼ θὰ σὲ ἀκολουθήσω! ἔλεγεν ὁ Κίννας.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠκούσθησαν βήματα ἀπομακρυσμένα.

Τὸ πρόσωπον τῆς Ἄντειας κατέστη ὠχρὸν ὡς μάρμαρον.

Εἰς τὴν καμπὴν τῆς ἀτραποῦ ἐναφανίσθη ὁ πραιτωρ Πόντιος Πιλάτος παρακολουθούμενος ὑπὸ δύο δούλων. Ἦτο ἀνὴρ οὐτινος εἶχε παρελθῆ ἢ νεότης, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ στραγγύλον καὶ ἐπιμελῶς ἐξυρισμένον πρόσωπον ἔφερε τὰ ἴχνη μεγαλείου ἀποκτηθέντος διὰ τῆς ἐργασίας, ἐν ταυτῇ δὲ καὶ ἀνησυχίας πραγματικῆς καὶ μεγάλης κοπώσεως.

— Χαίρε εὐγενῆ Κίννα καὶ σὺ ὦ θεῖα Ἄντεια, εἶπε σταματῶν ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς πιστάκης. Ἦ φλογερὰ εἶνε ἡ ἡμέρα αὕτη ὑπερὰ ἀπὸ τὴν τόσον ὀρεσρὰν νύκτα! Ἔθεε ἡ ὑγεία τῆς Ἄντειας ν' ἀναθάλῃ ὡς αἱ ὑακίνθοι καὶ τάνθη τῆς μηλέας τὰ στολίζοντα τὴν στρωμνὴν τῆς.

Ὁ πραιτωρ ἐκάθησεν ἐπὶ θραύσματος βράχου, παρετήρησε τὴν Ἄντειαν, συνωφρῶσθη καὶ προσέθηκεν:

— Ἡ μόνωσις γενεᾶ τὴν νόσον καὶ τὴν πλῆ-

ξιν. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν ἐδῶ τὰς διασκεδάσεις τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Καισαρείας· ἐὰν δὲ ἠκοδομεῖτο ἐνταῦθα ἱππόδρομος, οἱ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι θὰ τὸν ἐκρήμνιζον τὴν ἐπαύριον. Ἐν μόνον εἶνε γνωστὸν ἐνταῦθα: ὁ νόμος, καὶ ὁμως τὰ πάντα ἀντίκεινται πρὸς τὸν νόμον. Θὰ ἐπρωτίμων νὰ ζῶ εἰς τὴν χώραν τῶν Σκυθῶν παρὰ εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ.

— Ἦ ἐννοεῖς, Πιλάτε;

— Ναι, τῇ ἀληθείᾳ, ἀπηλλάγην αὐτῆς τῆς υποθέσεως, ἀλλ' αὐτὸ προσέτι μ' ἐμβάλλει εἰς σκέψεις. Σήμερον δύνασθε νὰ ἴδῃτε ἐν θέαμα. Οἱ ζῶντες εἰς τὰ Ἰεροσόλυμα πρέπει νὰ εἶνε ὀλιγαρκεῖς. Ὅσοι ἀνθρώποι θὰ σταυρωθῶσι, καὶ τὸ θέαμα αὐτὸ εἶνε κατὰ τέλος πάντων. Ἄλλως τε ἕνεκα τῶν Ἰουδαίων τοῦ Πάσχα, φαίνονται εἰς τὴν πόλιν ἀθροεὶ συρρέοντες ἀπὸ τὰ περίε πολλοί, καὶ ἠμπορεῖτε νὰ περιεργασθῆτε ὅσον θέλετε αὐτὸ τὸ πλῆθος. Θὰ διατάξω νὰ παραχωρηθῆ ὑμῖν καλὴ θέσις πλησίον εἰς τοὺς σταυρούς· ἐλπίζω ὅτι οἱ κατὰδικοὶ θ' ἀποθάνωσι γενναίως. Εἰς ἐξ αὐτῶν, ἀνὴρ παράδοξος, διατείνεται ὅτι εἶνε υἱὸς Θεοῦ· εἶνε πρὸς ὡς περιστέρα, πράγματι δὲ οὐδὲν ἔπραξε τὸ ἀξιοποιῶν.

— Καὶ τὸν κατεδίκασες ν' ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ;

— Ἦθελα ν' ἀποφύγω τὰς δυσχερείας, ταυτοχρόνως δὲ νὰ μὴ παροξύνω τὸ στέφος τῶν περὶ τὸν ναὸν σφηκῶν. Κατὰ πάσαν στιγμὴν ἀποστέλλουσι ἐναντίον μου παράπονα εἰς Ῥώμην· ἄλλως τε δὲν πρόκειται περὶ Ῥωμαίου πολίτου.

— Ἄλλὰ διὰ τοῦτο ὁ κατὰδικὸς δὲν θὰ ὑποφέρῃ ὀλιγώτερον.

Ὁ πραιτωρ ἀπήντησεν ὡς νὰ ἐλάλει κατ' ἰδίαν:

— Ἐκείνο τὸ ὅποιον πρὸ παντός μοι εἶνε ἀνυπόφορον εἶνε ἡ ὑπερβολή. Ὁ ἀφιέμενος εἰς αὐτὴν μετὰ καθιστᾶ δύσθυμον δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἡ ἰλαρὰ μετριότης εἶνε τὸ προσφιλές μου εἶδωλον καὶ αὐτὸ ἐπιδιώκω· ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει γωνία τῆς γῆς ὅπου νὰ ἐπιζητηθῆ αὕτη ὀλιγώτερον ἢ ἐνταῦθα· καὶ τοῦτο με βασανίζει. Εἰς μάτην θὰ ζητήσητε τὸ μέτριον καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὴν φύσιν. Ἦθετε· κατὰ τὸ ἔαρ αἱ νύκτες εἶνε ψυχραὶ· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἡ θερμότης εἶνε τοιαύτη, ὥστε μετὰ κόπου βαδίζει τις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ δὲ ἀνθρώποι οἱ περιστοιχίζοντες ἡμᾶς! . . . προτιμότερον νὰ μὴ τοὺς ἀναφέρωμεν. Ζῶ ἐδῶ, διότι εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ ζῶ· ἀλλὰ νίπτω τὰς χεῖρας ἀπ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἦμπρὸς ἂς ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν σταύρωσιν· εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Ναζωραῖος θ' ἀποθάνῃ γενναίως. Ἔβλα διατάξῃ νὰ μαστιγώσωσιν αὐτόν, ἐλπίζων ὅτι διὰ τούτου θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸν ἀπαλλάξω τοῦ σταυροῦ, διότι δὲν εἶμαι σκληρός. Ἐνῶ δὲ τὸν ἐμαστίζου, ἦτο

ἡμέρος ὡς ἀρνίον καὶ ἠλόγει τὸν Λαόν. Περιρρυτος δὲ ὑπὸ τοῦ αἵματος, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς οὐρανοὺς καὶ ἤρχισε νὰ δέηται. Εἶνε ὁ μάλλον θαυμαστός ἀνθρώπος ἐξ ὅσων εἶδα εἰς τὸν βίον μου. Ἡ σύζυγός μου ἔκτοτε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν μὲ ἀφήκεν ἡσυχον. «Μὴ καταδικάσης εἰς θάνατον τὸν ἀθῶν ἐκείνον»· μαῦ ἐπανελάμβανεν ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἐπεθύμου ν' ἀκολουθῆσω τὴν συμβουλήν τῆς. Δις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Πραιτωριῶν καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸ ἐλεσινὸν πλῆθος· ἀλλ' ὅλοι μοι ἀπεκρίθησαν ἀνυψοῦντες τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνοίγοντες τὸ στόμα μέχρι τῶν ὠτων: «Σταύρωσον αὐτόν!»

— Καὶ ἐνέδωκας;

— Βεβαίως, διότι ἄλλως θὰ συνέβαινον ταραχαὶ εἰς τὴν πόλιν, ἐγὼ δ' ἐτάχθην ἐνταῦθα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως. Δὲν ἀγαπῶ τὰ ἄκρα, εἶμαι δὲ πολὺ κουρασμένος· ἀλλὰ τί τὸ πρακτέον; Θὰ θυσιάσω χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ τὴν ζωὴν ἐνὸς ἀνθρώπου, τοσοῦτον μάλλον ὅσον οὐδεὶς συνηγορεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ. Τόσον τὸ χειρότερον δι' αὐτόν, ἀφοῦ δὲν εἶνε πολίτης Ῥωμαῖος.

— Ὁ ἥλιος δὲν λάμπει μόνον ἐπὶ τῆς Ῥώμης, παρετήρησεν ἡ Ἄντεια.

— Ὡ θεῖα Ἄντεια, ἀπήντησεν ὁ πραιτωρ, δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲν ἄλλο φωτίζει ὁ ἥλιος εἰμὴ τὸ ρωμαϊκὸν μεγαλεῖον. Ἄλλὰ σᾶς κουράζω· μὴ ἀπαιτεῖτε νὰ μεταβάλω τὴν ἀπόφασίν μου. Ὁ Κίννας θὰ σοὶ ἐξηγήσῃ ὅτι δὲν δύναται τὸ τοιοῦτο νὰ γείνη· ἀφοῦ ἔπαξ ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις, μόνος ὁ Καισαρ δικαιούται νὰ τὴν μεταβάλῃ. Ἦγὼ ὅσον καὶ ἂν τὸ ἤθελον, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω. Δὲν εἶνε ἀληθές, Γάϊε;

— Εἶνε ἀληθές.

— Αὐτὸ δηλοῖ, εἶπεν ἡ Ἄντεια, ὅτι δύναται τις νὰ πάθῃ καὶ νὰ θανατωθῆ χωρὶς νὰ εἶνε ἐνοχος.

— Δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπος ἀθῶος εἰς τὸν κόσμον, ἀπήντησεν ὁ Πόντιος. Ὁ Ναζωραῖος αὐτὸς οὐδὲν διέπραξεν ἔγκλημα, καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ ὡς Πραιτωρ ἔπιφα τὰς χεῖρας· ἀλλ' ὡς ἀνθρώπος κακίζω τὴν διδασκαλίαν του. Ἐπίμακρον ἀνέκρινα αὐτόν· δυσκολώτατα δὲ δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ τοὺς λόγους του. Ὁ κόσμος πρέπει νὰ ἀνανεωθῆ διὰ τοῦ λογικοῦ. . . Τίς ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶνε ἀπαραίτητος; Οὐχὶ ἐγὼ βεβαίως παρατηρεῖτε ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ πτωχοὶ δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀπογυμνωθῶσιν ἀπὸ παντός ὅ,τι ἔχουσιν, ἀπὸ τῆς περιουσίας μέχρι τοῦ καθημερινοῦ γεύματος. Τί θὰ ἔλεγεσ σύ, Κίννα, ὅστις εἶσαι ἀνὴρ συνετός, ἐὰν τὴν οἰκίαν ταύτην, εἰς τὴν ὅποιαν κατοικῶ, ἐχάριζα εἰς τοὺς ἐπαίτας ἐκείνους, τοὺς θερμαινομένους εἰς τὸν ἥλιον παρὰ τὰς πύλας τῆς Ἰόπκης; Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς ἀξιοὶ καὶ διδάσκει ὁ ἀνὴρ ἐκείνος.

Πρός τούτους δὲ λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀγαπῶμεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐξ Ἰσού, τοὺς Ἑβραίους ὅσον καὶ τοὺς Ῥωμαίους, τοὺς Ῥωμαίους ὅσον καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τούτους ὅσον καὶ τοὺς Ἀφρικανούς. Σὰς ὁμολογῶ ὅτι αὐτὰ δι' ἐμὲ εἶνε ἀρκετά. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς, λαλεῖ ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τρίτου. Διδάσκει καὶ προσεύχεται. Ἄλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι δὲν εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σώσω τὸν μὴ θέλοντα νὰ σωθῆ. Ὅστις ἀγνοεῖ νὰ ἔχη αἰσθήματα μετριοπαθῆ εἶνε ἄφρων. Ἄλλως τε ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε υἱὸς Θεοῦ καὶ κλονίζει τὰς ββάσεις, ἐφ' ὧν στηρίζεται ὁ κόσμος· δηλαδὴ εἶνε ἐπιβλαβὴς εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄς φρονῆ ὅ,τι θέλει ἐνδομύχως, ἀλλ' ἄς μὴ ταράττῃ τὴν κοινωνίαν. Ὡς πολίτης διαμαρτύρομαι κατὰ τῆς διδασκαλίας του. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς τοὺς Θεούς. Αὐτὸ ἐνδιαφέρει ἐμὲ· ἀλλ' ὅμως ἀνακηρύσσω ὡς ἀναγκαίαν τὴν θρησκείαν καὶ τὸ λέγω δημοσίᾳ, ἐπειδὴ πιστεύω ὅτι διὰ τὸν λαὸν ἡ θρησκεία εἶνε χαλινὸς ἀναγκαῖος. Πρέπει οἱ ἴπποι ἵα εἶνε ἐξευγμένοι εἰς τὸ ἄρμα καὶ στερεῶς προσδεδεμένοι. Τέλος πάντων δὲ ὁ Ναζωραῖος κείνος δὲν φοβεῖται καὶ πάρα πολὺ τὸν θάνατον, διότι βεβαίῳ ὅτι ὁ ἀναστηθῆ.

Ὁ Κίννας καὶ ἡ Ἄντεια προσέβλεψαν ἀλλήλους μετ' ἐκπλήξεως.

— Ὁ ἀναστηθῆ; εἶπον.

— Μάλιστα, καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοῦλάχιστον αὐτὸ βεβαιούσιν οἱ μαθηταὶ του. Ἐλησμένησα νὰ τὸν ἐρωτήσω περὶ τούτου· ἀλλ' ἀδιάφορον, ὁ θάνατος θὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεώς του. Ἐὰν δὲν ἀναστηθῆ, δὲν θὰ χάσῃ τίποτε, διότι, συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν του, ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία ἄρχεται μετὰ θάνατον, σὺν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ. Λαλεῖ περὶ πάντων τούτων μετὰ βεβαιότητος, ὡς ἄνθρωπος βαθύτατα πεπεισμένος. Ὁ παράδεισος αὐτοῦ εἶνε λαμπρότερος πάσης τῆς οἰκουμένης. Ὁ περισσότερο πάσχων εἰς τὸν κόσμον τούτον, θὰ εἰσέλθῃ καὶ ἀσφαλέςτερον εἰς αὐτόν· πρέπει δὲ ν' ἀγαπᾷ τις καὶ μόνον ν' ἀγαπᾷ.

— Παράδοξος διδασκαλία! εἶπεν ἡ Ἄντεια.

— Καὶ ὁ λαὸς ἀπήτησε τὴν καταδίκην του; ἠρώτησεν ὁ Κίννας.

— Αὐτὸ δὲν με ἐκπλήττει· τὸ μόνον αἰσθημα τὸ ἐμπνέον τὸν λαὸν τούτον εἶνε τὸ μῖσος, καὶ μόνον τὸ μῖσος ἠδύνατο νὰ κρεμάσῃ τὴν ἀγάπην ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

Ἡ Ἄντεια ἔφερεν εἰς τὸ μέτωπον τὴν ἰσχνὴν χεῖρά της.

— Ὡστε εἶνε πεπεισμένος ὅτι ὑπάρχει ζωὴ καὶ εὐδαιμονία μετὰ θάνατον! εἶπε.

— Δι' αὐτὸ καὶ δὲν φοβεῖται τὸν θάνατον οὔτε τὸν σταυρόν.

— Πόσον ὠραῖον θὰ ἦτο τὸ τοιοῦτο, Γάις!

Καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἠρώτησε:

— Πόθεν τὸ γνωρίζει αὐτός;

Ὁ πραιτωρ ἤρε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Λέγει ὅτι τὸ ἔμαθε παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν ἀνθρώπων, ὅστις διὰ τοὺς Ἑβραίους εἶνε ὁ,τι δι' ἡμᾶς ὁ Ζεὺς, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι κατὰ τὸν Ναζωραῖον, αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος καὶ φιλεῦσπλαγχνος Θεός.

— Πόσον ὠραῖον θὰ ἦτο, Γάις! ἐπανελάθεν ἡ Ἄσθενής.

Ὁ Κίννας ἔμεινε σιγῶν καὶ ἡ συνδιάλεξις ἔπαυσεν. Ὁ Πόντιος ἐπέπτετο τὴν παράδοξον διδασκαλίαν τοῦ Ναζωραίου, διότι ἐφαίνετο σείων τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεγείρων τοὺς ὤμους. Τέλος ἠγέρθη διὰ ν' ἀπέλθῃ.

Ἡ Ἄντεια εἶπε τότε:

— Γάις, ἄς ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ναζωραῖον.

— Τότε απεύσατε, ἀπήντησεν ὁ Πιλάτος ἀπομακρυνόμενος, διότι ἡ πομπὴ μετ' ὀλίγον θὰ ἐκκινήσῃ.

[Ἔπεται συνέχεια.]

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΑΙ ΚΡΑΥΓΑΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Αἱ κραυγαὶ τοῦ παιδίου προέρχονται ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν. Ἐκφράζουσι τὸ ἄλγος, τὴν ἀνάγκην, τὴν ὀργὴν, τὴν χαρὰν. Εἰς τὴν μητέρα τοῦ παιδίου ἀπόκειται νὰ μαντεύσῃ τὴν αἰτίαν καὶ νὰ καθησυχάσῃ αὐτό. Εἶνε ἀπλοῦν ζήτημα προσοχῆς τοῦτο καὶ ἀβρᾶς παρατηρητικότητος.

Ἰνὼσχομεν πάντες τὰ πρῶτα κλαυθμυρίσματα τοῦ νεογνοῦ. Ὁ ἰατρός καὶ ἡ νεαρὰ μήτηρ μετὰ χαρὰς ἀκούουσιν αὐτά, διότι εἶνε σημεῖον ὅτι τὸ βρέφος εἶνε βιώσιμον.

Ἡ πρώτη ἐκείνη κραυγὴ εἶνε κραυγὴ ὀδύνης. Τὸ μικρὸν αἰσθάνεται δυσάρεστον ἐντύπωσιν ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἐξωτερικὸς ἀὴρ πλήσσει τὸ δέρμα, εἰσέρχεται εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ ἡ πρώτη ἀναπνοὴ εἶνε δι' αὐτὸ ἐπώδυνος.

Συνήθως τὸ κλαυθμύρισμα αὐτὸ δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ. Ἐπέρχεται ὁ ὕπνος καὶ καταπραῦνει τὰ πάντα.

Κατὰ τὴν ἀρύπνισιν θὰ ἐπακολουθήσῃ βεβαίως καὶ ἄλλη κραυγὴ ἔντονος· αὐτὴ δὲ θὰ εἶνε ἡ κραυγὴ τῆς πείνης.

Ὁ ὀργανισμὸς φαίνεται ἀπαιτῶν τροφήν.

Πολλάκις ἡ κραυγὴ ἐκφράζει ὀδύνην, στενοχωρίαν οἰανδῆποτε, ὅσον μικρὰ καὶ ἄν εἶνε.

Διὰ τοῦτο τινὰ βρέφη κλαίουσιν ὅταν ὑγράνωσι τὰ σπάργανά των.

Ἴσως εἶνε σφιγμένον πολὺ, ἴσως ὑπάρχει κάπου καρφίς ὑψοῦσα αὐτό.

Ἄλλ' ἴσως ὀφείλεται καὶ εἰς κωλικόπονον, προσερχόμενον ἐκ πεπτικῶν διαταράξεων, καὶ ἄλλειψιν σοβαρὰν τῶν παραγγελμάτων τῆς ὑγιεινῆς τῆς θρέψεως.

Παρατηρήσατε ὅτι τὸ παιδίον τὸ ἔχον καλὴν πέψιν κλαλεῖ σπανιώτερον. Ἰσχυριώτερον κλαίουσι τὰ δυσπεπτικά παιδία.

Ἡ κραυγὴ ἐπίσης δύναται νὰ σημαίνη ὀργὴν. Αἱ μητέρες τὴν ἀναγνωρίζουσι καλῶς.

Εἰς τὴν κραυγὴν τοῦ παιδίου ἐνυπάρχει ὀλοκλήρης ψυχολογία, ἥτις διὰ τῆς πείρας μόνης καθίσταται γνωστὴ.

Ἐὰν συνδύσαστε κακῶς τὸ μικρὸν, ἐὰν ἔχη τὴν «μανίαν» νὰ κοιμᾶται εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς του, ἐὰν τὸ λικνίζετε διὰ νὰ ἀποκοιμηθῆ εὐκολώτερον, ἐὰν δὲν τὸ ἀφίνετε ποτὲ μόνον εἰς τὸ λίκνον του, προσέχετε! Ἀμα δὲν ἀκολουθήσετε τὸ αὐτὸ σύστημα, οἱ κλαυθμοὶ δὲν θὰ βραδύνωσι ν' ἀκουσθῶσι.

Καὶ διὰ νὰ κοπάσωσιν οἱ θρήνοι του, πρέπει νὰ ὑποκύψητε ἐκ νέου εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ μικροῦ τυράννου.

Ἠσπιδόν νὰ εἶπω ὅτι δι' ὅλα ταῦτα πταίουσιν οἱ γονεῖς. Ἡ ἀσυλλόγιστος μητρικὴ στοργὴ συντελεῖ ὥστε ν' ἀποκτᾷ τὸ βρέφος κακὰς ἔξεις. Καὶ τὸ σφάλμα αὐτὸ εἶνε μέγα. Πρέπει νὰ ἐξασκῶμεν τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του. Εἶνε εὐμάλακτον κατ' ἀρέσκειαν, διότι εἶνε ὀργανισμὸς νέος.

Αἱ κραυγαὶ τῆς χαρᾶς ἢ αἱ διερμηνεύουσαι τὴν σκέψιν ἔχουσι τὸσον εἰδικὸν τόνον, ὥστε οὐδέποτε πτοοῦσι τοὺς γονεῖς.

ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ παιδία, τὰ ὁποῖα κραυγάζουσιν, ὡς φαίνεται, χωρὶς λόγον.

Εἶνε ταῦτα βρέφη ὑγιᾶ, ἀλλὰ νευρικά. Δι' ὀλίγου βρωμιούχου καλίου καὶ δι' ὑδροθεραπείας καθίστανται μάλλον εὐδιάθετα. Μετὰ πάντε ἡ ἔξ μῆνας τὰ κλαψιάρικα αὐτὰ βρέφη γίνονται φρόνιμα.

Τὸ καλῆτερον μέσον πρὸς παρεμπόδισιν τῶν κραυγῶν εἶνε νὰ γνωρίζῃ τις τὴν αἰτίαν καὶ νὰ τὴν καταπολεμῆ.

ὑπάρχει κίνδυνος ἐὰν ἀφήσωμεν τὸ παιδίον νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ; Ἡ ἀπάντησις ποικίλλει κατὰ τὰς περιστάσεις.

Βεβαίως εἰς τινὰς περιπτώσεις πρέπει τις ν' ἀνθίσταται, διὰ νὰ τιθασυῆται τὸ παιδίον.

Ἄλλ' ἐὰν τὸ μικρὸν εἶνε κατέρυθρον, με συμφορήσιν αἵματος εἰς τὸ πρόσωπον, ἐὰν ἡ ἀναπνοὴ του ἀσθμαίνῃ, ἐνδέχεται νὰ συμβῆ δυσάρεστον.

Τὸ κοινῶς λεγόμενον καὶ ὕρλουμένον ὅτι «σκάζει» τὸ παιδίον ἐκ τῶν πολλῶν κλαυθμῶν δὲν εἶνε βεβαίως ὅλως ἀνυπόστατον.

Ἔτερα βρέφη, τῶν ὁποίων ἡ νευρικὴ ἰδιοσυγκρασία καθίσταται αὐτὰ μάλλον εὐερέθιστα, πάσχουσιν ἐκ σπασμῶν συνεπειᾶς τῆς ὀργῆς των.

Ἐίλας ὑπάρχει πάθημα κοινότατον εἰς τὰ παιδία, λίαν ἐπηρεαζόμενον ἐκ τῶν ἐπιμόνων κλαυθμῶν, ἡ ὀμφαλικὴ κοιλία. Παλλὰ βρέφη ἔχουσιν ἐναρξιν κοιλίας, ἥτις ὡς ἐκ τῶν ἐπανελημένων συνολκῶν αὐξάνει.

Δὲν πρέπει ἄρα νὰ μένωμεν πολὺ ἀπαθείς, ὡσάντις ἀκούομεν τὰς κραυγὰς τοῦ νεογνοῦ, καὶ ὀφείλομεν νὰ σπείδωμεν πρὶν ἢ προκύψῃ ἐξ αὐτῶν τι ἀψευκταῖον.

*

Ἦ δὲ πρέπει νὰ πράττωμεν, διὰ νὰ καταψύσωμεν τὰς κραυγὰς; εἶπα ἤδη ἀνωτέρω: νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀφορμὴν καὶ νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν ἰατρικὴν.

Μὴ δίδετε ποτὲ εἰς αὐτά, ὅπως πράττουσι τινες τῶν γονέων, ἔχουσιν μνησίων, διότι τὸ ὅπιον εἶνε δηλητήριον ἡριμύ. Μεταχειρίσθητε τὴν «βυζάστραν», θὰ σὰς ἀπαντήσωσι πολλαὶ μητέρες.

Ἡ «βυζάστρα» εἶνε μέσον τηλεφορώτατον εἰς τοὺς ἐργατικὸς οἴκους, ἀποδίδουσι δὲ εἰς αὐτὴν πολλὰς ἀρετάς. Ποιοῦμαι λόγον περὶ αὐτῆς ὅπως οὐν ἐκτενέστερον, διότι εἶνε διασκεδαστικὸν μέσον λίαν διαδεδομένον.

Καὶ δὲν ἐννοῶ τὴν «βυζάστραν» τὴν συνισταμένην ἐκ τεμαχίου πανίου περιέχοντος ὀλίγην ζάχαριν. Ἐννοῶ τὴν συνισταμένην ἐξ εἰδους τινος ὕλης ἐκ καουτσούκ κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦττον σκληρὰς, οἷα διασφίζεται ἀκόμη εἰς τὰ παλαιὰ μπιμπερὸν ἢ «βυζογυᾶλια» μετὰ τοὺς μακροὺς σωλῆνας.

Ἐτρημένη εἰς τὸ ἐν ἄκρον διὰ τινῶν ὀπῶν, φέρει εἰς τὸ ἄλλο δακτύλιον, δι' οὗ τὸ βρέφος δύναται νὰ κρατῆ αὐτὴν εὐκόλως.

Ἡ μήτηρ δὲν δύναται νὰ παραμένῃ διαρκῶς πλησίον τοῦ παιδίου καὶ ἡ βυζάστρα καταπραῦνει τοὺς θρήνους του· ἰδοὺ τὸ μέγα ὄφελος.

Ἡ καθημερινὴ ἐργασία εἶνε ἐπιτακτικὴ τὸ γνωρίζω. Ὁ βίος τῆς γυναικὸς, παρὰ ταῖς ἐργατικαῖς ἰδίως τάξεσιν ὑπόκειται εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν. Πρέπει νὰ καταγίνη εἰς τὰ οἰκιακά ἔργα, εἰς τὰς φροντίδας ἄς ἐπιβάλλει αὐτῇ τὸ ἐπάγγελμα τῆς· πρέπει νὰ παρασκευάσῃ τὸ φαγητόν του συζύγου ἢ τῶν ἄλλων τέκνων της.

Ταῦτα πάντα εἶνε ἀληθῆ. Ἄλλ' ὅταν τὸ παιδίον κλαίῃ, σημαίνει ὅτι ἔχει ἀνάγκην τινὸς ἢ ὅτι πάσχει. Ἡ βυζάστρα δὲ βεβαίως δὲν θὰ καθησυχάσῃ τὸν πόνον του.

Τὸ ἐμποδίζετε νὰ κλαίῃ, τὸ ἐξαπατᾶτε καὶ οὐδὲν πλέον.

Εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν ἡ βυζάστρα πράγματι κατευνάζει τὰς κραυγὰς, συμφωνῶ, κατὰ

τήν περίοδον τῆς ὀδοντοφυΐας, ὅτε τὰ οὐλα εἶνε ἐρυθρά, ἐξοιδημένα, ἀλγοῦντα.

Τὸ παιδίον ἀρπάζει τότε πᾶν τὸ προσταχθὸν ἀντικείμενον καὶ τὸ φέρει εἰς τὸ στόμα.

Ἐκ πείρας γινώσκω ἤδη ὅτι διὰ τῆς πίεσεως ἐλαττοῦται ὁ πόνος· διὸ σφίγγει ἰσχυρῶς τὴν βυζάστραν.

Ἐν τεμάχιον λευκῆς ἀλθέας τὸ αὐτὸ ὑὰ παρῆγεν ἀποτέλεσμα· ὃ εἶχε δὲ τὸ πλεονέκτημα νὰ δύναται ν' ἀλλάσσεται συχνά κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ νὰ εἶνε καὶ μαλακτικὴ.

✱

Ὡστε ἡ βυζάστρα εἶνε ἀνωφελής· κάποτε μάλιστα εἶνε βλαβερὰ. Ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι εἶνε πάντοτε πολὺ καθαρὰ. Τὸ παιδίον ἐπιμένει εἰς αὐτήν, ἐκμυζᾷ ἰσχυρῶς, καταβάλλει ματαίας προσπάθειάς καὶ δαπανᾷ τὰς δυνάμεις του ἐπὶ ματαίῳ. Πολλάκις ροφᾷ ἄερα· ἡ γαστήρ του ἐξογκοῦται διατεταμένη ὡς τὸ δέριμα τυμπάνου. Καὶ ἀρχίζει τότε ἡ μακρὰ σειρά τῶν γαστρικῶν διαταράξεων.

Ἄλλ' ἡ βυζάστρα δὲν εἶνε πάντοτε καθαρὰ. Ποσάκις δὲν πίπτει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ παιδίου καὶ δὲν τὴν ἐπαναφέρει εἰς τὸ στόμα του!

Ἡ ποσάκις ἡ μήτηρ δὲν τὴν καθαρίζει μετὰ τὴν ποδιάν τῆς, ἢ μετὰ τὸ πρῶτον τυχόν πανίον καὶ ἔπειτα τὴν ἀποδίδει εἰς τὸ θηλάζον βρέφος!

Ἐἰς δὲ τὰς πολυμελεῖς οικογενείας ἢ ἐκεῖ ὅπου φυλάσσουν τροφὸν ἐπὶ μισθῷ, ἕκαστον παιδίον δὲν ἔχει καὶ ἰδιαιτέραν βυζάστραν.

Ποιεῖται χρῆσιν ὄλων ἀναλόγως τῆς στιγμῆς· ἐπομένως καθεμὲν εἰς αὐτῶν περιφέρεται ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ καθίσταται μεταδοτικὸν ὄργανον τῶν μολυσμάτων.

Βλέπετε λοιπόν, φίλταται ἀναγνώστριαι, ὅτι ἡ βυζάστρα πρέπει ὀριστικῶς νὰ ἐγκαταλειφθῇ. Ὅταν ἀκούσητε τὸ παιδίον σας κλαῖον, ἐξετάσατε τὴν αἰτίαν καὶ καταπαύσατέ τὴν, ἐφ' ὅσον τὸ τοιοῦτον εἶνε δυνατὸν. Ἐἶνε ἡ μόνη θεραπευτικὴ μέθοδος, ἣτις πρέπει νὰ τίθεται ἐν χρῆσει ὅταν κλαίωσι τὰ βρέφη.

—X—

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ἐνώπιον ὁμίλου λογίων, οὓς συνεκάλεσε μίαν προΐαν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου ὁ κ. Κ. Χρηστομάνος, ὁ γνωστὸς ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς τοῦ περὶ τῆς Λυτοκρατείας Ἐλισάβετ πολυχρότου βιβλίου, ἐμίλησεν ὡς ἑξῆς:

Ὡς παρεκάλεσα νὰ συνέλιθετε ἐντὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῆς κόγχης, ὅχι διὰ νὰ προσδώσω εἰς ὅσα ἐμελλον νὰ εἶπω τὸν στόμφον, ὅστις παρ' ἡμῶν ἐναγκαλιζέται καὶ πνίγει πᾶν ἀρτιγέννητον ἰδανί-

κόν, ἀλλὰ διότι ἐπεθύμουν ἢ συνάθροισίς μας νὰ προσλάβῃ κάποιον χαρακτήρα λατρίας, σχεδὸν ἱεροπραξίας.

Ἐνώπιον τῶν ἐδωλίων αὐτῶν, τὰ ὅποια ἐρρίγησαν ὑπὸ τοῦς φλόγγους ὑπερτάτης τραγικῆς φρίκης, τὰ ὅποια, δύναται τις νὰ εἶπῃ, ἐμαρμάρωσαν μετὰ τὸν τελευταῖον τῶν τρόμων πρὸ τῶν λιθίνων ὀφθαλμῶν τῆς ὑπερτάτης ἀληθείας, ἐνώπιον τοῦ ἐσθεμένου βωμοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἀνέθορε τὸ ἀσύλληπτον κάλλος τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, φλόξ φωτίσασα τὸν οὐρανὸν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἤθελα νὰ πηγήσῃ ἐπὶ κλησὶς πρὸς τὸ Κάλλος τὸ μυστικόν, τὸ ἐντὸς ἡμῶν ζῶν, τὸ ὑφαίνον τὸν ἰσθμὸν τῆς ὑπάρξεώς μας, νὰ ἀναλάμψῃ, νὰ καταυγάσῃ τὴν ζωὴν μας. Φαντάζομαι τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας γεωργοὺς ρίπτοντας τὴν πρώτην σπαρὰν τοῦ ἔτους εἰς τοὺς μέλανας κόλπους τῆς μεγάλης Μητρὸς καὶ ἐπικαλουμένους συγχρόνως τὸν Πλούτιον καὶ τοὺς ἄλλους ὑποχθόνους θεοὺς νὰ φήσῃ τὴν Περσεφόνην νὰ ἐλθῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτῆς τὰ ἄνθη καὶ τὴν νεότητά. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἰκέται ἐνώπιον τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀμίχλης τῶν κοινῶν ἡμερῶν, αἰτοῦμεν τὴν ἐκάνοδον τοῦ ἔσρος τῆς ζωῆς.

Δὲν δύναμαι δυστυχῶς διὰ λόγων νὰ εἶπω καταστήσω ὁρατὸν ὅ,τι ἐνδομύχως βλέπω. Αἱ λέξεις εἶνε μορμολύκεια παρερχόμενα κωφὰ ἐμπροσθεν τῶν λευκῶν χειρῶν, αἰτίνες τείνονται πρὸς αὐτὰς ὡς πρὸς λυτρωτάς.

Ἀναπολιῶ ρῆσιν τῆς μυστηριώδους Ἐλισάβετ: «Οἱ πολλοὶ γνωρίζουν καὶ βλέπουν ὅ,τι εἰς τὴν ψυχὴν ἐκαστοῦ ἀνεπιγνώστως ἀνοεῖ». Παρόμοιον τι ἀληθῶς ἐπίστευσα, ὅταν εἶπα συνεκάλεσα. Ἐπίστευσα, ὅτι αἱ ψυχαὶ σας, ὅταν αἰσθανθῶν τὴν καλλονὴν διερχομένην, ὅ ἀνακύψουν ὀλίγον καὶ ὅ ἀμειδιάσουν πρὸς αὐτήν ὡς πρὸς ἀδελφὴν ποθητήν. Δὲν θέλω νὰ εἶπω, ὅτι δύναμαι ἐγὼ νὰ εἶπω διώσω τι τοῦ ὁποῦ σεῖς στερεῖσθε. Ἄρκει ὅμως σταγὼν καλλονῆς διὰ νὰ καταστήσῃ μίαν ψυχὴν εὐαῖδη καὶ φωτεινῶς διαφανή δι' ὅλας τὰς ἄλλας, ὁμοίαν πρὸς κάλυκα κρίνου εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης, μέσα εἰς τὴν νύκτα ἐνὸς κήπου ποῦ ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶνε λευκοὶ κρίνοι, οἱ ὅποιοι ἀναμένουν τὴν δρόσον τῆς καλλονῆς διὰ νὰ ἀνοήσουν, οἱ ὅποιοι βλέπουν ὁ εἰς τὴν αἴγλην τοῦ ἄλλου καὶ πίνουν ὁ εἰς τὸ μυστικὸν ἄρωμα τοῦ ἄλλου καὶ κλίνουν πρὸς ἀλλήλους ὑπὸ τὴν αὐρανὸν τῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ὑπέθεσα, ὅτι ἡμεῖς, συνερχόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὅ ἀιδώμεν τὴν ἐσωτερικὴν μας φωταύγειαν ἀναπηδῶσαν ἐνώπιόν μας, ὅ ἀ τὴν ἰδῶμεν ὡς φλόγα ἀνάπτουσαν τὸ ἱερὸν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ πῦρ, τὸ ὁποῖον τοῦ λοιποῦ ὅ ἀ ὑρέψωμεν ἀσβεστον μετὰ τὰς πνοάς μας. Ἐνόμισα διὰ τοῦτο, ὅτι ἐὰν ἐνδρευσθῶμεν ὅλοι μαζὶ ἐν ὄνειρον, τὸ ὄνειρον αὐτὸ ὅ ἀ γείνηται πραγματικότης.

Τὸ ὄνειρον αὐτὸ εἶνε ἡ ἀναγέννησις τῆς δραματικῆς ποιήσεως καὶ τῆς σκηναϊκῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Δὲν ἐννοῶ παλινδρομήσιν ἐπάνω εἰς τὰ βήματα τῶν αἰώνων· δὲν ζητῶ, ἐπειδὴ εἶμεθα Ἕλληνας, νὰ κτίσωμεν καὶ πάλιν Παρθενῶνας. Ὁ Ἕλληνας ποιητὴς δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ μεταγγίξῃ λέξεις καὶ νοήματα εἰς ρυθμοὺς τοῦ Πινδάρου καὶ τῆς Σαπφούς,

ρυθμοὺς τοὺς ὁποῖους ἀνέλαβον τὰ κύματα καὶ οἱ ἀνεμοὶ, οἵτινες τοὺς ἐγέννησαν. Ἕλληνας δημιουργὸς εἶνε ἐκεῖνος, ὅ ὅ ἔργον ἔχει ρίξας τὰς ἴνας αὐτὰς τοῦ ἐσωτάτου ἐγῶ του καὶ κορυφὴν ἀειθελῆ τὰ ἄνθη τῆς ψυχῆς του. Ὁ Παρθενῶν δὲν εἶνε εἰμὴ τὸ ἀφροστεφάνωμα τοῦ ἑλληνικοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος, ὅταν αὐτὸ ἐκοιμήθη εἰς κύμα ἠσαπέσιον· καὶ πᾶν ἀφροστεφάνωμα πνεύματος εἶνε Παρθενῶν.

Ἐἰς τὴν τοιαύτην ὀργανικὴν καὶ οὐχὶ τυπικὴν ἀναγέννησιν, ὡς τὴν φαντάζομαι, διαβλέπω ἐν τοῦτοις καὶ μίαν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ ἀρχέγονον σημεῖον τοῦ πνευματικοῦ ἀπαίρου, ὡσεὶ ἐν συμπλήρωμα κύκλου, ὡσεὶ μίαν ἐκάνοδον ἐπὶ τῆς φορᾶς κοσμογονικῆς ἐλλείψεως. Οἱ ἀρχαῖοι, νοσταλγοῦντες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν φῶς, ἐζήτησαν ἐμφύτιος δι' ὄλων τῶν φλόγγων τῆς ὑπάρξεώς τιν, δι' ὄλων τῶν παλμῶν τῆς οὐσίας τιν νὰ ἐλθῶν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἐνδομύχου κάλλους, νὰ συγκοινωνήσῃν δι' αὐτοῦ πρὸς τὰ δένδρα καὶ τὰ βουναὶ καὶ τὰ κύματα καὶ τοὺς ἀνέμους, εἰς τὸν κοινὸν καὶ φρικτὸν πρὸς τὴν ἐμαρμένην ἀγῶνι, νὰ λουσαθῶν εἰς τὴν ἀρχικὴν πηγὴν πάσης ὑπάρξεως. Ἡ ὄρχησις, τὴν ὁποῖαν παραβάλλω πρὸς τὴν ὄνησιν νεφελοῦδος οὐσίας, ὅταν αὐτὴ θέλῃ νὰ πλάσῃ κόσμους, τὸ ἄσμα, ἄλλη τις ἀνακνοῆ τοῦ αὐλοῦ μας ὀργανισμοῦ, αὐτὴ ἡ φωνὴ τοῦ ἀπολύτου κάλλους ἀναγνωρίζοντος ἑαυτὸ ὡς οὐσίαν τῶν ὄντων, ἡ μίμησις, δημιουργία ἐν δημιουργίᾳ, ὅπως ὅλαι αἱ μορφᾶ καὶ γραμμᾶ περιέχουν καὶ ἀναπαριστοῦν τὴν μίαν καὶ πρώτην γραμμὴν καὶ μορφήν, τὴν ἰδέαν· καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ ἐκφάνσεις μίξας καὶ τῆς αὐτῆς νοσταλγίας πρὸς τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς ἐξεδηλώθησαν συγχρόνως εἰς τὸ ἀρχαῖον ὄραμα, ἀκετέλεστον τὴν ποίησιν, ἣτις ὡς ἐκ τούτου εἶνε ἡ μόνη ἐν τῷ κόσμῳ ἀλήθεια. Ἄν ὅμως εἰς τὸ πέταλον τοῦ ῥόδου, τὸ καλλέμενον εἰς τὴν σκιάν, ἀνευρίσκωμεν τὴν αὐτὴν νοσταλγίαν, τὴν αὐτὴν ποίησιν, τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν, ἡμεῖς οἱ ἀνθρωποὶ ἐλησημονήσαμεν τὸν ἀρχαῖον πόθον, τὸν καὶ μόνον σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς μας, καὶ οὕτως εἰς τὸ κύλισμα τῶν χρόνων, αἱ διάφοροι ἐμφυτοὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἐνείκας τάσεως πρὸς τὸν φωτεινὸν πυρῆνα διεσπάρθησαν ἀπ' ἀλλήλων εἰς ἄλλα μέρη φεγγαδόλου ὕλης· καὶ ἐν ζῶν εἰσέτι αὐτέλετες καὶ αὐτέφωτοι, τούτο ὀφείλεται εἰς τὰς ὀλίγας ἀκτίνας τοῦ παλαιοῦ ἡλίου, οἵτινες εἰς αὐτὰς ἀπέμειναν.

Καὶ ἤδη ἡ κυρτὴ λεγομένη ποίησις σύρει μεθ' ἑαυτῆς ῥάκη μόνον μουσικῆς καὶ κινήσεως, ὀλιγώτερον μελωδικῆ καὶ ρυθμικῆ ἢ ὅσον εἶνε ὁ ἦχος τοῦ κοπάνου τῶν πλυντριῶν εἰς τὰ ρεύματα μετὰ τὰς ροδοδάφνας ἢ ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν εἰς τοὺς πρηνούς λειμῶνας, καὶ ἤδη ἡ ὄρχησις ἀπέμεινε ὀλιγώτερον δημιουργικῶς ἀρμονικῆ τοῦ στροβίλου τῶν κωνοπέπων ζῴων τῶν λιμνῶν τοῦ λυκόφωτος. Καὶ ἤδη ἀπέμεινε τὸ μέλος ὀλιγώτερον δημιουργικῶς μελωδικῶν τοῦ θρήνου τῶν βατράχων εἰς τὰ νυκτερινὰ τέλματα. Καὶ ὅταν ἀκούωμεν ὅτι ἐπαφάνη ἐξ Ἀνατολῶν, ὡς τι μετέωρον, ὄρχηστρίς, ἢ ἡ ὄρχησις εἶνε αὐτέφωρη ποίησις κατὰ τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς λέξεως, ὄραμα θελαθῆ καὶ μουσικὴ ἐνταυτῷ, ὅταν μανθάνωμεν, ὅτι ἀπὸ τῆς πατρίδος

τῆς χιόνος ἐξωρμήθη μουσουργός, τοῦ ὁποῦ ἡ μουσικὴ δημιουργεῖ κόσμους ψυχικούς, καθὼς καὶ ὁ ὄρατος κόσμος τοῦ ὑπερθεοῦ μύθου ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν ἀρχέγονον ὄραον τοῦ Ἰήνου, τότε ὑποθέτομεν, ὅτι τὰ κύματα καὶ οἱ ἀνεμοὶ ἐνεσπρηνώθησαν εἰς μοναδικὰ τινα πλάσματα διὰ νὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰ ὀπολεσθέντα τῆς μυστικῆς.

Αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ μυστήρια, τὰ ὅποια ἡ ἀρχαία ἀνθρωπότης ἐμφύτιος ἐπόθησε νὰ συλλάβῃ καὶ μὴ εἰς ἐγγύτητα ἀπύλωσεν, ἡμεῖς σήμερον, διὰ τῆς γνώσεως αὐτῆς τοῦ τί ἀπώλεσαμεν, δυνάμεθα νὰ ἀνακτῶμεν. Φαντάζομαι, ὅτι ὅ ἀ ἔληθ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ ποίησις καὶ ἰδίως ἡ ὑπερτέρη καὶ πληρεστερὰ αὐτῆς μορφή, τὸ ὄραμα, ὅ ἀ γείνη καὶ πάλιν σύνθεσις ὄλων τῶν δημιουργικῶν συμβόλων, ὅ ἀ γείνη γενέτειρα καὶ πάλιν κόσμων ψυχικῶν. Φαντάζομαι κατὰ τὴν ὑψίστην στιγμὴν δραματικῆς ἐξέφρασις, ὅταν πρὸ τοῦ κοινῶ οἱ ἡθοποιοὶ παρίστανται ὡσεὶ κρημισμένοι εἰς βάρθρον ὀδύνης, ὡσεὶ ἔρμια πελωροῦ τινὸς κύματος τοῦ κινουμένου πλάγους τῆς ψυχῆς, μέσα εἰς τὴν σιγὴν γεννημένων κόσμων, ἀναθρωσκούσας ἀπὸ τῶν κρασπέδων τῆς σκηναϊκῆς συμβολικῆς, ἐνῆ ἡ ὄρατος ὄρχηστρὰ σκαλίζει θρόμβους αἰματηρῶν δακρύων, χύνει πλήμυραν ἡδονῆς καὶ ὀδύνης παρασύρουσαν τοὺς θεατὰς μακρὰν ἐκυσίαν, μακρὰν τῆς ζωῆς, εἰς τὸ γᾶος τῆς ἀπολύτου ὑπάρξεως καὶ ἀληθείας. Τοιοῦτό τι κορύφωμα συναισθημάτων ἐνεπρεῦσθαι, λέγω ἀναγέννησιν τῆς δραματικῆς ποιήσεως ἐν Ἑλλάδι. Τὸ ὄνειρον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἦτο ἴσως ἡ πρώτη ἀκτίς, ἣτις διεπέρασε καὶ ἐφώτισε τὴν ἀμίχλην τῶν παιδικῶν μου πόθων, μετὰ τὰ χρόνια ἀνέτειλεν ἐντὸς μου καὶ ἐμεσοῦράνησεν ὡς ἀστὴρ, ὑπερξεχειλίσειν εἰς κύματα φωτός, τὰ ὅποια δὲν δύναμαι σχεδὸν πλέον μέσα μου νὰ συγκρατήσω. Ἐἶμαι πεπεισμένος ὅτι τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ὑμᾶς. Ἐἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἐὰν τὰ φωτεινὰ κύματα τῶν ψυχῶν μας συρρεῦσουν, ὅ ἀποτελέσουν ἔλαιον ἰκανὸν νὰ φωτίσῃ διὰ παντὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους μας. Ὡ! εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι καὶ σεῖς, οἱ μετὰ τόσης προθυμίας τρέξαντες πρὸς τὴν φωνὴν μου, ἣτις εἶνε καὶ ἡ ἰδικὴ σας, διακαλεσθε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πόθου, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐλπίδος, ἐλπίς δὲ καὶ πόθος κοινὸς συναισθανόμεθα ὅτι εἶνε αὐτὸ τούτο τὸ ἐπιζόμενον καὶ τὸ παλούμενον. Τὸ ὄνειρον τὸ ὁποῖον ὅ ἀ ἐνεπρεῦσθῶμεν, ὅ ἀ γείνη πραγματικότης. Ἄλλ' ὅμως, ὅπως ὅλα τὰ ἐξ οὐρανοῦ ἐρχόμενα, πρέπει νὰ ἐνεσπρηνώσῃν διὰ νὰ γείνουν κτήμα τοῦ αἰσθητικοῦ κόσμου, οὕτω καὶ τὸ ὄνειρόν μας ὀφείλει νὰ κατέλθῃ ἀπὸ τῶν νεφῶν εἰς τὴν γῆν, χωρὶς βεβαίως ν' ἀποδιώξῃ τὰ νέφη αὐτὰ, τὰ ὅποια καὶ πάλιν ὅ ἀ τὸ ἀποφέρουν μακρὰν τῶν γοαμαλιωτάτων.

Ἰδοὺ εἰς ὀλίγας λέξεις ποῖα φαντάζομαι τὰ πρῶτα βήματα, τὰ μέλλοντα νὰ καταστήσουν τὸ αὐτὸν φωτεινὸν ἰνδαλμὸν μας, κόσμον πραγματικὸν καὶ ἀπτόν: Ἦμεῖς οἱ ἐπιλεκτοὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων δημιουργῶν ὅ ἀ ποιήσετε καὶ ὅ ἀ συντελέσετε τὴν παραγωγήν ἔργων ὑπερτέρως ποιητικῆς συλλήψεως. ὅ ἀ ἐπιδιώξωμεν ἀπὸ κοινῶ ὅλαι τὴν μὲρφοσιν προσώπων ἰκανῶν νὰ διερμηγεύσουν τὰ τοιαῦτα ἔργα κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις ἀνωτέρας σκηναϊκῆς τέχνης, ὅ ἀ ὑψώσωμεν διὰ δημοσιευμάτων καὶ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

διαλέξω τον πολύ πληθύνον μέχρι του αναβάθρου του θρόνου της Καλλονής και της Άλφειας, μέχρι του σημείου όπου φθάνουν τα κράσπεδα της πορφύρας των. Θ' αποβλέψωμεν τέλος προς την πρότυπον επί σκηνης αναβίβασιν των έργων του παρ' ημών μέλλοντος να καταρτισθῆ δραματολογίου.

Επειδή όμως όλαί αι άπαρχαί είνε δύσβατοι και ἡ έντελώς άγνή άλήθεια εἰς τοὺς πολλοὺς εἶνε μισητή, δὲν θά ἐπιβάλλωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ θά παραδεχθῶμεν και ἔργα ξένων ποιητῶν, τὰ ὅποια θά εἶνε ὑφασμένα με κάλλονην και ὡς ἐκ τούτου θά εἶνε ἑλληνικά. Σὺν τῷ χρόνῳ, ὅταν αἱ παρ' ἡμῶν στερεύσασαι πηγαί τῆς Ἀρμονίας ἀναβλύσουν και πάλιν, τότε θ' ἀφυπνισθῆ και ἡ ὑψίστη ποιησις ὡς τὴν φαντάζομαι, τότε και ἡ ψυχὴ μας θ' ἀναφανθῆ οἷα ἀληθῶς εἶνε μέσα εἰς τὴν αἰώνιαν σιγήν τοῦ ἰδίου τῆς οὐρανοῦ, ὑπὸ τὰ άστρα τῆς ἀληθοῦς νυκτός, τότε και ἡ ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους θ' ἀναλάμψῃ με τὴν πάλαιάν τῆς αἴγλην, θά ἐκχυθῆ ὡς εἰς Γαλαξίαν ἀρμονίας, ὅστις θά καταυγάσῃ τὸ χάος τῆς ζωῆς και θά πλάσῃ νέους κόσμους φωτός.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἀρχαῖαι ἐπιστολαί.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἰγυπτιακὴν πόλιν τὴν ὑπὸ μὲν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Κροκοδειλούπολιν καλουμένην, ἔνεκα τῶν ἐν αὐτῇ διατηρουμένων ἱερῶν κροκοδειλῶν, ἐπὶ δὲ Ἰητολεμαίου τοῦ Φιλιδέλου μετακληθεῖσαν Ἀρσινόην, ἔξ ὀνόματος τῆς συζύγου αὐτοῦ, και ὑπὸ τῶν νεωτέρων τῆς χείρας κατοίκων Φαγιούμ ὀνομαζομένην, ὑπάρχει θησαυρὸς ἀρχαιολογικῶν κειμηλίων, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἀνακαλύπτονται θαυμάσια εὐρήματα.

Μεταξὺ τῶν ἐσχάτως δημοσιευθεισῶν ἀνακλύψων διαφόρων παπύρων ἄξιοι λόγου εἶνε οἱ πάπυροι, ὅσοι περιλαμβάνουσιν ἀποσπάσματα κλασικῶν συγγραφῶν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τριστήλον τοιοῦτο ἐκ τοῦ μυθιστορήματος Χαιρέας και Καλλιπρῆς ὑπὸ Χαρίτωνος, ἀποσπάσματα τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Γ' Φιλιππικοῦ τοῦ Δημοσθένους, δύο προτάσεις τοῦ περιφήμου μαθηματικοῦ Εὐκλείδου και μία ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

Μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν ποιητῶν ἐγγράφων ὑπάρχουν λογοδοσίαι διαχειρίσεως γαιῶν, ἀποδείξεις ἐκτίσεως φόρων, εἰσπράξεις εἰσοδημάτων, ὡς και μέγας ἀριθμὸς ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων αἱ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαι εἶνε αἱ τοῦ κτηματιοῦ Λουκίου Ἰελλένου Ἰαμέλλου, κατὰ μέρος μεγάλης ἐκτίσεως γαιῶν παρὰ τὴν Βύθημεριαν τῆς περιοχῆς τοῦ Φαγιούμ. Αἱ ἐν λόγῳ ἐπιστολαί εὐρέθησαν ἐντὸς διωκτικῆς οἰκίας ἐν Κάσρ ἐλ Μπανάτ, τῇ ἀρχαίᾳ Βύθημερι, ἀνηκούσης πιθανὸν εἰς τὸν Ἐπάγαθον, πρὸς ὃν αἱ κλείσται τῶν ἐπιστολῶν ἀπευθύνονται, περιλαμβάνουσι δὲ χρονικὴν περίοδον δέκα και ἔξ ἐτῶν, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 114 μέχρι τοῦ 110 μ. Χ. Ὁ κτηματίας οὗτος εἶχε δύο υἱούς, τὸν Σαθῖνον και τὸν Ἀρποκρατίωνα, μίαν δὲ θυγατέρα πολυφλήγον ὀνομαζομένην Ἰαμέλλην. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, ἔπου λόγος συνεχῶς γίνεται

περὶ τῶν κτημάτων, ἐλαιώνων και ἀγροικιῶν, καταφαίνεται ὅτι ὁ γράφων κτηματίας ἦτο προβεβηκὴς τὴν ἡλικίαν, διότι ἔχει μόνον ἐν πολλοῖς ἡ γραφὴ εἶναι ἀδύνατος και ὑποτρέμουσα, ἀλλὰ και πολλὰκις ἠναγκάσθη οὗτος νὰ κάμῃ χρῆσιν γραφῆς.

Ἐκ μιᾶς τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς: «Μεγάλως μέμφομαι σε ἐπὶ τῇ ἀπειθείᾳ τῶν δύο χοίρων, ἔνεκα τοῦ ἐκ τῆς ὀδοπορίας μόχθου, ἐνθ' ἔσχες ἐν τῇ χωρίῳ δέκα ζῆα ἀρμόδια πρὸς ἔργον. Ἰρακλειδῆς ὁ ὀνηλάτης ἀπέφυγε τὴν ἐφ' αὐτοῦ μομφὴν εἰπὼν ὅτι σὺ ἔλεξας αὐτῶν νὰ ὀδηγήσῃ περὶ τοὺς χοίρους». Ἐξ ἀγόμενον τῆς φράσεως ταύτης εἶνε ὅτι ἀφ' οὗ ἦσαν πολλὰ ζῆα ἐκεῖ και φορτηγοὶ ἄμαξαι οἱ χοῖροι ἔπρεπε νὰ κομισθῶσιν ἐπὶ τινος αὐτῶν και οὐχὶ νὰ ὀδοῦσιν.

Μολονότι ἐν πολλοῖς φαίνεται μᾶλλον αὐστηροῦ χαρακτήρος ὁ ἡμέτερος κτηματίας, ἐκείνητο οὐχ ἦτον ἱκανὴν δόσιν παιδρότητος. Οὐδέποτε λησιμονεῖ τὰς δημοσίας πανηγύρεις ἢ τὰς οἰκιακὰς ἑορτάς. Οὕτως ἀναγινώσκομεν: «Ἀγόρασον δωρὰ τινα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἰσιδος δι' ἐκείνους πρὸς οὓς εἰθισμεθα πέμπειν, ἰδίᾳ δὲ τοὺς στρατηγούς». Ἐν ἑτέρᾳ δὲ πάλιν: «Ἰέρμῳ δέκα ἀλέκτορας ἐκ τῆς ἀγορᾶς διὰ τὰ Κρόνια, και διὰ τὰ γενέθλια τῆς Γαμέλλης τραγήματα και λευκὸν ἄρτον». Ἄλλαν ἀγαθὴ φαίνεται ἡ ἀκόλουθος αἴτησις τοῦ πλουτοῦ προεδύτου: «Ἰέρμῳ δωδεκαδράχμου ἄξιᾳς ἰχθύας διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς τετρακοσιοστῆς ἡμέρας τοῦ μικροῦ». Ὅσθεν ὑπονοεῖται ὅτι ὁ οὕτως ἑορταζόμενος μικρὸς ἦτο ἕγγονος αὐτοῦ, ὁ υἱὸς τῆς φιλότατης θυγατρὸς Ἰαμέλλης.

Προϊστορικὰ ἑστιά.

Ἀνεκακοπόμενων τῶν θεμελίων διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μουσείου τοῦ Ἀλδέρτου και τῆς Βικτωρίας ἐν Σάουθ Κένσιγκτον ἀνευρέθησαν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν διάφορα ὄστᾳ ἀπολιθωμένα, ἅτινα κατόπιν ἐπιστημονικῆς ἐξετάσεως ἀπεδείχθη, ὅτι ἀνήκον εἰς ἕνα ἵππον, ἕνα ἐλέφαντα και μίαν ἔλαφον. Ἐὰ ὄστᾳ ταῦτα χρονολογοῦνται ἀπὸ προϊστορικῆς ἐποχῆς και προτοῦ ἢ Μεγάλῃ Βρετανία γελίη νῆσος διὰ τῆς καθιζήσεως τοῦ στενοῦ τῆς Μάγχης.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Διὰ τὰ δῶγματα τῶν ὕψων.

Νεώταται δοκιμαί ἀπέδειξαν ὅτι τὸ ἀσφαλέτερον φάρμακον διὰ τὰ δῆγματα τῶν ὕψων, ἐκμηδενίζον και τὰ μᾶλλον δηλητηριώδη, εἶνε τὸ ὑπερμαγγανικὸν κάλιον ἐξωτερικῶς και τὸ οἰνόπνευμα ἐσωτερικῶς. Ἢ χρῆσις αὐτῶν γίνεται ὡς ἑξῆς: τὸ δῆγμα σχίζεται με μικρὸν μαχαίριδιον και ἡ πληγὴ κοκκίζεται με ὀλίγον ὑπερμαγγανικὸν κάλιον, ἐνθ' ἰσχυρῶς ὁ δηχθεὶς πίνει κατὰ δόσεις ἀρκετὸν οἰνόπνευμα, ὡστε νὰ ἐπέλθῃ διέγερσις τοῦ ὄργανισμοῦ ἔχει ὅμως και ἐντελής μέθη. Ἐὸ μαχαίριδιον δύναται νὰ εἶνε οἰονόηπος, δὲν ὑπάρχει δὲ κίνδυνος νὰ μολύνῃ τὴν πληγὴν, διότι τὸ ὑπερμαγγανικὸν κάλιον εἶνε ἰσχυρότατον ἀντισηπτικόν.

Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λυώνος ἰδρύθη ἐφέτος εἰδικὴ ἔδρα τῆς Μολοκτικῆς Ὑγιεινῆς. Τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐναρκτηρίου λόγου τοῦ διδάσκοντος τὸ μάθημα τοῦτο Δρ. I. Νικολά (J. Nicolas) δημοσιεύσασιν ἐν μεταφράσει ὡς περιέχοντα πολὺτιμα διδάγματα και διὰ τοὺς διδασκάλους και διὰ τοὺς γονεῖς. Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΑΙ Η ΥΓΙΕΙΝΗ

Οἱ παῖδες φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα κατὰ τὴν περίοδον τῆς δραστηριωτέρας αὐτῶν σωματικῆς και πνευματικῆς ἀναπτύξεως, και τὸ σχολεῖον κέκληται τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην νὰ θεραπεύσῃ ρυθμίζον τὴν κανονικὴν αὐτῆς πορείαν. Ἐνταῦθα δὲ τὰ ἐπιστημονικὰ πορίσματα τῆς Ὑγιεινῆς, τῆς σκοπούσης τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος, εὐρίσκουσι τὴν πληρεστάτην και χρησιμωτάτην ἐφαρμογὴν.

Ἀλλὰ συνάμα ἡ ἐπὶ πολλὰς ὥρας καθ' ἑκάστην ἐν τῇ αὐτῇ συμβίωσις και ἀνάμιξις τῶν μαθητῶν εἶνε τὰ μάλιστα συντελεστικὴ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἐπιδημικῶν νόσων, αἵτινες δυστυχῶς συχνότατα πολλὰ θύματα μεταξὺ αὐτῶν ἀριθμοῦσιν. Ἐνταῦθα ἡ προφυλακτικὴ Ὑγιεινὴ παρέχει τὴν ἐπικουρίαν αὐτῆς πρὸς πρόληψιν ἢ παρακόλυσιν τοῦ κακοῦ.

Οὕτω δύναται τις νὰ εἴπῃ ἀνευ ὑπερβολῆς ὅτι ἡ σχολικὴ Ὑγιεινὴ περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ σχεδὸν σύμπασαν τὴν γενικὴν Ὑγιεινὴν και εἶνε ἔτι ὀλιγώτερον ταύτης χρείασις, καθόσον ἐκ τῆς καλλῆς ἀναπτύξεως και ἐκ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τῆς σχολικῆς φοιτήσεως ἐξαρτᾶται ἡ ζωτικότης και ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἔθνους.

Ἐς ἐξετάσωμεν νῦν συντόμως και ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰς σχέσεις τῶν δύο τούτων μερῶν τῆς Ὑγιεινῆς πρὸς τὸ σχολεῖον.

I. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς Ὑγιεινῆς σκοπεῖ, ὡς εἰκόμεν, νὰ διαβῆσῃ τὸν ὄργανισμὸν εἰς τοιαύτας συνθήκας, ὡστε νὰ δυναθῆ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀνώτατον ὄριον τῆς ζωτικότητος και δυνάμεως του. Ὅφειλε λοιπὸν νὰ παρέχῃ ἀφθόνως εἰς τὸν παῖδα τὸν φοιτῶντα εἰς τὸ σχολεῖον πάντα τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μέτρα.

Τὸ νεαρὸν σῶμα ζητεῖ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀνάπτυξιν χώρον εὐρύν, ἀέρα καθαρόν, φῶς, κίνδυνον ἄλλως νὰ μακρυνθῆ ὡς τὸ στερούμενον ἀέρος και ἡλίου φῶς.

Ὁ γῶρος εἶνε ἀναγκαῖος, ἵνα μὴ παρακωλύωνται αἱ κινήσεις τοῦ παιδὸς και ἵνα δύναται νὰ παραδίδῃται ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ εἰς τὰς χρησιμωτάτας διὰ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν ἀσκήσεις, ὁ δὲ καθαρός ἀήρ, ἵνα παρέχεται

αὐτῷ ἐν ἀρκούσῃ ποσότητι και ἀπηλλαγμένον βλαβερῶν στοιχείων τὸ ὀξυγόνον, ἀληθῆς τροφή, τόσον ἀναγκαῖα και ἀπαραίτητος ὅσον και αἱ ἄλλαι.

Ἄλλ' ἡ συσπύρεσις τῶν παιδῶν εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους διαμένουσι περιωρισμένοι, ἀκίνητοι, προσεκτικοί, ἐν αἰθούσαις συχνότατα πεπληρωμέναις, εἶνε βεβαίως ἐπιβλαβής. Διὸ ὀφείλομεν τὰς ἐπιβλαβεῖς ταύτας συνθήκας νὰ ἀρῶμεν, ὅσον τὸ δυνατόν, δι' ἄλλων ἐπιωφελεστέρων. Ἢ δὲ Ὑγιεινὴ μᾶς δεικνύει τὸν κατάλληλον τρόπον.

Ἐς λάβωμεν ἐν παράδειγμα ὁ παῖς πρέπει ν' ἀναπνέῃ ἀέρα καθαρὸν, πλούσιον πάντοτε εἰς ὀξυγόνον και ὅσον τὸ δυνατόν ἀπηλλαγμένον στοιχείων ἐπιβλαβῶν ὁ καθαρὸς ἀήρ περιέχει κανονικῶς 20,9% ὀξυγόνου και 79,1% ἀζώτου, προσέτι δὲ ὑδρατμίους ἐν ἀπταθεί ποσότητι, ἀνθρακικὸν ὀξύ ἐν μέσῃ ἀναλογίᾳ 1/10.100 και διάφορα ἄλλα ἀέρια νεωστὶ ἀνακαλυφθέντα, τὸ κρυπτόν, τὸ ἀργὸν κλ., περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν ὁποίων ἐν τῇ παρόντι οὐδὲν ἀπολύτως γνωρίζομεν. Δύναται δὲ και ἄλλα στοιχεῖα νὰ περιέχῃ ἐν ἀπειραστῇ ποσότητι, ὡν ἀδιάφορος ἡ ἐνεργεια. Ἢ κανονικὴ σύνθεσις τοῦ ἀέρος τούτου δὲν βραδύνει νὰ τροποποιηθῆ ἐν σχολικῇ αἰθούσῃ περιεχούσῃ ἀριθμὸν τινα μαθητῶν. Ἐς ἴδωμεν τί θεωρητικῶς συμβαίνει ἐν αἰθούσῃ περιεχούσῃ 50 μαθητῶν και, ὅπερ ἐν τῇ πράξει δὲν ἀπαντᾶ πάντοτε, παρεχούσῃ τὸν ἀναγκαῖον ἀέρα δι' ἑκάστην μαθητὴν, ἦτοι 5 κυβικά μέτρα. Ἢ αἰθουσα αὕτη ἐγκλείει ἐν ὅλῳ 250 κυβ. μέτρα. Ἢ καθῆτος μαθητῆς ἀναπνέει κατὰ μέσον ὄρον 16 φασὰς κατὰ ἰεπτόν, καθ' ἑκάστην δὲ ἐκπνοὴν ἐκπέμπει 50 ἑκατοστά λίτρας ἀέρος ἐφθαρμένου, ὡστε ἑκάστος μαθητῆς ἐκπέμπει κατὰ λεπτόν 8 λίτρας ἀέρος ἢ 480 λίτρ. ἐν μιᾷ ὥρᾳ αἱ 50 δὲ μαθηταί θά ἐκπέμψωσιν ἐν μιᾷ ὥρᾳ 24000 λίτρ. ἀέρος ἐφθαρμένου. Ὁ ἀήρ οὗτος περιέχει περίπου 4% ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἦτοι ἐν τῇ αὐτῇ χρόνῳ 960 λίτραι ἀνθρακικοῦ ὀξέος θ' ἀναμιχθῶσι μετὰ τῶν 250 κυβ. μέτρων τοῦ ἀρχικοῦ ἀέρος τῆς αἰθούσης, και οὕτως ὁ ἀρχικὸς λόγος τοῦ ἀνθρακ. ὀξέος 1/10.100 θά μεταβληθῆ εἰς 1/1000. Ἄλλ' ἀήρ περιέχων 1/1000 ἀνθρακ. ὀξέος εἶνε ἤδη ἀκατάλληλος πρὸς εἰσπνοὴν και βλαβερὸς ὡστε μετὰ ἐν τέταρτον ὥρας ὁ καθαρὸς ἀήρ τῆς αἰθούσης καθίσταται ἀκατάλληλος πρὸς εἰσπνοὴν, ἐνδεῆς ὀξυγόνου ἀπαραρρηθέντος διὰ τῆς εἰσπνοῆς, ἀφθονῶν δὲ ἀνθρακ. ὀξέος. Ποῖον δὲ θά ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο μετὰ δύο ἢ τρεῖς